



Έτος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. ΙΒ΄.

## ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗΣ  
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΗ  
ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

Στατιστική τῶν ἐν Μαγνηπία  
Σχολείων.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι βαθύτατον σκότος ἐπισκιάζει εἰσέτι τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀνατολῆς. Οὐ μόνον τὰ ἤθη διεφθάρησαν ὡς ἐκ τῆς ἐπιμιξίας μετὰ τῶν ξένων, ἀλλὰ καὶ μικρὰν τάσιν βλέπει τις πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, ἣτις ὤφειλε νὰ διασκεδάσῃ τὸ σκότος τοῦτο καὶ νὰ ἐπιστήσῃ ὅλην τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τούτου ἀντικειμένου,

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΙΒ΄.)

οὐδεμίαν πρόνοιαν δυστυχῶς λαμβάνει, ἐγκαταλείπουσα τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων εἰς χεῖρας ἀπαιδευτῶν καὶ ἀνικάνων ἱερέων. Ἡ χαλάρωσις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος προέρχεται λοιπὸν ἐκ τῆς ἀκηδίας τῆς Μεγάλῆς Ἐκκλησίας, ἣτις χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον ἔχει νὰ στέλλῃ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀρχιερεῖς πεφωτισμένους, ἐναρέτους καὶ ἱκανοὺς νὰ διδάσκωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐγκαταστήσωσιν εἰς τὸ ποίμνιον τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως. Τί δὲ νὰ εἰπῶμεν περὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως; Τὰ σχολεῖα, τὰ πλεῖστα, κακῶς διευθυνόμενα μικροῦς καρποὺς μέχρι τοῦδε ἐπέφερον. Ὅτε κληρὸς καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες ἐκ συμφώνου ὤφειλον νὰ συμβαδίζωσι πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ διάδοσιν τῶν φώτων, πα-

ραγνωρίσαντες τὴν ἀποστολὴν των, ἀκολουθοῦσιν εἰσέτι τὴν τετριμμένην καὶ ἄγνων ὁδὸν τοῦ τύπου καὶ τῆς σχολαστικότητος. Τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων χωλαίνει οὐ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφὴν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μετερχόμενοι οὐχὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης τὸν διδάσκαλον ἐξαπατῶσι τὰς κοινότητας καὶ γίνονται οὕτω μᾶλλον βλάβης ἢ ὠφελείας πρόξενοι. Ἐνιοὶ συστηματικοὶ διδάσκαλοι ἀμαρτάνουσιν ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας, καὶ τὸ ἀσαφές διὰ τοῦ ἀσαφοῦς ἐφαρμόζοντες ἐλαχίστην ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς παρέχουσιν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐν γένει τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἡμῶν σύστημα χρῆζει μεταρρυθμίσεως καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν διδασκάλων ἀγνοοῦσι ποῖαν ὁδὸν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωσι. Πρὸς ἐπανόρθωσιν λοιπὸν τῶν ἀτοπημάτων τούτων, δέον νὰ τεθῆ α) ἐν ὄριον μεταξὺ καθομιλουμένης καὶ ἀρχαίας γλώσσης β) νὰ ὀρισθῆ κατάλληλον πρόγραμμα διὰ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γ) νὰ ὑπάρχη συνεννόησις μεταξὺ συλλόγων καὶ κοινοτήτων πρὸς ἐξέλεξιν τιμίων καὶ ἱκανῶν διδασκάλων δ) νὰ σχηματισθῶσιν ἀδελφότητες λαϊκῶν κατὰ μίμησιν πολλῶν εὐρωπαϊκῶν σωματείων, συντελοῦσαι πρὸς τὴν καθόλου χριστιανικὴν καὶ διανοητικὴν τοῦ ἔθνους προαγωγὴν ε) νὰ ὑπάρχωσι δύο κεντρικὰ ταμεῖα, τὸ μὲν ἐν Ἀθήναις, τὸ δὲ ἐν Κων)πόλει, σκοπὸν ἔχοντα τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Συγχρόνως δὲ εἶναι ἐπάναγκες νὰ δημοσιευθῶσι κατάλληλοι ἐκθέσεις ἀφορῶσαι τὸν πλη-

θυσμὸν, τὴν ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμογενῶν, ὅπως οἱ διάφοροι Σύλλογοι φωτισθέντες ἐργασθῶσι σκοπιμώτερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νὰ προσδιορίσῃ τις τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ διαμενοντῶν ὁμογενῶν, καθότι τοιοῦτου εἶδους στατιστικὴ δυστυχῶς ἐν Τουρίᾳ δὲν ὑπάρχει. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνέλαβε ν' ἀναπληρώσῃ ἐν μέρει ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, δημοσιεύων ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ ὅλας τὰς πληροφορίες, ἃς τὰ ἀντεπιστέλλοντα αὐτοῦ μέλη ἤθελον τῷ ἀπευθύνει. Συνεπεῖα τούτου δημοσιεύει σήμερον τὴν παρὰ πόδας ἐκθεσιν τοῦ ἀξιολόγου Κ. Χ. Δασκαλάκη, ἀφορῶσαν ἰδίως τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Μαγνησίᾳ καὶ παρακειμένοις χωρίοις σχολείων. Ἀκολούθως θέλει δημοσιεύσει καὶ ἄλλας ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Θεωροῦντες ὅθεν τὴν δημοσιεύσιν ταύτην ἀναγκαιοτάτην, παρακαλοῦμεν τὰ καθυστεροῦντα εἰσέτι ἀντεπιστέλλοντα μέλη νὰ πέμψωσιν ἡμῖν ὅσον τάχιστα τὰς ἐκθέσεις των, ὅπως ὁ Σύλλογος δυνηθῆ νὰ προβῆ εἰς πρακτικώτερα καὶ λυσιτελέστερα μέτρα.

Πρὸς τὸν ἐν Σμύρῃ  
φιλικπαιδευτικὸν σύλλογον  
« ὁ Ὀμηρος. »

Τὸ Σ. συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, οὗ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι « μέλος ἀντεπιστέλλον » ἐκ Μαγνησίας, ἀναλογιζόμενον ὡς ἐν τῶν σπουδαιότερων καθηκόντων του τὸν σχηματισμὸν στατιστικῆς ὅσον οἶόν τε ἀκριβεστέρως περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἡμετέρων χωρῶν, πόλεων, κωμοπόλεων καὶ κωμῶν, τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς περὶ τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἀπεστείλατό μοι ἐντυπον ἐγκύκλιον ὑπ' ἀριθ. 175 καὶ ὑπὸ χρονολ. 10 Ἰανουαρ. ἐ. ἐ. ζητοῦν παρ' ἐμοῦ τὰς πρὸς τοῦτο καταλλήλους πληροφορίες περὶ Μαγνησίας καὶ τῶν περὶ χωρίων. Καὶ ἐγὼ μὲν πᾶνυ προθύμως ἀνέλαβον τὴν φροντίδα τοῦ νὰ συλλέξω τὰς ζητούμενας πληροφορίες, ὅπως καὶ ἐγὼ συντελέσω, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Σ. Συλλόγου ἐπιδικώμενον ἐθνωγελη σκοπὸν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογῶ ὅτι αἱ πληροφορίες μου αὐταὶ, ἰδίως αἱ περὶ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὦσιν ὅλως ἀκριβεῖς, καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι ὅλαι αἱ ἐν Μαγνησίᾳ κοινότητες στεροῦνται ἀρχείων καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων, ἐξ ὧν ν' ἀρῆται τις αὐτὰς, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Διοικητηρίου, παρ' οὗ ἔλαβον τὰς περὶ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων Μαγνησίας πληροφορίες, δὲν δύναται τις νὰ μάθῃ ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Μαγνησίᾳ κατοικούντων, διότι ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτοῦ εἰσὶν ἐγγεγραμμένα μόνον τὰ ἄρρενα ἄτομα καὶ αἱ οἰκίαι, ἐνῶ πολλάκις συναντᾷ τις εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκίαν νὰ κατοικῶσι δύο ἢ τρεῖς οἰκογένειαι, πρὸς δὲ καὶ τὰς οἰκογενεῖας ξένης ἐθνικότητος τὰς μὴ καταχωρημένας εἰς τὰ ἀρχεῖα αὐτοῦ.

Αἱ ἐν Μαγνησίᾳ οἰκίαι κατὰ τὴν ἀρίθμησιν τοῦ Διοικητηρίου εἰσὶ 6142

Ἵθωμανοὶ (ἄρρενες)	7060
Χριστιανοὶ »	2555
Ἀρμένιοι »	1088
Ἑβραῖοι »	581
Γύφτοι »	51
»	41,335

ἂν εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν προσθέσωμεν διπλάσιον ἀριθμὸν τοῦ θήλεος γένους καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων ξένης ὑπηκοότητος, δὲν θέλωμεν ποτὲ εὑρεῖ οἶον ἀριθμὸν ἀνέφερον ὁ ἐν Σμύρῃ Γ. πρόξενος τῆς Αὐστροουγγαρίας κ. Σέλτισερ ἐν τῇ εἰς τὴν Βιενναίαν ἐκθεσιν ἀποσταλείσῃ περιγραφῇ του, καὶ ἂν εἰσέτι προσθέσωμεν τοὺς κατοίκους τῶν περὶ χωρίων.

Ἡ ὑπὸ Σιπόλω Μαγνησίᾳ κατοικεῖται ὑπὸ τεσσάρων ἐθνῶν, τοῦ Τουρκικοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ, τοῦ Ἀρμενικοῦ καὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ, πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ τινῶν Καθολικῶν οἰκογενειῶν ἐκ Σμύρνης καταγομένων.

Α'. Περὶ τοῦ Τουρκικοῦ ἔθνους. Οἱ Ὀθωμανοὶ κάτοικοι, ὡς ἦνω εἶρηται, εἰσὶ 7060, τὸν δὲ ἀριθμὸν ὅλων τῶν ἀτόμων ὡς ἐγγίστα δύναμεθα νὰ εἰκάσωμεν (1), ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν εἰσὶ κτηματῖαι ἄλλοτε μεγαλειτέρας ἐκτάσεως κτημάτων κάτοχοι, σήμερον δὲ μικροτέρας διὰ πολλοῦ ἴσως λόγους, ἰδίᾳ ὅμως ἕνεκα τῆς οἰκογενειακῆς των σπατάλης καὶ τῆς περὶ τὸ οἰνόπνευμα μεγίστης καὶ καταπληκτικῆς, τολμῶ γράψαι, καταχρήσεως των—ἀναφέρω ταῦτα, διότι παρακατιῶν ὅταν ὁ λόγος γένηται περὶ τῆς τῶν ἄλλων ἐθνῶν καταστάσεως θέλετε παρατηρήσει ὅτι τὰ σπιθαμῆς γῆς ἄλλοτε στερούμενα ἄλλα ἔθνη κέκτνται σήμερον γαίης ἐκτεταμένας,

(1) Κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν γεροντοτέρων σήμερον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Μαγνησίᾳ κατοίκων Ὀθωμανῶν ἔχει σπουδαίως ἐλάττωθῆ. Ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ βεβαίως θὰ προῆλθεν α.) Ἐκ τῆς πολυγαμίας. β.) Ἐκ τῆς περὶ τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ καταχρήσεως. γ.) Ἐκ τῆς περὶ τὸ ἐκτιτρώσκον τὰ ἔμβρυα μεγάλης καταχρήσεως τῶν ἐγκύων γυναικῶν. δ.) Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας μεγίστης των ἀδιαφορίας, μὴ ἐξαιτουμένων τὴν τῆς Ἰατρικῆς ἐπιστήμης συνδρομῆν. ε.) Ἐκ τῆς στρατολογίας.

καὶ οἰκίαι ὀθωμανικαὶ καὶ ἐργαστήρια ἐν τῇ ἀγορᾷ περιήλθον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἰδίᾳ εἰς τὰς τῶν Ἑλλήνων. — Οἱ δὲ εἰσι τεχνίται σχεδὸν ὅλων τῶν βαναύσων τεχνῶν, οἷον ὑποδηματοποιοί, ἀλλὰ μόνον περὶ τὸ κατασκευάζειν τὰ τουρκικὰ σανδάλια ἐπιτήδειοι, σιδηρουργοί, ὑφανταί, τοὺς τουρκιστὶ καλουμένους ἀλατσάδες ὑφαίνοντες, ζαχαροπλάσται, ἐφαπλωματοποιοί, κουρεῖς, παγματοποιοί, πεταλωταί κλ. κλ. ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐμπορευόμενοι καὶ οἱ παντοπῶλαι, πρὸς δὲ καὶ οἱ γεωργοὶ σημειωτέον δὲ ὅτι οὗτοι εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Αἰγυπτιακῆς καταγωγῆς. Οἰκογένειαι ἐξ ἄλλων χωρῶν, πλὴν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τοῦ τῶν ἀχθοφόρων ὄχλου ἐξ Ἰκονίου καταγομένου, δὲν ἔρχονται πρὸς ἀποκατάστασιν.

*Διανοητικὴ καὶ ὕλική κατάσταση αὐτῶν.* Καθόλου εἰπεῖν, ἡ ὕλική κατάσταση αὐτῶν, ὡς προείρηται, σπουδαίως ἔχει ἐλαττωθῆ, καὶ ὅμως σήμερον εἰσέτι ὀθωμανοὶ εἰσὶν οἱ κατὰ τὴν πλοῦτον ὑπερέχοντες· εἶναι ἀληθές ὅτι εἶναι ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι· ἡ δὲ διανοητικὴ, ὡς περὶ ὁμολογοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι, οὐκ ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τῆς πρὸ εἴκοσι ἢ πλεόν χρόνων, ἀλλὰ, πᾶς τις σήμερον θέλει ὁμολογήσει ὅτι πολλὰ ἔτη θέλουσι παρέλθει μέχρις οὗ μορφωθῶσι, καὶ τοῦτο κατάδηλον γενήσεται ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς τῶν σχολείων τῶν καταστάσεως. Πολλὰ βεβαίως εἰσὶ τὰ πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου συντελοῦντα, ἀλλὰ τὴν πρώτην πρὸς τοῦτο κατέχει θέσιν ἡ περὶ τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐνασχόλησις καὶ σπουδὴ, τοῦθ' ὅπερ παντελῶς ἐλλείπει παρὰ τοῖς ὀθωμανοῖς κατοικοῖς Μαγνησίας. Τὰ τουρκικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ἀποφεύγω νὰ περιγράψω, καθόσον νομίζω, ὅτι ὁ σύλλογος δὲν ἐνδιαφέρεται. Ἡ γλῶσσά των εἶναι ἡ Τουρκικὴ· σποράδην ἀκούει τις ὀθωμανοὺς ὁμιλοῦντας τὴν Ἑλληνικὴν, πλείονας δὲ τοὺς ψελλίζοντας αὐτὴν ἕνεκα τῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων συνα-

ναστροφῆς, καὶ βεβαίως ἐλεύσεται ἐποχὴ, καθ' ἣν θὰ διαδοθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ γλῶσσα ἡμῶν.

*Σχολεῖα.* Τὰς περὶ αὐτῶν πληροφορίας ἐχορήγησέ μοι ὁ σχολάρχης τοῦ Ῥουσιῆ κ. Ἰμπραήμ Ῥουσιῆ ἐφένδης. Τοιαῦτα κατὰ τὰς διαφόρους συνοικίας ὑπάρχουσι 22, ἐξ ὧν τὸ ἀνώτερον Ῥουσιῆ καλούμενον διευθύνεται ὑπὸ τριῶν διδασκάλων, ὧν ὁ Ἰμπραήμ Ῥουσιῆ ἐφένδης σχολάρχης διδάσκει εἰς τοὺς μεγαλειτέρους μαθητὰς τὴν Τουρκικὴν, τὴν Ἀραβικὴν, ἀρχὰς Γεωγραφίας καὶ ἀριθμητικῆς μὲ μνησιαὸν μισθὸν 600 γρ. ταμιακῶν. Ὁ Οὐσεῖν Σακὴρ ἐφένδης, Μάγνης, διδάσκει τὴν καλλιγραφίαν, ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἰς μέρος μαθητῶν μὲ μνησιαὸν μισθὸν 310 γρ. καὶ ὁ Ὅσμὰν Σαλήμ ἐφένδης, Μάγνης, τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῆς Τουρκικῆς μὲ μνησιαὸν μισθὸν 400 γρ. Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο φοιτῶσι 401 μαθηταί· εἰς τὰ λοιπὰ σχολεῖα, ὧν ἡ λεπτομερὴς περιγραφή εἶναι ἀναξία λόγου, καὶ εἰς ἃ μόνον περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῆς Τουρκικῆς ἐνασχολοῦνται, φοιτῶσι 500 μαθηταί ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὥστε τὸ ὅλον τῆς μαθητιώσεως νεότητος ἀνέρχεται εἰς 600, ἐξ ὧν 150 εἰσὶ κοράσια. Οἱ μισθοὶ ὅλων τῶν διδασκόντων πληρώνονται παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἄν τις ἤδη ἀναλογισθῆ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητευομένων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν καὶ συγκρίνῃ αὐτὸν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοικῶν ὀθωμανῶν, ἂν ἀναλογισθῆ ὅτι οἱ μαθητευόμενοι οὗτοι μόνον περὶ τὴν ξηρὰν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν (ἀνάγνωσιν μάλιστα εἰς ὠρισμένα βιβλία δύνανται κάπως ἐλευθέρως νὰ κάμωσιν, ἐνῶ εἰς βιβλία, ἅπερ δὲν ἀνέγνωσαν ἐν τοῖς Σχολείοις μετὰ μεγάλης δυσκολίας δύνανται ν' ἀναγνώσωσιν) ἐνασχολοῦνται, καὶ μὲ τοιαύτας στοιχειωδέστατας γνώσεις ἐξέρχονται εἰς τὴν κοινῶν, ἂν ἀναλογισθῆ τις ἔτι μᾶλλον ὅτι ὀλίγοι οἱ ἀποπερατώνοντες τὰς ἐπίσης στοιχειώδεις γνώσεις εἰς τὸ ἀνώτερον αὐτῶν ἐκπαιδευτήριον τὸ Ῥουσιῆ, θέλει

καταλάβει ὅτι τὰ Σχολεῖα των, ὅπως νῦν ἔχουσιν, οὐδαμῶς ἐπιφέρουσιν ἐπὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν, τούτου ἕνεκα ἀνέφερα ἀνωτέρω ὅτι πολλὸς χρόνος παρελεύσεται, μέχρις οὗ μορφωθῶσιν οἱ ὀθωμανοὶ κάτοικοι Μαγνησίας.

*Β'. Περὶ τοῦ Ἀρμενικοῦ ἔθνους.* Τὸ πρὸ πολλῶν χρόνων ἐν Μαγνησίᾳ ἐγκατασταθὲν τοῦτο ἔθνος κατοικεῖ εἰς δύο χωριστάς καὶ ἀπομεμακρυσμένας συνοικίας.

Εἰς τὴν κάτω συνοικίαν Μάλταν καλουμένην, ἣν ἀποτελοῦσι περὶ τὰς 450 οἰκογενεῖας, καὶ εἰς τὴν ἄνω συνοικίαν ἐξ 450 οἰκογενειῶν. Οἱ ἄρρενες Ἀρμένιοι κατὰ τὸ μητρώον τοῦ Διοικητηρίου εἰσὶ 1088. Ἄπαντες σχεδὸν οὗτοι εἶναι τεχνίται διαφόρων τεχνῶν, ἰδίᾳ ὅμως εἶναι ὑφανταί τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἀλατσάδων· ἐκ τῆς ὑφαντικῆς των ταύτης τέχνης, εἰς ἣν καταγίνονται μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων των, ἄλλοτε σπουδαίως ἐπωφελοῦντο, σήμερον ὅμως, ἕνεκα τῆς σπανιότητος χρήσεως παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς Ἀνατολῆς τοῦ προϊόντος των, τολμῶ εἰπεῖν ὅτι ζῶσι μόνον ἀλλὰ δὲν πλουτοῦσι·—κουρεῖς· οἱ πλείστοι τῶν ἐν Μαγνησίᾳ τοιούτων εἶναι Ἀρμένιοι· σιδηρουργοὶ· περὶ τὴν σιδηρουργικὴν τέχνην ἐπίσης πολλοὶ Ἀρμένιοι ἐνασχολοῦνται· τινὲς χρυσοχοί, ὄρολογοποιοί, ὑποδηματοποιοί, μάγειροι, ράπται, ἔνιοι οἱ ἐμπορευόμενοι καὶ ἐλάχιστοι παντοπῶλαι. Ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὑπάρχουσι πολλοὶ οἱ κεκτημένοι κτῆμά τι εἴτε ἄμπελον εἴτε ἀγρὸν κλ. ἡ ὕλική των κατάσταση ἕνεκα τῆς φιλεργίας καὶ τῆς οἰκονομίας, μεθ' ἧς ζῶσι, δὲν εἶναι κακῆ. Ἡ διανοητικὴ κατάσταση εἶναι μικρὰ, διότι οὗτοι μικρὸν ἐλάτρευσαν τὰς Μούσας πάντες· πλὴν τῶν μικρῶν παιδῶν τὴν Ἀρμενικὴν μόνον λαλούντων γλῶσσαν, ὁμιλοῦσι τὴν τε ἐθνικὴν των γλῶσσαν τὴν Ἀρμενικὴν καὶ τὴν Τουρκικὴν.

*Σχολεῖα.* Εἰς τὴν κάτω συνοικίαν ὑπάρχουσι ἤδη δύο σχολεῖα, ἐν δὲ τὰ ἄρρενα καὶ ἐν δὲ τὰ κοράσια. Τὸ τῶν ἀρρένων

ἔχει συστηθῆ πρὸ πολλῶν ἐτῶν· ἀλλ' οὔτε ποιοὶ οἱ διδάξαντες καὶ πόσοι οἱ μαθητεύσαντες δὲν εἶναι δυνατόν τις νὰ ἀναφέρῃ, διότι καὶ αὐτοὶ στεροῦνται ἐγγράφων. Τὸ δὲ τῶν κορασίων πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν συνεστήθη. Ἡ δὲ σημερινὴ κατάσταση αὐτῶν ἔχει ὡς ἐξῆς: Εἰς τὸ τῶν ἀρρένων φοιτῶσι 115 μαθηταί καὶ διδάσκουσι τρεῖς διδάσκαλοι· οἱ μαθηταὶ οὗτοι εἰσὶ διηρημένοι εἰς δύο τμήματα, εἰς τὸ ἀνώτερον τμήμα διδάσκει ὁ πρὸ 12 ἐτῶν ἐγκατασταθεὶς ἐνταῦθα κ. Ὁχανὲς τὴν ἀρχαίαν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, ἀρχὰς Γαλλικῆς, Ἀριθμητικῆς, Γεωγραφίας, Ἱστορίας καὶ ἱερὰ μαθήματα, μὲ μνησιαὸν μισθὸν 300 γρ.

Εἰς τὸ κατώτερον τμήμα ὁ Μάγνης Ἰσαάκ τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν τῆς Ἀρμενικῆς, τὰς τέσσαρας πράξεις τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ καλλιγραφίαν, μὲ μνησιαὸν μισθὸν 350 (5 μισθὸς τοῦ διδασκάλου τούτου εἶναι, ὡς βλέπετε, περισσότερος διότι ἐπαγγέλλεται συγχρόνως καὶ τὸν ψάλλον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). Ὁ Κατζίτοῦρ Μάγνης διδάσκει τὴν Τουρκικὴν εἰς τὸ ἀνώτερον τμήμα, μὲ μνησιαὸν μισθὸν 450 γρ. Οἱ μισθοὶ οὗτοι πληρώνονται ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ δὲ Παρθενγωγεῖον τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ μιᾶς διδασκαλίσσης κ. Βαρτοῦης ἐκ Σμύρνης ἔχει 50 μόνον μαθητριάς, διδασκόμενας τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῆς Ἀρμενικῆς, τὰς 4 πράξεις τῆς Ἀριθμητικῆς, χειροτεχνήματα τινα, ἰδίως τὴν ραπτικὴν, τὸν δὲ μνησιαὸν μισθὸν τὸν ἐκ 300 γρ. πληρῶνται δι' ἰδιαιτέρων συνεισφορῶν, ἅς εἰσπράττει τριμελὴς ἐκ φιλομούσων τῶ ὄντι νέων, ἐπιτροπῆ. Βεβαίως ὁ ἀριθμὸς 165 τῶν μαθητευομένων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶναι μικρὸς διὰ συνοικίαν ἐκ 450 οἰκογενειῶν συνισταμένην· ἐντεῦθεν δηλοῦται ὅτι καὶ οἱ Ἀρμένιοι δὲν δεικνύουσι τὴν προσήκουσαν προθυμίαν περὶ τὴν τῶν τέκνων ἐκπαίδευσιν. Εἰς δὲ τὴν ἄνω συνοικίαν ὑπάρχει ἐν σχολεῖον δι' ἀμφοτέρω τὰ φύλα, εἰς ὃ φοιτῶσι μόλις 35 μαθηταί, καὶ εἰς ὃ διδάσκον

ται τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης καὶ ἀρχὰς τῆς Τουρκικῆς.

*Γ'. Περὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους.* Κατὰ τὸ μητρώον τοῦ Διοικητηρίου ὑπάρχουσι 581 ἄρρενες· κατὰ τὰς ὁμολογίας τῶν προϊσταμένων ὑπάρχουσι 260 οἰκογένειαι Ἑβραϊκαί. Οἱ πλείστοι τούτων καταγίνονται εἰς τὸ ἐμπόριον, τινὲς εἰς τὴν τοῦ ἀργυραμοιβοῦ τέχνην, εἰς τὴν γεωργίαν συγχρόνως, ἄλλοι εἶναι τεχνίται τῶν βαναύσων τεχνῶν, οὐκ ὀλίγοι δὲ οἱ τὸ τοῦ ἀγθοφόρου ἐπαγγελλόμενοι· καθόλου εἰπεῖν ἡ ὕλική των κατάστασις εἶναι μικρά, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ὅπως δὴ ποτε ἐν καλῇ καταστάσει ἢ διανοητικῆ των κατάστασις ἐπίσης ἀναξία λόγου. Σχολεῖα ἔχουσι 5· εἰς αὐτὰ φοιτῶσι 120 μαθηταὶ καὶ μαθήτριά, καὶ εἰς μόνον τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης ἐνασχολοῦνται· οἱ διδάσκαλοι, πάντες ἐντόπιοι, λαμβάνουσι 50 γρ. (ἕκαστος) μνησιαὸν μισθὸν ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Κοινότητος, πρὸς δὲ καὶ δίδακτρα ἐκ τῶν μαθητευομένων ἀπὸ 4 — 5 γρ. κατὰ μῆνα.

*Δ'. Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.* Μετὰ τὴν σύντομον περιγραφὴν τῶν ὧν ζητεῖτε πληροφοριῶν περὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῶν ἐν Μαγνησίᾳ, ἔρχομαι εἰς τὴν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, τοῦ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, πρὸς μεγίστην ἡμῶν τιμὴν καὶ χαρὰν, ὑπεροῦντος τῶν ἄλλων συγκατοίκων ἐθνῶν, τοῦ ὄλονεν πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν προβαίνοντος, ὡς τοῦτο πασιφανὲς γενήσεται ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως. Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Μαγνησίας κατὰ τὰς ὁμολογίας τῶν εἰδημόνων καὶ τῶν ἱερέων ἀριθμοῦνται σήμερον περὶ τὰς 7000, κατὰ δὲ τὸ Μητρώον τοῦ Διοικητηρίου ἄρρενες (ἐννοεῖται, ὕπικοι Ὀθωμανοὶ) εἰσὶ 2555. Οὗτοι δὲ κατάγονται ἐκ διαφόρων μερῶν, ἀλλ' οἱ πλείστοι ἐκ τῆς Μιτυληνῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐλθόντες καὶ ἀποκατασταθέντες ἐνταῦθα, οὗτοι ὀλοκλήρους συνοικίας ἀποτελοῦσιν· ἐλθόντες βεβαίως πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς

τὸ ζῆν, κατόρθωσαν διὰ τῆς φιλεργίας των καὶ τῆς παραδειγματικῆς καταστάσεως φειδωλίας των ν' ἀποκτήσωσι περιουσίας ἀξίας λόγου, καὶ οἰκίας ὠκοδόμησαν, καὶ ἐργαστήρια ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κτήματα· οἱ δὲ παλαιότεροι ἐγκατεστημένοι προσκαλοῦσι καὶ τοὺς ἐν τῇ Μιτυλήνῃ μένοντας συγγενεῖς των· ἐντεῦθεν ἀδιακόπως αὐξεται ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων. Κατὰ δεύτερον λόγον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἔρχονται οἱ ἐκ Πελοποννήσου καταγόμενοι, καὶ οἱ ἐπὶ Ὀρλώφ καὶ Αἰκατερίνης, ἕνεκα τῆς συμβάσεως τότε ἐπαναστάσεως τῆς Πελοποννήσου, προσφυγόντες εἰς τὰ μέρη ταῦτα, καὶ οὗτοι εἰσὶν ἐν καλῇ ὕλικῃ καταστάσει· καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγοι, Σμύρνης, Φιλιππουπόλεως, Κασελορρίζου Καισαρείας καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος· οἱ δὲ αὐτόχθονες Μάγνητες εἰσὶ, τολμῶ γράψαι, μεμετρημένοι. Τί ἔγειναν ἄρά γε οἱ Μάγνητες, οἱ κατοικοῦντες τὴν Μαγνησίαν κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν; τοὺς κατέστρεψαν διὰ τῆς μαχαίρας καὶ τῆς βιαιᾶς ἀλλαξοπιστίας; ἐξάπαντος ἀμφοτέρω ταῦτα θὰ ἔλαβον χώραν, ἄλλως τε δύσκολος ἢ ἐξήγησις τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ τῶν ἐν Μαγνησίᾳ Ὀθωμανῶν κατοίκων καὶ σήμερον ἐτι ἀλλὰ μᾶλλον πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Μαγνησίας ἔχι μόνον αὐξονται κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλικὴν καὶ διανοητικὴν των κατάστασιν, ὁσημέραι, βελτιοῦσιν. Ὅτε ἔγραφον περὶ κτηματικῆς περιουσίας τῶν Ὀθωμανῶν, ἀνέφερον ὅτι αὕτη ὄλονεν ἐλαττοῦται, καὶ πολλὰ κτήματα περιήλθον εἰς χεῖρας τῶν ἄλλων συγκατοίκων ἐθνῶν, ἰδίως τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἄλλοτε ὄλων ἐστερημένων τοιούτων· ἤδη πρᾶκται τις ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Μαγνησίᾳ συνοικίαι ἄλλοτε ὀθωμανικαὶ κατέστησαν Χριστιανικαί, τῶν Ἑλλήνων ἀγορασάντων τὰς τῶν Ὀθωμανῶν οἰκίας· ἐν τῇ ἀγορᾷ πολλὰ ἐργαστήρια ὀθωμανικὰ ἠγοράστησαν ἐπίσης

ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσέτι· νέας ὄλων οἰκίας καὶ ἐργαστήρια σχεδὸν καθ' ἑκάστην οἰκοδομοῦσι, τοῦθ' ὕπερ δεῖκνυε τὴν εὐάρεστον ὕλικὴν των κατάστασιν· ἐλάχιστοι εἶναι οἱ μὴ κεκτημένοι κτηματικὴν περιουσίαν. Ὅθεν τὸ πλείστον μέρος τῶν Ἑλλήνων ζῆ ἐκ τε τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐκ τῶν κτημάτων των προσόδων, ἰδίως τῆς νικοτιανῆς, τοῦ ἐρυθροδάου, τῶν σιτηρῶν, τῶν ἀμπέλων, ἐνιοὶ δὲ ἐκ τῶν ποιμνίων. Ἐκτὸς τῶν ἐμπόρων εἰσὶ πολλοὶ παντοπῶλαι, οἶνοπνευματοπῶλαι καὶ κηποπῶλαι· σχεδὸν ὅλοι οἱ ἐν Μαγνησίᾳ τοιαῦτα ἐπαγγελλόμενοι εἰσὶν Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ τεχνίται διαφόρων τεχνῶν ὑπάρχουσιν, οἶον ὑποδηματοποιοὶ, μαραγκοὶ, κτίσται, ζαχαροπλάσται, ἀρτοποιοὶ, ράπται, λιθοξοδοὶ κλ. Καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις σπουδαίως ἔχει βελτιωθῆ· ἐνῶ ἄλλοτε ἢ συνήθως γλώσσα αὐτῶν ἦτον ἢ τουρκικὴ, σήμερον ἐκτὸς ταύτης ὁμιλεῖται ἢ Ἑλληνικὴ γλώσσα παρ' ὄλων ἐν γένει τῶν κατοίκων Ἑλλήνων, καὶ εἰς ὄλων ἐν γένει τὰς οἰκογενεῖας συναντᾷ τις ἄτομα ἄρρενα εἴτε θήλεα γινώσκοντα τὴν τε ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν τῆς Ἑλληνικῆς, ἐξ οὗ καταφαίνεται βεβαίως ἢ ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐπίδρασις τῶν σχολείων. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων δύναται τις ν' ἀποδείξῃ τὴν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ πολιτισμὸν τῶν ἐν Μαγνησίᾳ Ἑλλήνων· ἢ ἀπὸ τινος λ. χ. χρόνου ἀποστολῆ νέων, ἀπερατωσάντων τὰς τοῦ ἐδῶ σχολαρχείου σπουδᾶς, εἰς τὸ ἐν Σμύρῃ Γυμνάσιον, ἢ παρὰ πολλῶν ἀνάγνωσις περιοδικῶν συγγραμμάτων καὶ ἐφημερίδων, εἰς ἃς εἶναι συνδρομηταί. Δὲν ἀποστέλλουσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των εἰς ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, μάλιστα εἰς ξένον τόπον, ἂν δὲν ἐκτιμῶσι τὴν παιδείαν, οὐδὲ γίνονται συνδρομηταί εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, ἂν δὲν συναισθάνονται τὰς ἐκ τῆς ἀναγωγῆς τούτων προσγινομένης ὠφελείας.

*Ἦθη καὶ ἔθιμα.* Ταῦτα ἐν γένει εἰσὶν ἀκόμη τουρκικά, ὡς δὴ λούται ἐκ τῶν περὶ γάμου ἔθιμων, τῶν διασκεδάσεων, τῶν

ἄσμάτων, τῶν γνομικῶν των, τουρκικῶν ἀπάντων· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκλείψουσιν, ὡσπερ ἐκλείπουσι συνεχῶς καὶ αἱ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἄλλοτε τουρκικαὶ ἐνδυμασίαι.

*Σχολεῖα.* Σήμερον ὑπάρχουσι τοιαῦτα 7, ἐξ ὧν 4 διὰ τὰ ἄρρενα καὶ 3 διὰ τὰ θήλεα. Ἐξ αὐτῶν τὸ ἀρχαιότερον εἶναι τὸ σημερινὸν Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ὕπερ συνεστήθη πρὸ 70 σχεδὸν χρόνων, καθ' ἃ ὁμολογοῦσιν οἱ γέροντες, καὶ ὕπερ φαίνεται, ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἀλληλοδιδασκικὸν καὶ ὡς Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, ἐδίδασκε δὲ εἰς καὶ μόνος διδάσκαλος. Βραδύτερον συναισθανθέντες οἱ κάτοικοι τὸ ἀκατάλληλον καὶ ἀνωφελὲς αὐτοῦ, διήρσαν αὐτὸ εἰς κυρίως ἀλληλοδιδασκικόν, οἰκοδομήσαντες ἐπὶ τούτῳ καὶ κατάλληλον οἰκοδόμημα, καὶ εἰς Ἑλληνικὸν Σχολεῖον. Βραδύτερον ἀκόμη δηλ. πρὸ 20 ἐτῶν ὠκοδόμησαν καὶ Παρθενωγωγεῖον.

*Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.* Ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς διαίρεσεως ἀπὸ τοῦ ἀλληλοδιδασκικοῦ, πολλοὶ οἱ διδάξαντες· ἐδίδασκε δὲ εἰς καὶ μόνος Διδάσκαλος καὶ τὰς τρεῖς τάξεις, μέχρι πρὸ 8 ἐτῶν, ὅτε διωρίσθησαν δύο, ὁ κ. Μάλλιος ὡς Σχολάρχης, ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ῥιζαρείῳ Σχολῇ σπουδᾶσας, καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ζαμπὸς ἐν τῇ ἐν Σύρῳ Γυμνασίῳ σπουδᾶσας. Τούτους διεδέχθησαν ὁ ἐκ Κρήτης κ. Ἰωάννης Δαπόντες ἐπὶ διετίαν ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ σπουδᾶσας, ὡς Σχολάρχης, μετ' ἐτήσιον μισθὸν 40,000 γρ. καὶ ὁ Ἡλίας Εὐκλείδης ὡς βοηθός, ἐν τῇ ἐν Ἱερουσαλὴμ θεολογικῇ Σχολῇ σπουδᾶσας, μετ' ἐτήσιον μισθὸν 4000 γρ. Τὸν βοηθὸν τοῦτον μετὰ διετῆ διδασκαλίαν ἀντικατέστησαν διὰ τοῦ ἐκ Σμύρνης Νικολάου Στυλιανοπούλου ἐν τῇ αὐτότε Εὐαγγελικῇ Σχολῇ σπουδᾶσαντος, μετ' ἐτήσιον μισθὸν 6000 κατὰ τὰ δύο πρώτα ἔτη, καὶ μετ' 7000 κατὰ τὸ τρίτον τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς του ἔτος. Κατὰ δὲ τὸ 1872—73 Σχολικὸν ἔτος προστέθη πρῶτην τότε φορὰν καὶ τρίτος διδάσκαλος ὁ

κ. Βασίλειος Βενετζιανόπουλος, με ἐτήσιον μισθὸν 9000 γρ. ὅτε, ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας ὄλων τῶν μαθημάτων τοῦ Σχολαρχείου ἐκ τριῶν τάξεων, ἀνέλαβον καὶ οἱ τρεῖς διδάσκαλοι τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τῆς πρώτης φορᾶν τότε συστάσεως τρίτης τάξεως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τμήματι τοῦ Παρθεναγωγείου. Τούτους τοὺς διδασκάλους κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπολύσασα ἡ Ἐφορία ἀντικατέστησε διὰ τῶν κκ. Σταύρου Μηχαηλίδου, με ἐτήσιον μισθὸν 100 λιρῶν Γαλλίας, Κωνσταντίνου Ἀθανασιάδου, με ἐτήσιον μισθὸν 70 λιρ. Γαλλίας. — Ἀμφοτέρους τούτους ἀπέπειλεν ὁ ἐν Ἀθήναις πρὸς διὰδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογος — καὶ τοῦ Γεωργίου Ἰωαννίδου, με μνησίον μισθὸν 3 λιρ. Τουρκίας, τῆς δὲ Ἰεράς Μητροπολεως τρεφούσης αὐτὸν (\*). Οἱ μαθηταὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἦσαν 45—48 εἰς τρεῖς τάξεις, ἐνῶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἦσαν ὀλιγώτεροι.

**Ἀλληλοδιδασκικὸν Σχολεῖον** ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Τούτου ἡ σύστασις χρονολογεῖται πρὸ 30 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν· δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναφέρω οὔτε τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητευσάντων, οὔτε τῶν διδασκάντων τὰ ὀνόματα, διότι, ὡς προανέφερα, ἐλλείπουσιν ἐγγραφα (2)· πρὸ 8 ἐτῶν εἶχε διορισθῆ διδάσκαλος ὁ Ἰωάννης Σαμαλτάνος, μετὰ βετῆ δὲ διδασκαλίαν λόγῳ ἀνικανότητος ἀπελύθη, καὶ μετὰ διετῆ ἀπουσίαν ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου κ. Ἀγαθάγγελος ἐνδίδων εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ἐδῶ συγγενῶν καὶ τῆς γυναικὸς του, πάλιν τὸν ἐπέπεσε. Τὸν Σαμαλτάνον ἀντικατέστησεν ὁ κ. Δημήτριος Λιαούσης, δευτεροβάθμιος

(\*) Εἰς τὸ αὐτὸ Σχολεῖον ὑπάρχει καὶ διδάσκαλος τῆς Τουρκικῆς γλώσσης, με μνησίον μισθὸν 200 γροσίων.

(2) Μόλις πρὸ δύο ἐτῶν ἐκλεχθεὶς καὶ ἐγὼ ἔφορος τῶν Σχολείων σὺν ἄλλοις εἰσήγαγον Βιβλίον εἰς ὃ κατεχώρισαν, τὰ τε ἐγγραφα τῆς Ἐφορίας, τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητευσάντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὄλων, πρὸς δὲ καὶ τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν διδασκάλων (X. Δ).

διδάσκαλος, παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διὰδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου συστηθεὶς, με μνησίον μισθὸν 180 δραχμῶν· καὶ τούτον ἀπέλυσεν ἐφέτος ὁ Μητροπολίτης· ἐκτὸς τούτου τοῦ διδασκάλου ὑπάρχει καὶ βοηθός.

Μαθηταὶ ἐφοίτησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπὸ 470—180· παρατηρητέον δὲ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν Μαθητολογίων, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐφοίτησαν τακτικώτερον ἢ κατὰ τὰ προηγούμενα. Ἐξ αὐτῶν τῶν μαθητῶν οἱ 40 ἀπετέλουν τὰς δύο τάξεις τοῦ Συνδιδασκικῆς τμήματος.

**Παρθεναγωγεῖον** ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Τούτου ἀνέφερα ἀνωτέρω τὸν χρόνον τῆς συστάσεως. Κατὰ τὸ λήξαν Σχολικὸν ἔτος διηυθύνετο ὑπὸ τῆς κ. Θεανοῦς Καμπανᾶκη ὡς διευθυντρίας, δευτεροβαθμίου καὶ αὐτῆς διδασκάλου, καὶ τῶν δύο αὐτῆ ἀδελφῶν. Διαιρεῖται δὲ πρὸ χρόνων εἰς Ἑλληνικὸν τμήμα καὶ εἰς Ἀλληλοδιδασκικὸν μετὰ τοῦ συνδιδασκικῆς. Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα ἐφέτος ἀπετελεῖτο ὑπὸ δύο τάξεων, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν, ὡς προείρηται, ἐσχηματίσθη καὶ τρίτη τάξις, εἰς ἣν ἐδίδασκον οἱ τρεῖς διδάσκαλοι τοῦ Σχολαρχείου· τὰ μαθήματα δὲ ἀμφοτέρων τῶν τάξεων ἐδίδασκεν ἡ μία βοηθὸς κ. Εὐανθία Καμπανᾶκη· καὶ αἱ τρεῖς διδασκάλισσαι ἐλάμβανον μνησίον μισθὸν 750 γροσία. Μαθήτριάς ἐφοίτησαν 160—170, ἐξ ὧν αἱ 22 ἀπετέλουν τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα. Ὡς ἔφορος ἐπὶ διετίαν παρετήρησα εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον, ὅτι ἡ μεγαλύτερα ἐπιμέλεια τῶν διδασκαλισσῶν κατεβάλλετο εἰς τὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος μαθητρίας, ἐπὶ τῷ λόγῳ τοῦ νὰ κάμωσι καλὴν ἐντύπωσιν κατὰ τὰς ἐξετάσεις, καθόσον μόνον κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐκφέρουν ἔφοροί τε καὶ πολῖται τὰς περὶ τῆς ἱκανότητος ἢ μὴ τῶν διδασκάλων κρίσεις τῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ διατήρησις ἢ μὴ αὐτῶν.

**Ἀλληλοδιδασκικὸν Σχολεῖον** ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Νοσοκομείου. Τούτο συνε-

στήθη πρὸ τετραετίας, ἔχει τὸ ἀτύχημα νὰ μὴ διανῆ τὸ ἔτος τοῦ ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους διοριζόμενος διδάσκαλος· τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ κατὰ τὸ παρὸν, τοῦ διδασκάλου κ. Νικίτα ἀποδράσαντος πρὸ μνησίων τινῶν· ὁ διδάσκαλος αὐτὸς ἐλάμβανε μνησίον μισθὸν 400 γροσία. Μαθηταὶ φοιτῶσι περὶ τοὺς 80, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνωμαλίου καταστάσεώς του δὲν ἀπέφερε πρὸ πολλοῦ καρπούς.

**Παρθεναγωγεῖον** ἐν τῷ αὐτῷ περιβόλῳ. Τούτο συνεστήθη πρὸ διετίας σχεδὸν καὶ προώρισται διὰ τὰ μικρὰ κοράσια τῆς συνοικίας ἐκείνης, συνεστήθη δὲ τῇ ἀπαιτήσει καὶ φροντίδι τοῦ κ. Μητροπολίτου ἡ ὑπάρχουσα διδάσκαλος Κυριακὴ Ἀντωνίου, με μνησίον μισθὸν 200 γρ. εἶναι μαθήτρια τοῦ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου. Μαθήτριάς φοιτῶσι περὶ τὰς 70.

**Ἀλληλοδιδασκικὸν Σχολεῖον** τῆς συνοικίας Καράκιοβι. Τούτο συνεστήθη πρὸ διετίας· ὁ πρὸ διετίας διδάσκαλος Ξενοφῶν Νικολαΐδης Μάγνης, ἐσπούδασεν εἰς τὰ ἐν Σμύρῃ σχολεῖα λαμβάνει μνησίον μισθὸν 400 γρ. Μαθηταὶ φοιτῶσι 80 κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ 40 ἢ καὶ 30 κατὰ τὴν ἀνοιξίαν καὶ θέρος, οἱ λοιποὶ ἀπέρχονται σὺν τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν εἰς καλλιέργειαν τῆς νικοτιανῆς· ἐκ τῆς ἀτάκτου ταύτης φοιτήσεως τῶν μαθητῶν ἐλάχιστα προοδεύει τὸ σχολεῖον τούτο.

**Παρθεναγωγεῖον** τῆς αὐτῆς συνοικίας. Τὰ κοράσια τῆς συνοικίας ταύτης, ἐνεκα τῆς μεγάλης τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου, σχεδὸν ὅλα ἔμειναν ἀγράμματα· τὴν ἀδικίαν ταύτην ἀφ' οὗ ὑπέδειξα διὰ τῆς δημοσιογραφίας εἰς τὸν νεωστὶ τότε ἐλθόντα Μητροπολίτην κ. Ἀγαθάγγελον, συνεπλήρωσεν ἀμέσως, ὥστε πρὸ διετίας χρονολογεῖται καὶ αὐτοῦ ἡ σύστασις, ὡς καὶ τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Νοσοκομείου· καὶ ὅμως σήμερον φοιτῶσι περὶ τὰ 80 κοράσια διαφόρου ἡλικίας, καίπερ ἡ διδάσκαλος εἶναι καὶ αὐτὴ μαθήτρια τοῦ Παρθεναγωγείου, με μνησίον μισθὸν 250 γροσίων.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. 1Β')

Ταῦτα εἶναι τὰ ἐν Μαγνησίᾳ Σχολεῖα, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 700 μαθητὰς καὶ μαθητρίας· βεβαίως ὑπάρχουσι παῖδες πτωχῶν γονέων μὴ φοιτήσαντες ἢ μὴ φοιτῶντες, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν ὑπερβαίνει τὰς 1300, οὐχ ἥττον ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευσάντων Ἑλλήνων παιδῶν εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερος τῶν Ὀθωμανῶν παιδῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν εἶναι πολυπληθέστερος.

Οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων, πλὴν τῶν διδασκάλων τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ, πληρώνονται ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου· ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Νοσοκομείου πληρώνονται οἱ ἐκεῖ διδάσκαλοι. Πρὸς δὲ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον χορηγεῖ τὰ βιβλία δωρεᾶν εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς καὶ μαθητρίας· εἰς τοὺς ἰδίους πρὸ διετίας χορηγοῦνται δωρεᾶν ὑποδήματα καὶ φορέματα παρὰ τῆς ἀδελφότητος «Πρόνοια.» Πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Σχολείων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐνεργοῦνται καὶ ἐκούσαι συνεισφοραὶ, εἰς ἃς παρετηρήθη ὅτι συντελοῦσιν ὄχι οἱ πλουτιώτεροι ἀλλ' οἱ τῶν γραμμάτων μάλλον ἐρασταί, καὶ τούτων πάλιν τολμῶ γράψαι, προθυμότεροι φαίνονται οἱ καλούμενοι πάροικοι ξένοι. Ὑπάρχουσι δὲ τινες, εὐτυχῶς ἐλάχιστοι, ποθοῦντες τὴν διατήρησιν μόνον τῶν Ἀλληλοδιδασκικῶν Σχολείων, ἀλλὰ τούτων, ὡς ὀλίγων, ἡ φωνὴ καὶ γνώμη καταπνίγεται ἐκ τῆς τῶν πολλῶν τῶν ποθοῦντων τὴν συντήρησιν καὶ τοῦ Σχολαρχείου.

Εἰς τὸ Σχολαρχεῖον, ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων, ἠκολούθουν τὸ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς πρόγραμμα.

Εἰς δὲ τὰ ἀλληλοδιδασκικὰ Σχολεῖα ἐφήρμοζον τὴν ἀλληλοδιδασκικὴν Μέθοδον μετὰ τὰ παρὰ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐγκεκριμένα βιβλία.

Ἐν Μαγνησίᾳ 7 Αὐγούστου 1874.

X. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Μέλος Ἀντισπιστέλλον τοῦ Συλλόγου.

## Η ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΣΤΑΤΩΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Κωρς. Α. Ἰσηγόρη.

Ὅτε πρὸ ἐννενηκοντα περίπου ἐτῶν σύμπεσαν τὴν Γαλλίαν κατέλαβεν ὁ πυρετός τῶν αἰθερίων ἀναβάσεων, ἡμέρα σχεδὸν δὲν παρήχθητο, καθ' ἣν ἀτρόμητος τις ἀεροναύτης νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ καὶ νέαν δι' ἀεροστάτου ἀνάβασιν. Τούτων μίαν μόνον ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ὡς τὴν μᾶλλον ἀξιοσημείωτον. Τὴν 26 Αὐγούστου 1785 ὁ Κύριος *Blanchard*, περιβόητος ἤδη γενόμενος διὰ τὴν δι' ἀεροστάτου τῆς Μάγχης διάβασίν του, ὑψοῦτο μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τῆς πόλεως *Lille* πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἐνθουσιωδῶς ἐπευφημοῦντος πλήθους. Τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀναβάσεως ταύτης διεφύλαξαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους δύο ὠραῖαι εἰκόνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐπὶ τῆς πρώτης παρίσταται τὸ ἀερόστατον λίαν χαριέντως ἐγκαταλείπον τὸ γήινον ἔδαφος καὶ πρὸς τὸ ἄπειρον ἀπερχόμενον, εἰς δὲ τὴν δευτέραν παρατηρεῖται ὁ *Blanchard* ἐπανερχόμενος θριαμβευτικῶς ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰς Κάτω Χώρας ταξιδίου του καὶ ὑποδεχόμενος μετ' ἀνευφημιῶν παρὰ τὰς πύλας τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἄρχονται καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι διὰ τῶν ἀεροστάτων καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀεροπορίαν ἐφεσις τῶν Γάλλων φθάσασα εἰς τὸ μὴ περιαιτέρω. Οὐδέποτε θρίαμβος τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας ὑπῆρξε τοσοῦτον ἐκτακτος! Οὐδέποτε ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη ἐκέρδησε λαμπροτέραν νίκην! Ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἀποῦ ἔλαβε κατοχὴν τῶν τέως ἀπροσίτων ἐναερίων χωρῶν, ἔμελλε νὰ κατακυριεύσῃ ἀπάσας τὰς οὐρανοὺς μονάς.

Ἄλλὰ τὸν μέχρι μὲν τούτων ἐνθουσιασμόν διεδέχθη ἀμέσως ἀδιὰφορία καὶ ἀποθάρρυνσις. Πράγματι, πλέον ἢ ἅπασι συμβαίνει ὥστε μέχρι πάθους αἰσθημάτων οἰονδήποτε νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὰ πνεύματα τοῦ ὄχλου πρὸ πάντων ἀπέναντι ἄλλου αἰσθημάτων, ὅπῃ τὸ διαδέχεται, ὅπως ἀντιθέτου εἰς τὸ πρῶτον, ὡς νὰ ὑπῆρχε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον ἀρχὴ τις ἐνεργείας καὶ ἀντιδράσεως. Ἐβαρύνθησαν νὰ βλέπωσι τὰ ἀερόστατα, ἅτινα ἐφαίνοντο ὅτι ἔμελλον νὰ τροποποιήσωσι τὴν φάσιν τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἴστανται ὡς νευρόσπαστα διευθυνόμενα κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων. Τὰ ἐλησημόνησαν καὶ τὰ ἀπηξίωσαν περισσοτέρας προσοχῆς οὕτω δὲ περιήλθον εἰς τὰς χεῖρας μόνον τῶν τυχοδιωκτῶν τῶν συρρέοντων εἰς τὰς δημοσίους ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις.

Οὕτως ἡ ἰστορία τῆς ἀεροναυτικῆς ἔσχε τὴν ἐποχὴν τῆς παρακμῆς τῆς. Μετ' ὀλίγον ὁμοίως ἤρχισε πάλιν νὰ χρονολογῇ τὴν ἀναγέννησιν αὐτῆς. Σήμερον δὲ ἡ ἀθάνατος ἀνακάλυψις τῶν Μογγολφιερῶν ἀναζῆ μετὰ ζωηρότητος, καὶ ἐὰν ἡ δόξα τῶν ἀπαρχῶν τῆς δὲν ἤρκεσεν ὅπως ἀπαθανάτισῃ αὐτὴν, αἱ ἀκαταλόγηστοι ὑπηρεσίαι, ἃς προσήνεγκε τῇ Γαλλίᾳ κατὰ τὰς προσφάτους καταστροφὰς αὐτῆς, ἐξασφαλίζουν αὐτῇ ἀνεξάλειπτον ἀνάμνησιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Οἱ ἀπόγονοι τῶν σημερινῶν Γάλλων, ἀναγινώσκοντες τὴν ἰστορίαν τῆς τελευταίας πολιτικῆς τῶν Παρισίων, θὰ εἴπωσι δικαίως ὅτι, ἂν ποτε αἱ Συρακοῦσαι ἀνεδείχθησαν διανοητικῶς διὰ τὴν ἠρωϊκὴν τῶν ὑπεράσπισιν, τὴν ὁποίαν διεύθυνεν ἡ μεγαλοφυΐα ἐνὸς Ἀρχιμήδους, οὐχ ἦν τὸν καὶ οἱ Παριῖοι εἶναι ἄξιοι οὐκ ὀλίγου θαυμασμοῦ διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀντιστάσεώς των, ἣν διετήρησαν ἐν γένει μὲν διὰ τῆς ἐπιστήμης ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς ἀεροναυτικῆς.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην παρέκθεσιν ἐπανερχόμεθα ἐπὶ τὸ προκείμενον, διότι ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ἀερόστατα ἢ μό-

νον ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐποψίν. Ἐξετάσωμεν λοιπὸν αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς φύσεως καὶ τῆς κατακτῆσεως τοῦ αἰρίου ὠκεανοῦ, ὅστις μᾶλλον ἀτίθαστος ἢ ἡ θάλασσα, ἀντίεστη γενναίως μέχρι σήμερον κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ γῆλιος σφαῖρα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς περικυκλωμένη ὑπὸ δύο ὠκεανῶν, ἐνὸς βευστοῦ, καλύπτοντος τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, τῶν θαλασσῶν, καὶ ἐτέρου αἰρίου ἐντελῶς αὐτὴν περικυκλοῦντος, τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ἐνῶ δὲ ἡ ἐπιστήμη τῆς θαλάσσης κατατηρίσθη ἤδη, ἡ τοῦ αἰρίου πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἡ μετεωρολογία εἶναι εἰσὶ εἰς νηπιώδη κατάστασιν, καὶ μόλις ἀρχίζει νὰ ψελλίζῃ τὰς πρώτας αὐτῆς λέξεις· μέχρι σήμερον δὲν διορᾷ εἰμὴ λίαν συγκεχυμένως τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὰ ἀτμοσφαιρικὰ βέματα. Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἰστάμενος παρατηρητὴς δὲν δύναται νὰ ἐξετάσῃ εἰμὴ τὰ κατώτατα στρώματα τοῦ αἰρίου, βεβυθισμένοι δὲ εἰς τὰ ἔσχατα βάθη τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ὠκεανοῦ ἀγνοεῖ ὅπως τὸ τί συμβαίνει εἰς τὰ ὑψηλότερα στρώματα τοῦ αἰρίου. Ἡ μετεωρολογία εἶναι ἐπιστήμη γεγονότων καὶ παρατηρήσεων ὅπως τῇ προσφέρῃ δὲ τις τὰ γεγονότα, πρέπει νὰ τὰ ἀναζητήσῃ ὅπως γνωρίσῃ δὲ καλῶς τοὺς αἰρίους αὐτοὺς ποταμοὺς, πρέπει νὰ λουσθῇ ἐντὸς τῶν βευσμάτων αὐτῶν, ἥτοι πρέπει νὰ ἀναβῇ πρὸς αὐτοὺς, ἀπαραλλάκτως ὡς, ἵνα γνωρίσωσι καλῶς τοὺς ποταμοὺς τῆς θαλάσσης, ἐδέχθη ὅπως ταξιδεύσωσιν ἐν αὐτοῖς. Μόνον δὲ καταλλήλοτατον μέσον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ αἰθερίου τούτου ταξιδίου παρέχεται τῷ παρατηρητῇ τὸ ἀερόστατον, ἢ μοναδικὴ αὐτὴ καὶ ἀξιοθαύμαστος συσκευὴ, ἣτις μεταφέρει τὸν φυσιοδίφην εἰς τὰς χώρας τῶν νεφῶν. Ἄλλως τε ὁ ἀεροναύτης μόνον δύναται ἀκριβῶς νὰ μελετήσῃ καὶ ἐξακριβώσῃ τὰς διαφορὰς κινήσεις τοῦ αἰρίου, καὶ πρὸ πάντων καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀλ-

λοῖαν τῶν βευσμάτων αὐτοῦ διεύθυνσιν εἰς τὰ διάφορα ὕψη.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ φέρομεν τὸ ἀκόλουθον γεγονός. Τῷ 1786 ὁ δόκτωρ *Potain* ἀνεχώρησε δι' ἀεροστάτου ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας, παρασυρόμενος δὲ παρὰ τῶν ὑψηλῶν βευσμάτων πρὸς τὸν πορθμὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἠδυνήθη λίαν ἱκανῶς νὰ ἐπωφεληθῇ ὑπὸ τῆς ἐναντίας διευθύνσεως τῶν κατωτέρω βευσμάτων, ὅπως ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν ξηρὰν. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς—λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς παρουσίας πραγματείας—ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἐξακριβώσω τὴν παντοτεινὴν ὑπαρξίν τῶν περιέργων τούτων καὶ ὑπερπεθειμένων αἰρίων ποταμῶν καὶ νὰ ἐκτιμῆσω δέοντως τὰς εὐκολίας, ἃς δύναται νὰ παράσχωσι τῇ ἀεροναυτικῇ τέχνῃ. Ἐκ τῶν 18 δὲ ἀναβάσεων, ἃς ἐπεχείρησα, καὶ καθ' ἃς κατέγιναν πάντοτε εἰς τοιαύτας παρατηρήσεις, ὅλω ἀναφέρει τὰς μᾶλλον ἀξιοσημείωτους.

Τὴν 15ην Αὐγούστου 1868 ὁ Κύριος *DuRoef* καὶ ἐγὼ ὑψώθημεν δι' ἀεροστάτου ἀπὸ τῆς πλατείας τῆς πόλεως *Calais*. Ἄνεβημεν διὰ μιᾶς μέχρι 1200 μέτρων ὕψους· διέβημεν κατόπιν λεπτόν τι στρώμα νεφῶν, καὶ ἐπλανώμεθα πάραυτα εἰς ὕψος 1800 μέτρων. Διὰ μέσου δὲ τῶν κενῶν, ἅτινα διαχωρίζουσι τὰ νέφη, παρετηροῦμεν εἰς τὸ βάθος τὴν μικρὰν πόλιν *Calais*, τὴν παραλίαν καὶ τὴν θάλασσαν· ἐνταῦθα ὁμοίως παρετηρήσαμεν ὅτι ταχύτατόν τι βέυμα μᾶς παρέσυρε μακρὰν τοῦ λιμένος τῆς πόλεως, πρὸς τὸ κέντρον μάλιστα τῆς Βορείου θαλάσσης, καὶ ὅτι κάτωθεν τῆς καλῆθου ἡμῶν δὲν ἐξετείνετο εἰμὴ ἄπειρος ἔκτασις ἀγρίως μυκωμένων κυμάτων. Ὁ λαὸς ἅπας τότε ἐσυνάχθη ἐπὶ τῶν προκυμαιῶν τοῦ λιμένος, καὶ μετ' ἀνητυχίας παρεκολούθει τὴν πορείαν τοῦ ἀεροστάτου ἡμῶν, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐχάθη τοῦτο ἐντὸς τοῦ ὀρίζοντος τῆς θαλάσσης. Ἀργότερον ἐμάθομεν ὅτι ἀρχαῖοι ναυτικοὶ βλέποντες ἡμᾶς διὰ τῶν τηλεσκοπίων τῶν μετὰ συγκεκινημένης φωνῆς ἀνέκραξαν: « Ἐχάθησαν! » Καὶ πράγματι ἠθέλωμεν χαθῆ ἄνευ τῆς συνδρομῆς

της διαφόρου διευθύνσεως των αερίων στρωμάτων. Ἀφοῦ ἀφήσαμεν τὸ ἀερόστατον νὰ τρέχη εἰς ὕψος πάντοτε 1800 μέτρων, ἐπὶ 28 χιλιομέτρα περίπου ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ὁ Κύριος *Duquoy* ἀφῆκεν αὐτὸ νὰ καταβῆ εἰς κατώτερον στρώμα ἀέρος. Διεπεράσαμεν ἐκ νέου ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω τὸ στρώμα τῶν νεφῶν, ὅπερ προηγουμένως διέβημεν ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἐπλησιάζομεν πρὸς τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης, με ἀπόφασιν νὰ ῥίψωμεν ἐν αὐτῇ τὴν λέμβον ἡμῶν, ἐν ἣ ἐπιβάντες νὰ περιμεινωμεν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ σωθῶμεν ἐπὶ τινος πλοίου τυχὸν διαβαίνοντος ἐκεῖθεν. Ἄλλ' ἐνῶ τὰ ἄνω βέμματα διηυθύνοντο πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος, τὰ κατώτερα διηυθύνοντο τὰναντία πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν οὕτως, ὥστε ἐπανηρχόμεθα ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἀνεχωρήσαμεν. Ἠρχίσαμεν τότε πάλιν νὰ διακρίνωμεν τὴν πόλιν *Calais*, ἣτις ὄλονεν ἐμπεγνύετο εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρῶς, πάραυτα εὐρέθημεν ἀκριβῶς ἄνωθεν τῆς πόλεως, ὅθεν μετὰ δικαίας συγκινήσεως ἠκούομεν τὰς ἐπευφημίας τοῦ πλήθους.

Ἐνθουσιασμένοι ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἐπιτυχίας δὲν καταβαίνομεν, ἀλλὰ ῥίψαντες ὀλίγον ἔρμα ἀναβαίνομεν καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀνώτερον βέμμα ἐπαναβλέπομεν πάλιν τὰ κύματα καὶ τὴν θάλασσαν, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἐθεωρήσαμεν, ἄφωνοι ἐκ θαυμασμοῦ, τὸ ὠραῖον θέαμα τῆς δύσεως τοῦ Ἡλίου. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἐκδρομὴν μας πρὸς τὴν θάλασσαν, τὸ κατώτερον βέμμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατέβημεν ὅπως ἐπανέλθωμεν, μᾶς ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ἀκρωτηρίου *Gris-Nez* ἐπατήσαμεν τέλος τὸ ἔδαφος ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων μακρὰν ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅπου ὁ ἦπτον εὐτυχῆς ἡ ἡμεῖς *Pilatre des Rosiers* ἀπώλετο τῷ 1785. Ἠδυνήθημεν πρὸς τούτοις νὰ ἐπιβεβαιωθῶ καὶ περὶ ἄλλων διαφόρων ὁμοίας φύσεως πραγμάτων, ἅτινα συμβαίνουσιν εἰς τὴν

ἀτμόσφαιραν συνηθέστερον ἢ ὅσον ἐν γένει ὑπετίθεντο μέχρι σήμερον.

Τὴν 6ην Νοεμβρίου 1870, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Παριῖοι ἦσαν εἰς πολιορκίαν, ὁ ἀδελφός μου καὶ ἐγὼ ἐπεχειρήσαμεν δύο ἀναβάσεις ἐπὶ σκοπῶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πολιορκουμένην πρωτεύουσιν. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἄνεμος κατ' ἀρχὰς βοηθητικὸς ὦν, αἰφνιδίως ἔστρεψεν εἰς ἐναντίαν διεύθυνσιν τοῦ προτιθεμένου σκοποῦ μας· ἀλλὰ τοῦτο δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει τόσον, ὅσον τὰ περὶ τῆς καταβάσεώς μας, ἣτις ἐγένετο ὀλίγας λεύγας μακρὰν τῆς πόλεως *Rouen*. Εἰς ὕψος 300 μέτρων τὸ ἀερόστατον ἡμῶν ἔφραγε πρὸς τὰ νοτιοανατολικά διευθυνόμενον, καὶ οἱ χωρικοὶ ἀφέντες τὰς ἐργασίας των ἔτρεχον ὄλας δυνάμεις κατόπιν ἡμῶν. ἐν ᾧ ἐπλησιάζομεν ὅμως ἔτι περισσότερο πρὸς τὴν γῆν, τὸ ἀερόστατον ἐσταμάτησε πρὸς στιγμὴν καὶ ἤρχισεν ὀπισθοβατοῦν νὰ προχωρῆ μέχρις ἐντὸς τῶν χειρῶν ἐκείνων, αἰτίνες πρὸ στιγμῆς δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ φθάσωσιν. Ἀνάλογον τοῦ ἐκ *Calais* πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν ταξειδίου ἡμῶν ἐπεχείρησεν ὁ κ. *Bunelle* εἰς πῆν Ὀδησὸν ὑπερ τὴν Μαύρην θάλασσαν. Τὰ ὑψηλὰ βέμματα τοῦ ἀέρος τὸν διηύθυνον πρὸς τὸ κέντρον τοῦ Βῤῥζίνου, τὰ δὲ κατώτερα τὸν ὄθουν κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν πρὸς τὴν ξηράν.

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ μετὰ προσοχῆς παρατήρησις τῶν ἀτμοσφαιρικῶν βεμμάτων μεγάλως ἐνδιαφέρει τὴν μετεωρολογίαν, καὶ αἱ ἀναβάσεις ὅμως, ἅς τινες ἐν συντόμῳ ἀνεφέρομεν, παρέχουσιν ἰδιάζον τι ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς τὴν ἀεριοποιεῖαν ἐν γένει. Συνάγεται ἐξ ὄλων αὐτῶν ὅτι ὁ ἀερονάυτης πολὺ συχνὰ δύναται, ὅταν αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέπωσι, νὰ διευθύνηται εἰς τὰ μετέωρα κατὰ βούλησιν, καὶ μάλιστα ὅταν γνωρίζῃ, ὡς τὰ πτηνὰ, νὰ ζητῆ εἰς διάφορα ὕψη τὸ εὐνοϊκὸν πρὸς αὐτὸν βέμμα.

Καθὼς τὴν ἀλλοίωσιν τῆς διευθύνσεως τῶν βεμμάτων δὲν δυνάμεθα νὰ σπου-

δάσωμεν ἄλλως ἢ διὰ τοῦ ἀεροστάτου, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν θερμοκρασίαν αὐτῶν, τὴν ὑγρομετρικὴν των κατάστασιν, καὶ τὴν ταχύτητα αὐτῶν. Ὁ ἐπίγειος παρατηρητὴς, ὡς προείπομεν ἤδη, δὲν δύναται νὰ ἐξερευνήσῃ τὰ σπουδαῖα ταῦτα στοιχεῖα εἰμὴ εἰς τοὺς κατωτάτους ἀνέμους, εἰς τοὺς αἰφνιδίους, καὶ εἰς τοὺς τοπικούς, οἰτίνες ὅμως δὲν ἀπαρτίζουσι τοὺς ἀληθεῖς ἀερίους ποταμούς, κυλιόμενους συνήθως ὑπεράνω τῶν νεφῶν.

Μεγάλως θέλει ἐκπλαγῆ ὁ φυσικὸς, ὅστις θέλει ἀποφασίσει νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτας ἀναβάσεις. Τὰ δι' ἀεροστάτου ταξειδία παρέχουσι τὴν εὐκολίαν τῆς ἀσφαλτοῦς καταμετρήσεως τῆς ταχύτητος τῶν ὑψηλῶν στρωμάτων τοῦ ἀέρος, ἅμα γνωρίζῃ τις τὴν ἀπόστασιν ἣν διέτρεξε, καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα, ὅπερ ἐπὶ τούτῳ κατηνάλωσεν. Ἐνίοτε ἐπὶ τῆς γῆς πνέει ἐλαφρὰ τις αὔρα, ἐνῶ εἰς τὰ ὑψηλὰ στρώματα ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι γαληνιαία καὶ ἥσυχος ὡς τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν. Τὴν 41ην Ἀπριλίου 1869 ὁ κύριος *Fonville* καὶ ἐγὼ ἐπετύχομεν τοιαύτης τινὸς περιέργου καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἀναχωρήσαντες τὴν 41 ὥραν καὶ 35 λεπτά διὰ τοῦ ἀεροστάτου « ἡ Ἐνωσις » ὑψώθημεν καθέτως καὶ φθάσαντες εἰς ὕψος 2000 μέτρων ἐστάθημεν ἀκίνητοι, ἀλλ' εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἀπολύτου ἀκινήσεως, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι τὸ ἀερόστατόν μας ἦτο κάτωθεν δεδεμένον. Μέχρι δὲ τῆς 2ας ὥρας *M. M.* εὐρισκόμεθα ἀκριβῶς εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅτε δὲ ἀπερασίσσαμεν νὰ καταβῶμεν, μόλις ἠδυνήθημεν νὰ διατρέξωμεν ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων εἰς διάστημα δύο καὶ ἡμισείας ὥρων.

Ἄλλοτε, τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1869, εἰς ὕψος 1,400 μέτρων παρεσύρθημεν ὑπὸ ἀερίου βέμματος ἐκτάκτου σφοδρότητος. Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀπηντήσαμεν ὑπεράνω τῶν νεφῶν ἀερίον ποταμὸν καυστικώτατον· τὸ θερμόμετρον ἡμῶν ἐδείκνυε 27 βαθμοὺς ἑκατονταβάθμου,

ἐνῶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπεκράτει γειμῶνος θερμοκρασία· μᾶς παρέσυρεν εἰς τὸ βέμμα του μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος, τῆς ὁποίας παντάπασιν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ἔντασιν, καθότι πυκνὰ καὶ σκοτεινὰ νέφη ἀπέκρυπτον ἀφ' ἡμῶν τὴν θέαν τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς. Μετὰ 35 λεπτῶν ἀκριβῶς ἀκατάπυστον ἀεριοποιεῖαν κατεβιβάσαμεν τὸ ἀερόστατον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐρέθημεν εἰς *Neully Saint-Front*, 90 χιλιάδας μέτρων μακρὰν τῶν Παρισίων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ αὐτὸς ἄνεμος ἤρχισε νὰ πνέῃ καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐνῶ ἠτοιμαζόμεθα νὰ ἀποβιβασθῶμεν, ἀφηρησάμεθα αἴφνης ὑπὸ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως, καὶ ἐρρίφθημεν ἐπὶ τοῦ ὀμῶν μου δάσους, ὅπου ἡ κάλαθος ἡμῶν προσέκρουεν ἀπὸ κορυφῆς εἰς κορυφὴν τῶν δένδρων. Ἡ ἄγκυρα ἡμῶν, ἂν καὶ στερεοτάτη, ἐθραύσθη ὡς ὑέλινος βάρβδος· καὶ συρόμενοι οὕτω διετρέξαμεν ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν διάστημα 3 χιλιομέτρων. Ὁ ἐξαιρετικῆς σφοδρότητος ἄνεμος οὗτος ἦτον ὁ νοτιο-δυτικὸς τῶν ναυτικῶν, ὅστις κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐπεκράτει εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας, πρὶν ἢ καταβῆ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Μεταξὺ τῶν τοιούτων ταχέων ἀερίων βεμμάτων τῶν παρατηρηθέντων μέχρι σήμερον, ὡς τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον θέλομεν ἀναφέρει τὸ παρὰ τοῦ *K. Rolier* ἀπαντηθὲν κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων ἐπιχειρηθὲν παρ' αὐτοῦ ταξειδίον. Τὴν 24ην Νοεμβρίου 1870, ὁ Κύριος *Rolier* μετὰ τινος ἀεροβολιστοῦ ἀνεχώρησαν τὸ μεσονύκτιον ἀπὸ τοῦ Βορείου σταθμοῦ μετὰ ἄρκετὰ σφοδρὸν ἄνεμον καὶ θελλῶδη οὐρανόν. Εἰς ὕψος 2,000 μέτρων οἱ ἀερονάυται ἐπέπεσον εἰς ἀερίον βέμμα ἐκτάκτου ταχύτητος, καὶ εἰς διάστημα 15 ὥρων διέτρεξαν τὰ ὄρια τῆς Γαλλίας, τὴν Βελγικὴν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ μέρος τῆς Νορβηγίας καὶ ἔπεσον ἐπὶ τοῦ ὄρους *Lid*, 300 χιλιομέτρα πρὸς βορρᾶν τῆς Χριστιανίας. Παραλείπομεν τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῶν περιέργων περιπετειῶν τῆς ἀερο-

πορίας ταύτης, ἀξίας ἄλλως τε τοῦ γλαυροῦ καλῆμου ἐνός *Edgard Poe* ἢ ἐνός *Jules Verne*. Περιορίζομεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ἀπλῶς ὅτι οἱ ἀεροναῦται, ἀφοῦ διήλθον ὄλην τὴν νύκτα ἐν μέσῳ ψηλαφητοῦ σκότους, μόλις κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἥλιου εἶδον νὰ διασκεδάζωνται οἱ περικυκλῶντες αὐτοὺς ἀτμοσφαιρικοὶ ἀτμοί.

Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ ἡ ἀγωνία των, ὅτε εἶδον ὅτι οἱ ἄνεμοι τοὺς ἔρριψαν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπολογίσωσι μήτε τὴν ταχύτητα τῆς πορείας, μήτε τὴν διεύθυνσιν ἣν ἔλαβον. Πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζον, ἦτον ὅτι κάτωθεν τῆς καλῆθου αὐτῶν ὠκεανὸς ἐκύλιε τὰ γιγαντιαία κύματα του, καὶ ὅτι ἐβάδιζον ἀναμφιβόλως πρὸς τρομερὸν ναυάγιον. Ἐπὶ ἑπτὰ ἀκριβῶς ὥρας ἐπλανῶντο ἀκαταπαύστως ὑπὲρ τὰ κύματα ἐνίοτε ἐβλεπον πλοῖά τινα ταξιδεύοντα, καὶ ἀνελάμβανον ἐλπίδα τινὰ σωτηρίας. Ματαίᾳ ὅμως ἐλπίς! Τὰ πλοῖα ταῦτα πρὸς οὐδὲν ἠδύναντο νὰ βοηθήσωσι τὸ ἐναέριον σκάφος, ὅπερ παρέσυρον ἀκαταπαύστως τὰ ἀτμοσφαιρικὰ βεῦματα.

Κατὰ τὴν πολύωρον ταύτην ἀδιάλειπτον πορείαν ὁ κύριος *Rolier* εἶχε θυσιάσει ὅλον τὸ ἔρμα, ὅπως διατηρῆ εἰς ἀνάλογον ὕψος τὸ ἀερόστατόν του, μεθ' οὗ συνεδέετο ἡ ζωὴ του καὶ ἡ περιουσία του. Πάραυτα περικυκλῶνται ὑπὸ πυκνῶν νεφῶν, ἅτινα ἐπιταχύνουσι τὴν κατάβασιν τοῦ ἀερίου σκάφους, ὅπερ τὸ ἴδιον αὐτοῦ βάρος ὀλεθρῶς ὀδηγεῖ εἰς κατώτερα στρώματα. Ὁ συνοδοιπὸρος του καὶ αὐτὸς προετοιμάζονται ὅπως ἀψηφίσωσι τὸν σκληρότατον μὲν πλὴν ἐνδοξον θάνατον. Τὸ ἀερόστατον κατέρχεται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος, ἐκφεύγει τοῦ ὄγκου τῶν ἀτμῶν, ἐν οἷς ἦτο βυθισμένον, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! κάτωθεν αὐτῶν δὲν βλέπουσι πλέον θάλασσαν, ἀλλὰ χιονοσκεπὲς ὄρος καὶ περὶ αὐτὸ δάσος πευκῶν.

Τὸ ἀερόστατον ἀπτόμῳ κατέπεσεν ἐπὶ τῆς χιόνος, καὶ οἱ δύο Γάλλοι συγχρόνως ἐπήδησαν ἐκτὸς τῆς καλῆθου, οὐ-

τω δὲ τὸ ἀερόστατον ἐλαφρυνθὲν ἀπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν ἀνυψώθη καὶ πάλιν καὶ ἐχάθη ἐντὸς τῶν νεφῶν (\*). Εὐρέθησαν λοιπὸν ἄνευ ζωοτροφῶν καὶ καλυμμάτων, εἰς τόπον ἄγνωστον, ὅπου οὐδὲ ἕγνος ἀνθρώπινου κατοικίας ἐφαίνετο. Ἐπέπρωτο λοιπὸν νὰ διαφύγῃ τὸ θαλάσσιον ναυάγιον, ὅπως ἀποθάνῃ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους ἐν μέσῳ ἐρήμου καὶ κατεψυγμένου τόπου.

Οἱ ἀεροπόροι τότε ἔρχισαν τὴν κατάβασιν τοῦ κρημνώδους καὶ δυσβάτου ὄρους, διέρχονται τὸ περικυκλῶν αὐτὸ δάσος, καὶ ἀπαντῶσι τέλος μίαν, ἐγκαταλειμμένην καὶ αὐτὴν, καλύβην, ὅπου διήλθον ὀπισθόποτε τὴν νύκτα των. Τὴν ἐπαύριον μετὰ νέαν πολύωρον ὁδοιπορίαν συναντῶσι τέλος ἕνα ξυλοτόμον, ὅστις ὠμίλει ἄγνωστον αὐτοῖς γλῶσσαν ὠδηγήθησαν ὅμως ἀμέσως εἰς χωρίον τι, ὅπου χωρικός ὁμιλῶν τὴν Γαλλικὴν τοῖς διέλυσε τὴν ἀπορίαν, καὶ οὕτως ἔμαθον ποῦ τοὺς εἶχε ῥίψει ὁ ἄνεμος. Ὅτε τέλος ἐφθασαν εἰς τὴν Χριστιανίαν, ἅπαντες οἱ κάτοικοι ἀνεστατώθησαν ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ καὶ καθ' ἡμέραν προσέφερον γεύματα καὶ εἰσργασίαν πρὸς τιμὴν τῶν ἀεροπόρων τῶν πολιορκουμένων Παρισίων. Ὅθεν διέβαινον, ὁ λαὸς τοὺς ὑπεδέχετο μετ' ἀνευφημιῶν, καὶ πανταχόθεν ἠκούοντο αἱ ζήτησασαί «Ζήτησαν οἱ Παριῖσιοι, ζήτησεν ἡ ὠραία Γαλλία!»

Περιορίζομενοι εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τοῦ συγκινητικωτάτου τούτου δράματος ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ προκείμενον, ὅθεν ὀλίγον παρεξεκκλίναμεν. Τὰ ἀερόστατα, ὅπως εἶδομεν, παρέχουσι μεγάλην εὐκολίαν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀερίων ρευμάτων, οὐχ' ἦτον ὅμως εἶναι χρησιμώτατα καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας, τῶν ὑγρομετρικῶν πειραμάτων, τῆς ἐξερευνήσεως τοῦ ηλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ

(\*) Τὸ ἀερόστατον τοῦ Κυρίου *Rolier* ἀνευρέθη κατόπιν μὲ ὄλας τὰς ἐπιστολάς ἃς ἔφερον ἀπὸ Παρισίων 40 λέυγας μακρὰν τοῦ ὄρους *Lid*.

μαγνητισμοῦ τῶν νεφῶν, τῶν ἀτμῶν τούτων ὄγκων, οἵτινες γονιμοποιοῦσι τὰς πεδιάδας μεταφέροντες εἰς τοὺς κόλπους των τὰ ὕδατα τῶν ὠκεανῶν ἀπεσταγμένα παρὰ τοῦ Ἥλιου.

Οὐδὲν καταπληκτικώτερον τῆς θέας τῶν νεφῶν, θεωρουμένων ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν! Ὅποια εὐχάριστος εἰτύπωσις νὰ αἰσθάνηται τις ἑαυτὸν μαλακῶς ὑφούμενον ἀπὸ τῆς γῆς, αἰωρούμενον κάτωθεν τῆς ἀερίου σφαίρας ὑφουμένης βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς! Οἷον θέλητρον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ὀρίζοντος ἀπαύστως πλατυνομένου, εἰς τὰς ἀνθρωπίνους φωνὰς σθεννομένης βαθμηδὸν, εἰς τὴν εἰκόνα τῆς γῆς, ἣτις ὅλον ἐπομακρύνεται καὶ δὲν φαίνεται πλέον ἢ ὡς πυθμὴν τοῦ ἀχανοῦς ἀερίου ὠκεανοῦ! Ἀναβαίνει τις ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαφανῶν νεφῶν, ἅτινα τὸν περικυκλοῦσι δι' ὀμίχλης, μέχρις ὅτου διαφύγη ἀπὸ τῆς ἀνω ἐπιφανείας αὐτῶν, ὅπως ἴδῃ τὸν οὐρανόν, ὅπου ζωηρῶς λάμπουσιν αἱ πυριφλεγεῖς ἀκτίνες τοῦ Ἥλιου. Παρατηρεῖ τις τότε κυκλικὸν ὀροπέδιον στρογγύλων νεφῶν, ἅτινα εἰς τὰ λίαν ἀφεστώτα ταῦτα ὕψη λαμβάνουσιν ἕλωσ νέαν μορφήν. Νομίζει τις ὅτι εἶναι σωροὶ φανταστικῶν πάγων, ὅπου ὁ ἥλιος διὰ ζωηρῶν σκιῶν ζωγραφίζει ἀργυροεῖδεις κοιλάδας. Τὸ ἀερόστατον συρόμενον ὑπὸ τῶν ἀερίων ρευμάτων φαίνεται ἀκίνητον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τῆς γαλήνης, τῆς σιωπῆς καὶ τοῦ θαυμασμοῦ. Οἴκτου καὶ μομφῆς ἄξιον θέλωμεν θεωρῆσαι ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῦ ἡ ψυχὴ δὲν θέλει ἀναφλεχθῆ εἰς τὴν ἐστὶν ταύτην τῆς οὐρανοῦ ποιήσεως τῶν φυσικῶν θαυμάτων.

Τὰ νέφη σχηματίζουσιν ἄλλοτε μὲν ἄπειρον σινδόνα, ἣτις καθόλου ἀποκορύπτει τὴν θέαν τῆς γῆς, ἄλλοτε δὲ μεμονωμένα ἀκολουθοῦσι τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὡς γίγαντες μὲ παραδόξους καὶ αἰεὶ μεταβαλλομένας μορφάς. Τότε διὰ τῶν διαστημάτων, ἅτινα τὰ χωρίζουσιν ἀπ' ἀλλήλων, βλέπει τις τὸ ἕδαφος αἰ πόλεις, αἰ πεδιάδες

καὶ τὰ δάση, μικροσκοπικὰ φαινόμενα, διαδέχονται ἄλληλα.

Ὅταν διέρχηται τις πλησίον τῶν λευκῶν σωρείων τῶν νεφῶν, ὁ διαφανὴς αὐτῶν ὄγκος σχηματίζει παραπέτασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἀντανακλάται ἡ σκιά τοῦ ἀεροστάτου αὕτη περικυκλουμένη ἐνίοτε ὑπὸ κύκλων χρωματισμένων διὰ τῶν ἑπτὰ χρωμάτων τῆς ἱρίδος παριστᾷ λαμπρότατον θέαμα. Νομίζει τις ὅτι ἀκολουθεῖται ὑπὸ δευτέρου ἀεροστάτου. Αἱ φωτεινὰ αὐτὰ ἀκτινοβολία περιζωννύουσιν ἐνίοτε μὲν ὀλόκληρον τὴν σκιάν τῆς ἀερίου σφαίρας, ἄλλοτε δὲ μέρος μόνον αὐτῆς, κάποτε δὲ τρεῖς ὁμόκεντροι ἱρίδες μὲ καθαρὰ καὶ λεπτὰ χρώματα περιβάλλουσι κυκλωτέρως τὴν σκιάν τοῦ ἀεροστάτου.

Τὰ σύννεφα, δι' ὧν τὰ ἀερόστατα διέρχονται, εἶναι διαφόρων φύσεων ἐνίοτε εἶναι τόσοσ σκοτεινὰ καὶ πυκνὰ, ὥστε ἡ σφαῖρα τοῦ ἀεροστάτου δὲν φαίνεται ἀπὸ τῆς καλῆθου μοῖ συνέβη μάλιστα κατ' Αὐγουστον τοῦ 1868 νὰ μὴ βλέπω καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς συνοδοιπόρους μου. Ἐνίοτε τὰ νέφη εἶναι ἀπεναντίας διαφανῆ καὶ σχεδὸν φωτοβόλα. Τὴν 16ην φεβρουαρίου 1873 ὁ ἀδελφός μου καὶ ἐγὼ εὐτυχῆσαμεν νὰ ἀπαντήσωμεν παγετῶδες νέφος, ὅμοιον ἐκεῖνου ὅπερ ὁ κύριος *Barral* διήλθε ποτε, καὶ περὶ τοῦ ὁποῦ, ἀδίκως ὅμως, ἐξέφρασαν τότε ἀμφιβολίας. Ἐπλανώμεθα εἰς ὕψος 4800 μέτρων ὑπὸ θερμῶν οὐρανῶν 18 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου. Ἐπιστρέφοντες πρὸς τὴν γῆν ἐφθάσαμεν εἰς νέφος, ὅπου κατελήφθημεν ὑπὸ δριμυτάτου ψύχους. Τὸ θερμόμετρον αἰφνιδίως κατέβη μέχρι 4 βαθμῶν κάτωθεν τοῦ μηδενικοῦ. Ἀρκούντως δ' ἐξεπλάγημεν βλέποντες ψήγματα πάγου περιεσπόμενα πέριξ ἡμῶν. Πάραυτα τὰ σχοινία τοῦ ἀεροστάτου, τὰ φορέματα καὶ αἱ γενειάδες ἡμῶν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ στρώματος πάγου. Χάλλινόν τι σύρμα, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο ἀπὸ τῆς καλῆθου, ἐγενεε κατάλευκον καὶ ἐσπινθηροβόλει, ὅτε ἠγγίζομεν αὐτὸ διὰ τοῦ δακτύλου. Δυστυχῶς ἢ δι' αὐτοῦ τοῦ νέφους διάβασις ἡμῶν ἐγένετο με-



τά καταπληκτικῆς ταχύτητος· τὸ ἀερόστατον ἐψυχράνθη αἰφνιδίως καὶ ἐπεφορτώθη ὑπὸ στρώματος πάχνης, ἥτις τὸ ἐπεβάρυνε· καὶ μολοντί ἐρρίψαμεν ὄλον τὸ ἔρμα, ἐκρημνίσθη εἰς τὴν γῆν μετὰ σφοδρότατης βίας, καὶ ὑπέστημεν σύγκρουσιν τόσον ἀπότομον καὶ ἀπρόοπτον, ὥστε εἰς τῶν συνοδοιπόρων ἐλαφρῶς συγκρατούμενος ἐτινάχθη εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Εὐτυχῶς ὅμως τὸ συμβάν τοῦτο δὲν εἶχε δραματικωτέρας συνεπειάς.

Μέχρι τοῦδε δὲν διεπραγματεύθημεν εἰμὴ περὶ ταξειδίων μετρίου ὕψους, ἥτοι μέχρι 2,000 τὸ πολὺ μέτρων. Ἐάν δὲ ἐκ τοιούτων ἀεροποριῶν ἠδυνήθη ἀρκοῦντως καὶ ἐνδιαφερόντως νὰ πλουτισθῇ ἡ μετεωρολογία, τὰ πέραν τοῦ ὕψους τούτου ταξειδία βεβαίως θέλουσι παρέξει αὐτῇ ἀνεκτίμητα πλεονεκτήματα.

Ἡ Γαλλία ἐφευρε τὴν ἀεροπορίαν, ἡ Γαλλία ἐγέννησε τοὺς *Montgolfier, Charles*, καὶ *Pilatre*. Γάλλοι δὲ σοφοὶ πρῶτοι ἐπεχείρησαν τὰ ὑψηλότερα ταξειδία, μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν ὁποίων στενώτατα θέλουσι μένει συνδεδεμένα τὰ ὀνόματα *Gay-Lussac, Biot, Barral*, καὶ *Bixio*. Περὶ τὰ ταξειδία τῶν πατέρων τούτων τῆς ἀεροναυτικῆς δὲν θέλομεν ἐνδιατρίψει ὡς πασίγνωστα ἤδη· θέλομεν μόνον ἀναφέρει, ὅτι μετὰ τὸν *Gay-Lussac* σοφὸς ἄγγλος ὁ *Glaisher* ἐπεχείρησε τριάκοντα ἀξιοσημειώτα ταξειδία, καθ' ἃ ἐφθάσεν εἰς ὕψος, ὅπου οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς σήμερον. Κατὰ τὴν ἀξιωματικὴν ἀνάβασιν τῆς *Wolverhampton*, τὴν 2ην Σεπτεμβρίου 1852, ὁ *Glaisher* συνοδοιπόρον ἔχων τὸν ἀερονάυτην *Coxwell* ὑπερέβη τὸ ὕψος 40 χιλιάδων μέτρων. Εἶναι δὲ θαῦμα πῶς οἱ τολμηροὶ οὗτοι ἐξερευνηταὶ διέφυγον τὸν θάνατον ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν ὑψηλῶν στρωμάτων, ὅπου ὁ ἀὴρ μόλις εἶναι ἀναπνεύσιμος, καὶ ὅπου τὸ ψῦχος κατέρχεται κατὰ εἰκοσάδας βαθμῶν κάτω τοῦ μηδενικοῦ. Εἰς τὸ ὕψος αὐτὸ ὁ *Glaisher* ἐλυποθύμησεν, ὁ δὲ *Coxwell* ἐκινδύνευσεν καὶ αὐτὸς νὰ λάβῃ τὴν αὐτὴν τύχην· θελήσας δὲ τότε νὰ ἀνα-

βῆ νὰ ἀνοίξῃ τὴν κλεῖδα ὅπως ἐκφύγῃ ἀέριον, αἰφνιδίως κατελήφθη ὑπὸ αἰμωδίας, καὶ αἱ χεῖρές του ἐγειναν κατὰμαυραὶ ὡς αἱ τοῦ χολεριῶντος, οἱ βραχίονές του κατέστησαν πρὸς στιγμὴν ἀχρηστοί, καὶ μόνον διὰ τῶν ἐδόντων ἠδυνήθη νὰ σύρῃ τὸ σχοινίον τῆς κλείδος, ὅπως καταβούσιν εἰς χαμηλότερα στρώματα.

Ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τούτων ὑψηλῶν ἀεροποριῶν τῶν Ἀγγλῶν ἀεροναυτῶν, δύο σοφοὶ Γάλλοι, ὁ *Crocé-Spinelli* καὶ ὁ *Sivel* ἀνεξωγόνησαν εἰς τὴν Γαλλίαν τὴν ἐξερευνησιν τῶν ὑψηλῶν χωρῶν τοῦ ἀέρος, διὰ τινος περιφήμου ταξειδίου, καθ' ὃ ἕκαμον καὶ φυσιολογικὰς ἐρεῖνας ἐπὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς πίεσεως. Τὴν 22αν Μαρτίου 1874 οὗτοι ἀνέβησαν εἰς ὕψος 7800 μέτρων ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως δὲ ταύτης ἀρχεται νέα ἐποχὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀεροστατικῶν ὑψώσεων, διὰ τὴν ἐγκαινιάσιν τῆς χρήσεως τοῦ ὀξυγόνου πρὸς ἀποφυγὴν τῶν λυποθυμιῶν εἰς τὰ δυσπρόσιτα ταῦτα ὕψη. Εἰς ὕψος 4500 μέτρων ἀνεῦρον εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν κρύσταλλα πάγου, ὑπεράνω δ' αὐτῶν ἐπλανῶντο λεπτὰ καὶ λευκὰ νέφη εἰς ὕψος 40,000 μέτρων. Πέραν τῶν 5000 μέτρων αἱ δυνάμεις τοὺς ἐγκατέλειπον, ἅμα ὅμως ἀνέπνευσαν μίγμα ἀέρος καὶ ὀξυγόνου, ὅπερ τοῖς εἶχε προετοιμάσῃ ὁ *K. Bert*, τοῖς ἐπῆλθε μαγικώτατον ἀποτέλεσμα. Ὁ *Crocé-Spinelli* πρὸ πάντων ἠσθάνετο ὅτι ἀνεγεννήθη, καὶ ἀντὶ νὰ ἦναι βεβαρυμένος καὶ ἀκίνητος ἐσηκώθη καὶ ἠδυνήθη νὰ κάμῃ τὰς λεπτοτάτας μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις. Ὁ αὐτὸς ἐπεβεβαίωσεν ὅτι ἡ θέα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰ μεγάλα ὕψη εἶναι βαθύχροος, μαύρη, ὡς τὸ ἀναφέρουν καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀεροπόρων, οἵτινες προηγήθησαν αὐτοῦ εἰς τὰ ὕψη ταῦτα, παρετήρησεν ὅμως ὅτι ἡ θέα αὕτη ἦτον ἀποτέλεσμα ὀπταπάτης, διότι τῷ ἤρκει νὰ ἀναπνεύσῃ ὀλίγον ὀξυγόνον, ὅπως ἡ ὄρασις του ἀνακτήσασα τὴν ἐλευθερίαν τῆς τῷ δεῖξῃ τὸ κυανοῦν καὶ διαυγῆς τοῦ οὐρανοῦ.

Εἶναι φανερόν ὅτι, ὅπως ὁ παρατηρητῆς σπουδάζῃ ἀποτελεσματικῶς τὰς ὑψηλὰς χώρας τοῦ οὐρανοῦ, πρέπει νὰ ἔχη ἐντελῶς ἐλευθέραν τὴν ἐνέργειαν τῆς διανοίας καὶ τῶν κινήσεων του. Ἡ ἀνακάλυψις λοιπὸν τῆς χρήσεως τοῦ ὀξυγόνου τῶν *KK. Crocé-Spinelli* καὶ *Sivel* θέλει μένει ἀνεξάλειπτος εἰς τὰς δέλους τῆς ἀεροστατικῆς ἱστορίας, καθότι αὕτη ἀνοίγει νέον ὄριζοντα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ὑψηλῶν στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ἀρκοῦντως νομιζομεν ἀπεδείχθη, ὅτι εἰς τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῆς ἀεροπορίας τὰ ἀερόστατα, οἷα εἶναι τὴν σήμερον, εἶναι τὰ μόνα ὄργανα δι' ὧν δυνάμεθα νὰ σπουδάσωμεν τὰ μυστήρια τοῦ αἰθερίου ὠκεανοῦ, καὶ ἅτινα δύνανται νὰ συντελέσωσιν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἀέρος, ὡς τὰ πλοῖα, ἅτινα διαπλέουσι τὰς θαλάσσας, ἐχρησίμευσαν ὡς βάσεις τῆς ἐπιστήμης τοῦ ὠκεανοῦ. Ταῦτα διὰ τὸ παρόν. Νῦν δὲ ἂς προχωρήσωμεν ἐν βῆμα ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ ἂς ἐμβλέψωμεν εἰς τὸ μέλλον, ἥτοι εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀεροστάτων, ἥτις, μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγωσι στενοκέφαλοὶ τινες ἐλάχιστον μεμυημένοι εἰς τὰ τῆς ἀεροστατικῆς, δὲν εἶναι οὔτε ὄνειρον οὔτε χίμαιρα. Τὰ πράγματα αὐτὰ ἀποδεικνύουσιν ἀρκοῦντως αὐτό.

Ὑπάρχουσι σοφοὶ τινες, οἵτινες διατείνονται ὅτι δὲν θὰ πετάξῃ τις εἰμὴ διὰ πτερυγῶν ἢ ἐλικῶν κινουμένων διὰ μηχανῶν πυκνοτέρων τοῦ ἀέρος· ἂς ἔχωσιν οὗτοι τοιαύτην γνώμην, καὶ ἂς προσπαθήσωσι νὰ ὑψωθῶσιν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ πτερυγῶν καὶ ἐλικῶν, ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν περισσότερον, εἰς ἀπάντησιν ὁμῶς τοῖς λέγομεν ὅτι, μέχρι σήμερον μὲν οὐσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Τῷ 1852 ὁ Κύριος *Henry Giffard* γάλλος μηχανικὸς ἔθεσε τὰς ἀληθεῖς βάσεις τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων.

Μετὰ πολλὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συζητήσεις ὁ Κύριος *Giffard* ἐνόησεν ὅτι, ὅπως δυνήθη νὰ διευθύνῃ ἐν ἀερό-

στατον, ὀφείλει νὰ τροποποιήσῃ τὸ σφαιρικὸν αὐτοῦ σχῆμα. Οὕτω δὲ κατεσκευάσεν ἐν ἐπίμηκες ἀερόστατον ἔχον μῆκος 44 μέτρων καὶ διάμετρον ἐν τῷ μέσῳ 12 μέτρων. Περιεκυκλοῦτο ἀπὸ δικτυωτοῦ, ὅπερ ὑπεβάσταζεν ὀριζοντίως δοκὴν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὀποίας εἶδος τι ἰστίου τριγώνου ἐσχημάτιζε τὸ πηδάλιον. Κάτωθεν τῆς δοκοῦ καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκρέματο ἡ κάλαθος, ἐν ἣ ἦτον ἐφηρμοσμένη ἀτμομηχανὴ 3 ἵππων δυνάμεως, ἥτις ἐκίνησε τὸν ἔλικα, ὅστις ἕκαμνε 110 γύρους εἰς τὸ λεπτόν. Ἡ πρώτη δοκιμὴ ἐγένετο τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1852. Τὸ ἀερόστατον διευθυνόμενον παρὰ μόνου τοῦ *K. Giffard* ὑψώθη σφυρίζον διὰ πρώτην φοράν διὰ τῆς ἀτμομηχανῆς· φθάσεν εἰς ἀρκετὸν ὕψος, ἤρχισε νὰ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά του ἕνεκα τοῦ πηδαλίου τοῦ ἔμνευε δὲ πάντοτε σταθερὸν ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας, δὲν ἠδυνήθη ὅμως εἰμὴ ἀσθενῶς πῶς νὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀέρος, ἐπειδὴ ἡ καθόλου ταχύτης του ἦτο 2 ἕως 3 μέτρων εἰς ἕκαστον δευτερόλεπτον, ἐνῶ ἡ τοῦ ἀέρος κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἦτο κατὰ πολὺ ἀνωτέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ ἀρχὴ τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων εὐρέθη. Ὁ *K. Giffard* δι' ἐνδελεχοῦς μελέτης ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου ὑπερἐνίκησε πολλὰς δυσκολίας, καὶ ἀπέδειξε τρανώτατα ὅτι τὸ μόνον σχῆμα, ὅπερ παρέχει εἰς τὸ ἀερόστατον τὴν εὐκολίαν τῆς διευθύνσεώς του, εἶναι τὸ ἐπίμηκες, ὅπερ κατὰ πολλὰ πλεονεκτεῖ τοῦ σφαιρικοῦ. Δι' αὐτοῦ τοῦ σχήματος κατόρθωσε διὰ πρώτην φοράν νὰ παρεκκλίνῃ τῆς γραμμῆς τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀέρος, διὰ πρώτην δ' ἐπίσης φοράν κατόρθωσε νὰ προσεγγίσῃ ἀκινδύνως τὴν ἀτμομηχανὴν μετὰ τοῦ ἀεροστάτου, ἥτοι τὸ πῦρ πλησίον τοῦ ἀναπλεγόμενου ἀερίου.

Τῷ 1855 ὁ αὐτὸς κατεσκευάσεν ἕτερον ἐναέριον πλοῖον μεγαλείτερον καὶ μακρύτερον, ἐφωδιασμένον μετὰ ἰσχυροτέρας ἀτμομηχανῆς. Ὑψώθη εἰς τοὺς αἰ-

θέρας, καὶ μ' ὄλην τὴν ὀλεθρίαν σφοδρότητα τοῦ ἀνέμου κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῆ πρὸς τὰ ἰσχυρὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, ἅτινα ἄλλως τε ἤθελον παρασύρει αὐτὸν πολὺ μακρὰν.

Διατί τώρα τὰ τοιαῦτα ἀερόστατα δὲν διευθύνονται ἀπολύτως; Διότι ἡ ἰδίᾳ τῶν ταχύτητος εἶναι 3 ἕως 4 μέτρων ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον, ἐνῶ ἡ τοῦ ἀέρος εἶναι ἀνωτέρα ταύτης. Ἐὰν ὅμως παράσχωμεν εἰς τὸ ἐναέριον πλοῖον ἰδίαν ταχύτητα 40 ἕως 15 μέτρων κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον, ἦτοι ἀνωτέραν τῆς τῶν μετρίων ἀνέμων, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θέλει καταβάλλει τὰ μέσης ἐντάσεως ρεύματα. Ὅπως ἐπιτευχθῆ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, εἶναι δυνατόν νὰ ἐφοδιάσωμεν τὸ ἀερόστατον μὲ τοιαύτης δυνάμεως ἀτμομηχανήν; Τὸ καθ' ἡμᾶς νομίζομεν ὅτι καὶ τοῦτο κατορθοῦται, ἐὰν δώσωμεν μεγαλειτέρας διαστάσεις εἰς τὴν σφαιρὰν τοῦ ἀεροστάτου, διότι κατὰ ἀξιοσημειωτὸν τινα γεωμετρικὴν ἀναλογίαν ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἀεροστάτων δὲν αὐξάνει ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου αὐτῶν. Ὅσον περισσότερον ὄγκωδες εἶναι, ἦτοι ὅσον περισσότερον βάρος δύναται νὰ φέρῃ, τόσον σχετικῶς μικρὰ εἶναι ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὅσον μεγαλιτέρον καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὸ ἐναέριον πλοῖον, τόσον μικροτέρα εἶναι ἡ τοῦ ἀέρος ἀντίστασις. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ κατασκευάζωμεν ἀερόστατα 2,000 τὸ πολὺ κυβικῶν μέτρων, πρέπει νὰ κατασκευάσωμεν τοιαῦτα 20,000 ἕως 30,000 κυβικῶν μέτρων. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἡ ὑψωτικὴ αὐτοῦ δυνάμις θέλει εἶσθαι σημαντικωτάτη, μάλιστα δὲ δι' ὑδρογόνου ἐξογκούμενον θὰ δύναται νὰ ὑψώσῃ βάρος 20,000 χιλιογράμμων, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ ἴδιον αὐτοῦ βάρος ἀναβαίνει εἰς 10,000 χιλιογράμματα. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἡ ἰσχυρὰ κινητικὴ μηχανή, ἢν θὰ δύναται ἐν ἑαυτῷ νὰ φέρῃ, ἀναντιρρήτως θέλει τῷ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπόλυτον διεύθυνσιν.

Ἐνταῦθα οὐδεμίᾳ θεωρητικῇ δυσκολίᾳ

παρουσιάζεται, πρακτικῶς ὅμως πλείστα ὄσαι. Διὰ τοσοῦτον γιγαντιαῖον ἀερόστατον ἀπαιτεῖται ὕψασμα στερεότατον καὶ ἀδιάβροχον, ὑδρογόνον ἀέριον κατασκευαζόμενον διὰ τρόπου ταχείου καὶ οἰκονομικοῦ. Περὶ τῶν δύο τούτων προβλημάτων τὴν λύσιν κοταγινόμενος ὁ κ. *Giffard* ἀπὸ τοῦ 1855, ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήσῃ πάσας τὰς δυσκολίας, καὶ τῷ 1867 εἰς τὴν Ἐκθεσὶν τῶν Παρισίων ἠδυνήθη νὰ ἐκπλήξῃ τὸν κόσμον διὰ τῶν νέων αὐτοῦ ἀτμοκινήτων ἀεροπλοίων.

Δύο ἔτη ἀργότερον τῷ 1869 ὁ αὐτὸς *Giffard* κατεσκεύασεν εἰς Λονδίνον ἕν νέον δέσμιον (*captif*) ἀερόστατον μεγάλων διαστάσεων. Ἡ μεγαλιτέρα αὕτη ἐναέριος σφαιρὰ, ἡ μέχρι σήμερον κατασκευασθεῖσα, ἦρεν εἰς τοὺς αἰθέρας 32 ἐπιβάτας, ὑψωθείσα περὶ τὰ 650 μέτρα, καὶ ἐκρατεῖτο ἀπὸ τῆς γῆς διὰ σύρματος 4,000 χιλιογράμμων βάρους. Τὸ ὕψασμα τοῦ ἀεροστάτου τούτου ἐσχηματίζετο ἔσωθεν μὲν ἀπὸ φύλλα ἐλαστικοῦ κόμμοου συνερραμμένα δι' ὕψασμάτων ὑπερτεθειμένων τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἔξωθεν δὲ κεκαλυμμένου ὑπὸ βαμβακεροῦ ὑφάσματος ἠλειμμένου διὰ βερνικίου ἀδιαβρόχου. Τὰ ἐν τῷ καμμεγέθει τούτῳ σφαιρικῷ ἀεριομέτρῳ ἐγκλεισθέντα 12,000 κυβικὰ μέτρα καθαροῦ ὑδρογόνου ἀερίου διετηρήθησαν πλέον τοῦ μηνὸς χωρὶς νὰ διαφύγωσιν.

Οὕτω λοιπὸν βλέπομεν ὅτι τούντεῦθεν ἡ κατασκευὴ γιγαντιαίων ἀεροπτόρων πλοίων δὲν παρουσιάζει πλέον ἀνυπερέβλητα προσκόμματα. Ἡ δὲ λύσις τοῦ μεγάλου προβλήματος τῶν αἰθερίων διαπορθμύσεων δὲν ἀπαιτεῖ πλέον τὴν ἀνακάλυψιν ἀρχῆς τίνος. Ταῦτα ἐννοήσας ὁ Κύριος *Dupuy de Lôme* ἐσχάτως ἐσυνέχισε τὰ πειράματα τοῦ κ. *Giffard*, καὶ κατεσκεύασε τὸ μέγα ἀερόστατον ἐκεῖνο, περὶ οὗ τοσοῦτος ἐγένετο λόγος. Λυπούμεθα μόνον διότι ὁ περιβόητος κατασκευαστὴς τῶν θωρηκτικῶν πλοίων τῆς θαλάσσης δὲν κατεσκεύασε τὸ ἀερόστατον τοῦτο ἐτι ὀγκωδέστερον καὶ ἐπιμηκέστερον,

καὶ δὲν προσήρμοσεν ἐν αὐτῷ ἀτμοκίνητον κινητικὴν μηχανήν. Ἐλπίσωμεν ὅμως ὅτι ὅσον οὐπω θέλει ἀναφανῆ νέος τις Κολόμβος, ὅστις συναγαγὼν τοὺς καρποὺς τῶν ὠραίων τούτων πειραμάτων θέλει καταλάβει τὴν κυριαρχίαν τῶν ἀέρων!

### ΟΙ ΚΩΜΩΔΟΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἀείποτε, ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ ἐποχῇ, αἱ θρησκείαι ἐθεωρήθησαν τὸ ἀκριθέστερον τῆς νοερᾶς ἀναπτύξεως ἐκάστου λαοῦ βαρόμετρον. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἰδίως ἐν τῷ δαιμονίῳ τοῦ Σωκράτους ἀνέτειλαν τῆς μονοθεΐας αἱ ἐθνισωτήριαι καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ πρόδρομοι ἀκτῖνες, τὸ ἐξ αὐτῶν ἀπαυγάζαν φῶς εἰσέδυσσε βαθυτέρον τῶν προγενεστέρων θρησκευμάτων εἰς τὰ στρώματα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκπολιτισθεισῶν κοινωνιῶν τὸ ἰδεῶδες, τὸ τέως ἀποκλειστικὸν σχεδὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν λαῶν θέλγητρον, ἀντεκατεστάθη πολλαχού ὑπὸ ὀριστικωτέρων ἀρχῶν, ἢ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων ἐνέργεια ἐκάστου θρησκευματος καὶ ἡ δι' αὐτοῦ διάπλασις τῶν ἠθῶν γίνονται ἐν κύκλῳ εὐρυτέρῳ ἢ ἄλλοτε· ὁ ἄνθρωπος τέλος πάντων, ἡκιστα ἐπιτρέπων ἢ ἀνεχόμενος τὸ μυστηριώδες, ἔχει τὸ θάρρος ν' ἀτενίσῃ κατὰ μέτωπον τὴν θρησκείαν, καὶ ἀσπαζόμενος τὰς ὑγιεῖς αὐτῆς δοξασίας νὰ κατακρίνη τὰς πλημμελεῖς τῶν ἀρχῶν τῆς, ἰδίως ὅσας βλέπει ἀντιβαίνουσας πρὸς αὐτὸν τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τοὺς αἰωνίους καὶ ἀμεταβλήτους τῆς φύσεως νόμους. Ἄν ἐνιαχοῦ ὁ φανατισμὸς

δεσμεύῃ ἐτι τὰς διανοίας καὶ στρεβλώνη τὰς πεποιθήσεις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως οἱ λαοὶ σήμερον, οἱ πεπολιτισμένοι ἰδίως λαοὶ, ἐννοοῦσι καὶ ἐκτιμῶσι τὰς θρησκείας ὑπὸ τὴν ὑγιᾶ αὐτῶν ἐποψίν, μετὰ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν συμβαδίζουσι καὶ αἱ ἄλλαι μεγάλαι ἀρχαὶ αἱ διευθύνουσαι τῶν κοινωνιῶν τὰ σκάφη, καὶ ἐκείνων εἶναι αὗται κατὰ μέγα μέρος ἀπαύγασμα ἢ ἀντανάκλασις. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν καὶ ἵνα περιληπτικώτερον ὀρίσωμεν τὸ πρᾶγμα, ἡ θρησκεία τείνει νὰ γείνη ἐπιστήμη σχεδὸν ἀληθῆς διὰ τὸν ἐξευγενισμένον ἰδίως ἄνθρωπον.

Ὁ χριστιανισμὸς ἔσχε διττῶς εὐεργετικὰ διὰ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ φωταγωγηθέντας λαοὺς ἀποτελέσματα. Πρῶτος τὸ ἐπιβλητικὸν τῶν ἀρχαίων θρησκείων σύστημα ἀνατρέψας καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἰδρύσας τῆς ἐλευθέρας πεποιθήσεως τὸ βασιλεῖον, ἀπήλλαξε κατὰ πλείστον τὸν κόσμον καὶ τῶν γελοίων ἐκείνων τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν κυρίαν βάσιν καὶ τὸ μόνον σχεδὸν θέλγητρον τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν δοξασιῶν ἐκάστου λαοῦ. Ταῦτα δὲ λέγοντες, ἐννοοῦμεν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν τοιαύτην ὁποῖαν ἐδίδαξε καὶ ἐσύστησεν αὐτὴν ὁ ἀθάνατος ἐν Γολγοθᾷ μάρτυς, οὐχὶ δ' ὅπως οἱ λόγῳ μὲν ὑπῆρέται τοῦ Ὑψίστου, πράγματι δ' ἐξορύκται καὶ κερδοσκοποὶ τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας φανατικοὶ ὀπαδοὶ ἠθέλησαν ἀείποτε νὰ ἐπιβάλλωσιν αὐτὴν τοῖς λαοῖς. Ἡ ἐν πνεύματι λατρεία ὑπῆρξεν ἀρχῆθεν ὁ θεμέλιος λίθος καὶ ἡ κορωνὴς συγχρόνως ἢ ἐπιστέφουσα τὸ ἅγιον οἰκοδόμημα, τὸ πρὸ δέκα ἐννέα ἡδὴ

αίωνων στεγάζον τὸν ὑγιεῖς θρησκευτικὰς ιδέας διψῶντα κόσμον, αἱ πρῶται λέξεις αἱ ἐξεληθῆσαι τῶν χειλέων τοῦ μεγάλου διδασκάλου πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ αἱ τελεωταῖαι, τὰς ὁποίας ὡς αἰωνίαν κληρονομίαν ἀπέστειλε τῷ κόσμῳ ὄλω, ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος παραδίδων τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν Πλάστην.

Τίς ἐν τοσοῦτῳ ἤθελεν εἶπη ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς ἐν πνεύματι λατρίας εἰς μαρτύρικόν ὑποβληθεὶς θάνατον ἐμελλε, μετὰ δέκα ἐννέα αἰώνων γιγαντιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φυτευθέντος δένδρου, ἐν μέσῳ ἐποχῆς φῶτα καὶ ιδέας πανταχόθεν ἀπαυγαζούσης, ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ τῆς Εὐρώπης, δισκωμωδηθῆ ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν του αὐτῶν ἐπὶ θεατρικῆς σκηνῆς, ὡς τυχαῖός τις δραματικῶ ἔργου ἤρωσ! Αἱ ὀλίγοι ἀκόλουθοι σελίδες, ἀφορῶσαι τὴν ἐν Βαυαρία ἀνὰ δεκαετίαν ἀπὸ θεατρικῆς σκηνῆς παράστασιν τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκ πραγματείας διεξοδικωτέρας περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου συλλήθδην ἐρανισθεῖσαι, δὲν ἀποδεικνύουσι μόνον ὅτι ὁ πρὸς τὴν εἰδωλολατρίαν ἔρωσ τῶν ἀρχαίων θρησκευτῶν ἐξακολουθεῖ ἔτι ἐδρεύων ἐκεῖ, ὅπου ἡμεῖς φρονοῦμεν ἐδρεύον τῶν φώτων τὸ βασιλείον· ἀποδεικνύουσι ἐπίσης ὅτι, παρά τισι τῶν ἀποτελούντων τὸν πυρῆνα τοῦ πολιτισμοῦ λαῶν, ἡ διάγνωσις καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑγιεῖς λόγου εὐρίσκεται ἔτι κάτω τοῦ μηδενικοῦ, ἀφοῦ δὲν ἐννοοῦσι τὸ τερατώδες τοῦ γελοίου, ἐπὶ θεατρικῆς σκηνῆς, ψυχασγωγίας χάριν, ἀναβιβάζοντες αὐτὸν τῆς θρησκείας τῶν τὸν ἀρχηγόν. Ἀποδεικνύουσι δὲ ἰδίως ὅτι πανταχοῦ, ὅπου ὁ καθολικισμὸς κατέστη

ἀποκλειστικὸν τῶν συνειδήσεων πηδάλιον, οἱ ὑπ' αὐτοῦ ποδηγετούμενοι λαοὶ κατέρχονται βαθμηδὸν ἐκ τῆς ὑψίστης τοῦ χριστιανισμοῦ κορυφῆς εἰς τὴν κατωτάτην τῆς εἰδωλολατρίας βαθμίδα.

### Α.

Ἡ Γερμανία ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ χώρα τῶν ἐκπλήξεων, ὁ μᾶλλον παντὸς ἄλλου προνομιοῦχος τῶν ἀντιθέσεων λόγος. Τὰ ἄκρα ἐνταῦθα πρὸ πάντων θίγονται, παρά δὲ τῆ βαθυτέρᾳ κριτικῇ καὶ λογικότητι, τὰ πάντα βολιδοσκοπούση, τὰ πάντα σταθμιζούση, μὴ ὀπισθοδρομούση ἀπέναντι οὐδεμιᾶς λύσεως, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται τολμηρὰ ἢ λύσις αὐτῆ, βλέπει τις θάλλον ἔτι ἐν τῇ κατ' ἐξαιρέσειν χώρα τοῦ ἐλευθερόφρονος φιλοσόφου τὸ ἄσπιλον τῆς μεσαιωνικῆς μωροπιστίας κρίνον. Οὕτω, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πασίγνωστος Στράους ἐν μεγάλῃ πομπῇ ἐώρταζε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ περὶ τοῦ Βίου τοῦ Ἰησοῦ συγγράμματός του, ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα χιλιάδες συμπατριωτῶν του ἀθροῖο ἐπορεύοντο ἵνα προσκυνήσωσι τὰς παραστάσεις τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ, τὰς μελλούσας νὰ διδαχθῶσιν ἀπὸ σκηνῆς ἐν Ὁβερ-Ἀμμεργάου, χωριδίῳ ὀπισθεν τοῦ Μονάχου εἰκοσι περίπου λεύγας κειμένῳ.

Ἡ θεατρικὴ τῆς τραγωδίας ταύτης παράστασις ὑπῆρξε τὸ μέγα τῆς ἐποχῆς ἔργον. Εἰκοσι καὶ μία ὑπαιθροὶ παραστάσεις, ἐν μέσῳ τοῦ θέρους — καὶ ὁποίου θέρους! χειμῶνος ἀληθοῦς μὲ φύλλα περιβεβλημένου — δοθεῖσαι, δὲν ἐξήντησαν τὴν εὐλαβῆ τοῦ κοινοῦ περιέργειαν, οἱ δὲ ἠθοποιοί, οἱ χονδροειδεστάτους χωρικῶν ἐπενδύτας περιβεβλημένοι καὶ πέδιλα πεταλωμένα φέροντες, ἐχειροκροτήθησαν ὑπὸ τῶν θεατῶν, ὅσον ἴσως οὔτε οἱ μεγαλείτεροι τῆς Εὐρώπης ἠθοποιοί.

Ἡ συρροὴ ἦν τοιαύτη, ὥστε, πλὴν τῶν εἰκοσι καὶ μιᾶς ὀρισθειῶν παραστάσεων, πολλαὶ ἐπανεληφθῆσαν δις καὶ τρις διὰ τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ εὕρωσι θέσιν ἐν τῇ πρώτῃ. Κεφαλαὶ ἐστεμμέναι, ὑψηλὰ πρόσωπα, ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Βαυαρίας, ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας, ὁ Μέγας Δουξ τοῦ Σάξ Οὐέμμαρ, ὁ Δουξ Σαμβέρ, ὁ ἐπίδοξος τοῦ Γαλ. θρόνου διάδοχος, προσκυνηταὶ ἐκ πάσης καθολικῆς χώρας δραμόντες, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ διαμαρτυρομένων τόπων, ἐκ τῆς βορείου ἰδίως Γερμανίας, ἐρχόμενοι, συνέρευσαν ἐν Ὁβερ-Ἀμμεργάου. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν πέραν τοῦ Ρήνου ἐφημερίδων ἔστειλαν τοὺς συνήθεις κριτικούς χρονογράφους τῶν, αἱ δὲ εἰκονογραφικαὶ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ φύλλα ἐδημοσίευσαν εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων τὰς κυριώτερας τοῦ περιέργου θεάματος σκηνάς.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως καλοῦνται ἀπανταχοῦ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Εὐρώπης ὅλης τὰ τοιαῦτα θεάματα, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ Τριακονταετοῦς πολέμου ἰδίως. Συνεπεία τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἐκείνου δεινῶν πανώλης ἐνέσκηψεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, συμπληρώσασα τὴν ἐξ αὐτοῦ καταστροφὴν. Χάρις εἰς φρόνιμα ὑγειονομικὰ μέτρα ληφθέντα, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ὁβερ-Ἀμμεργάου κατῴρθωσαν νὰ διαφύγωσι τῆς ἀπαισίτου ἐπιδημίας τὸν ὄλεθρον, ὅτε τὴν 25 Σεπτεμβρίου 1634, παραμονὴν τῆς εορτῆς τοῦ χωρίου, χωρικὸς εἰς τὰ περίεξ ἐκεῖ ἐργαζόμενος καὶ καταληφθεὶς ἐξ ἐπιθυμίας μεγάλης νὰ διέλθῃ μεταξὺ τῆς οἰκογενείας του τὴν εορτὴν, κατῴρθωσε νὰ ἐξαπατήσῃ τῶν φυλάκων τὴν προσοχὴν καὶ νὰ εἰσδύσῃ ἐν τῷ οἴκῳ του. Τὴν ἐπιούσαν ἀποθνήσκει ὁ χωρικός, συγχρόνως δ' ἐνσκήπτει ἐν τῷ χωρίῳ ἡ πανώλης. Ἐν διαστήματι τριακοντα τριῶν ἡμερῶν ἡ ἐπιδημία ἐθέρισεν ὀγδοήκοντα τέσσαρα άτομα, τὸ πέμπτον τοῦ πληθου-

σμοῦ τοῦ χωρίου, ἀρκοῦντος ὑπὸ τοῦ πολέμου ἤδη δεκατισθέντος. « Ὑπὸ τοσοῦτον σοβαροῦ καταληφθέντες δυστυχίματος, λέγουν τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἐττάλης τὰ σύγχρονα χρονικά, οἱ κάτοικοι τῆς κοινότητος ταύτης συνελθόντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, συνυπεχρέωθησαν ἵνα ἀνὰ πᾶσαν δεκαετίαν παρίστανωσι τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος, ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ἐκείνης καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔφερον ἔτι πανώλους σημεῖα ἐπ' αὐτῶν, οὐδεὶς ἀπέθανε. »

Μὴ ἀπορήσῃ δ' ἄλλως τε τις ἀπαντῶν ἐν μέσῳ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος τὰ μυστήρια ταῦτα ἐν χρήσει ἔτι πέραν τοῦ Ρήνου. Ὑπῆρχον ἤδη ἐν ταῖς ἐξοχαῖς, ἐν τῷ Τυρόλῳ, ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ, ἐν τῷ Σαλσβούργῳ, ἐν τῇ Στυρία, ἐν τῇ Ἀνω Βαυαρία καὶ τῇ Σουάβῃ, μέχρι τῆς ἀρχῆς τῶν πολέμων τῆς Μεγάλῃς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Γερβίνος μάλιστα λέγει ὅτι καὶ μετὰ τὴν Μεταρρύθμισιν ἡ διάθεσις τοῦ παρίστανειν εἰκόνας, ἐκ τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἐξαχθείσας, εἶχεν ἐπιζῆσει παρὰ τοῖς βορείοις τῆς Εὐρώπης λαοῖς, καὶ ὅτι ἡ ἀρτιγενῆς θρησκεία ὠφελήθη τοῦ ἠθικοποιοῦ (!) μέσου τούτου ἵνα στερεώσῃ τὴν νέαν πίστιν. Καὶ ὁ Λουθηρος αὐτὸς φρονεῖ ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι παρίστανον ἄλλοτε τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἀντικείμενα, ὅπως οἱ Χριστιανοὶ τὰ τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας περιωρίζοντο παριστάνοντες μετὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν σκηνὰς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περιόδους μόνον ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἀπλῶς ἀπαγγέλλοντες· βραδύτερον ὁμοῦ αἱ παραστάσεις ἀπώλεσαν τὴν ἀφέλειαν καὶ ἀθωότητα ταύτην, περιεβλήθησαν τύπον ἀλληγορικὸν καὶ γλώσσαν ἄσμενον, κατὰ τὸν τῆ ἐποχῆς. Ἦρτυσαν τὸν διάλογον μὲ ἀπρεπεῖς καὶ σκαιὰς ἀστεϊότητας, ἀνέμιζαν μίμους, ἠθοποιοὺς ἡγεμονόπαιδας, κομψευομένους, καὶ κατέληξαν, ὡς ἀληθῆς θεατρικὴ κωμῳδία, εἰς τοὺς γάμους τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Πλὴν δὲ τῆς Ἀγγλίας,

ἐνθα οὐδέποτε ἐρρίζωσαν τὰ τοιαῦτα, ταχέως διεσπάρησαν καὶ ἐπὶ ἓνα περίπου αἰῶνα διετηρήθησαν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας διαμαρτυρούμενας χώρας, ἐν Ὁλλανδίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Δανιμαρκίᾳ. Καθόσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐδίδοντο αἱ τοιαῦται παραστάσεις, τινὲς τῶν ἐπὶ τῆς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν κολλωμένων εἰδοποιήσεων διεσώθησαν, ἐξ αὐτῶν δὲ μανθάνομεν ὅτι ἐδίδοντο καθ' ἑκάστην κυριακὴν ἀμέσως μετὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν.

Ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος οἱ χωρικοὶ τῆς Μεσημβρινῆς Γερμανίας προσεπάθησαν νὰ εἰσαγάγῃσιν ἐν τοῖς χωρίοις τῶν τὰς τῶν τοιοῦτων μυστηρίων παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον τοὺς μαγεύσει, ὅτε τὰς εἶδον εἰς τῶν πόλεων τὰς μητροπόλεις ἢ τῶν μοναστηρίων τὰς πλουσίας ἐκκλησίας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν περιορίσθησαν εἰς διαλόγους ἀπλοῦς ὁμοιοκαταλήκτους, τοὺς ὁποίους ἀπήγγελλον κατὰ τὰς λιτανείας, ἀπέναντι τῶν Ἁγίων εἰκόπων ἱστάμενοι, βραδύτερον ὅμως αἱ ἀπαγγελίαι αὐταὶ κατήντησαν ἀληθῆ θεατρικὰ ποιήματα, ἐν τοῖς κοιμητηρίοις παριστανόμενα. Τὸ κείμενον συνετάττετο ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου ἢ τοῦ δημοδιδασκάλου, ὅστις, ὡς μουσικός, ἦτο εἰδικῶς ἐπιφορτισμένος καὶ τὰ τῆς διοργανίσεως τῶν τελετῶν τούτων, ἐνθα εἶχε τὸ σπουδαιότερον μέρος ἢ μουσική. Ἦλθον κατόπιν οἱ Ἰησοῦται, οἵτινες τοῖς ἔδωκαν νέαν ὄψιν. Οὐ μόνον εἰσήγαγον μετὰ μεγάλης πομπῆς τὰ μυστήρια ταῦτα ἐν τοῖς παιδαγωγείοις τῶν, ἀλλ' ἐνεθάρρυνον ὅσον ἐδύναντο καὶ τὰς μεταξὺ τῶν χωρικῶν παραστάσεις αὐτῶν. Ἰπ' αὐτῶν δὲ προστατευόμενα, διήλθον σῶα καὶ ὑγιῆ τὰς φρίκας τοῦ Τριακονταετοῦς πολέμου καὶ τὰς ἐμφυλίου τῆς Γερμανίας ταραχάς, καὶ ἔζησαν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐτελεύτησαν τότε διὰ τοῦ συνήθους τῶν τοιοῦτων θεσμοθεσιῶν θανάτου οὐχὶ ἐκ γήρατος, ὅπως ἀδίκως φρονούσι τινες, ἀλλ' ἐκ τῶν σοβαρῶν παρα-

τραγῶδων, ἅτινα ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῶν ἀνεπτύχθησαν.

Διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Τυρόλου καὶ τῆς Ἄνω Βαυαρίας εἶχον καταντήσει πάθη ἀληθῆ. Δὲν ἠύχαριστοῦντο πλέον μὲ τὰς παραστάσεις, τὰς ὁποίας καθ' ὠρισμένης ἡμέρας ἡ ἐκκλησία ἔδιδεν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην κυριακὴν παρίστανον μόνοι ἐντὸς οἰνοπωλείων καὶ καφενείων, κάτωθεν τῶν ὀρέων κειμένων, ἱστορίας ἀγίων ἢ συμβάντα σταυροφόρων ἵπποτων. Ἡ κατάχρησις αὕτη ἐγέννησε βαθμῆδον σπουδαῖα σκάνδαλα, ἢ δ' ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ, μὴ δυναμένη ἢ ἀμελήσασα ἢ ἰδίαν ἀπολαύσιν θεραπείας τοῦ πράγματος ἐκ μέρους τῶν χωρικῶν, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ καύσῃ ὅτι ἡ ἰδία εἶχεν οἰκοδομήσει. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἐορτῶν τούτων, ἀπειραριθμῶν τότε, μία μόνη ἐπέζησε μέχρι σήμερον, ἢ ἐν Ὁβερ-Ἀμμεργάου τελουμένη ἐπέζησε δὲ τόσον ἀκμαία ἔτι, ὥστε ἐξ αὐτῆς δύναται τις νὰ λάβῃ γενικὴν ἰδέαν καὶ τοῦ σβεσθέντος μεγάλου δραματικοῦ τούτου σπινθῆρος, ἀποτελοῦντος σχεδὸν μίαν τῶν διδασκτικωτέρων τῆς φιλολογικῆς ἱστορίας τῆς Γερμανίας σελίδων. Ὅτι δ' ἐπὶ τέλους, μετὰ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἐννοεῖται, συνέτεινεν ἵνα διασώσῃ τὸ ἐν Ὁβερ-Ἀμμεργάου μυστήριον, εἶναι καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου δὲν εἶναι γεωργοί, εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ἐξαντλούμενοι εἶναι καλλιτέχναι, πέδιλα περιβεβλημένοι καὶ ὠραῖα ἀγαλματίδια ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντοδόντων, τοσοῦτον παρ' ὅλων τῶν ἐραστῶν τῶν τοιοῦτων περιζήτητα, κατεργαζόμενοι. Τὰ ἀγαλματίδια ταῦτα παριστάνουν κατὰ μέγα μέρος ἁγίους καὶ ἕτερα ἀντικείμενα ἐκ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ληφθέντα, παιδιόθεν δὲ μετὰ τῆς Βίβλου οὕτως ἐξοικειούμενοι καὶ ἐν μέσῳ προσφητῶν, ἀποστόλων καὶ ἁγίων ἀνατρεφόμενοι, οἱ χωρικοὶ οὗτοι καταλαμβάνονται, φύσει σχεδὸν, ὑπὸ ἰδιάζοντος ἔρωτος πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν Ἁγίων τοῦ Σωτῆρος παθῶν. Εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν

δ' αὐτῶν αἶσθημα ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος καὶ ὁ ἐπιτυχῆς τρόπος, δι' οὗ αἱ παραστάσεις αὐταὶ ἐκτελοῦνται.

Μεταβαίνει τις ἐκ Μονάχου εἰς Ὁβερ-Ἀμμεργάου διὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῆς λίμνης, αἱ μαγευτικαὶ τῆς ὁποίας ἔχθαι μεταβάλλονται τὸ θέρος εἰς συναντήριον τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας τῆς Βαυαρίας. Μέχρι τῆς ἀποβάθρας τοῦ ἀτμοκινήτου οὐδὲν βλέπει ἔκτακτον ἐκ τῆς τετραώρου τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης φυλακῆς πηδᾶς ἐπὶ τῆς γεφύρας, ἐκ ταύτης ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ἀτμοκινήτου, διαπλέει δι' αὐτοῦ τὴν λίμνην, φθάνει εἰς τὴν ἀπέναντι ἄκραν, πηδᾶς ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας τοῦ ἀτμοκινήτου καί... εἶσαι τέλος πάντων ἐλεύθερος. Ἀρχίζει τότε ἡ ἐορτὴ, ὅπως ἀρχίζουσι αἱ πλεῖσται τῶν ἐορτῶν, δι' ὄχλαγωγίας τουτέστι. Θλίβονται, συνωθοῦνται, ὁ εἰς φωνάζει τὸν ἄλλον γέροντες ἀναστενάζοντες, νέοι βλασφημοῦντες, μητέρες τὰ τέκνα των ζητοῦσαι, σύζυγοι τέλος πάντων φρενητιώδεις τρέχοντες ὀπίσω τῶν συντρόφων τοῦ βίου των καὶ φοβούμενοι μὴ τὰς χάσωσιν. Ἐπέρχεται ἐπὶ τέλος ἡ τάξις, ἕκαστος δὲ ἐκὼν ἄκων εἰσέρχεται ὡς ἐν κλωθῶ ἐνδον φρικαλέων ἀμαξῶν, ἀφ' ἧς σχεδὸν ἐποχῆς τὸ πρῶτον συνεστήθησαν αἱ παραστάσεις αὐταὶ κατασκευασθειῶν, καὶ κἀθήται ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ἢ τῆς γείτονος αὐτοῦ.

Ὁ δρόμος, ὁ φέρων εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἀρχαίου μοναστηρίου Ἐττάλ διερχόμενος, παρουσιάζει τὸ περιεργότερον τῶν θεαμάτων φαντάσθητε ἀπειρίαν ἀμαξῶν, ἱππέων μὲ ἀλεξιβρόχια, καὶ προσκυνητῶν μὲ τοὺς πόδας γυμνοὺς ἐν τῷ βορβόρῳ βυβιζομένους καὶ ῥιγῶντων ἐκ τοῦ ψύχους, βροντοφώνως ἄδόντων θρησκευτικὰ ἄσματα ἢ μονοτόνως ἀπαγγελόντων ὅλων ὁμοῦ ψαλμὸν τινα οὐρὰ ὑπερμεγέθους, μὲ τὰς ἔξω τῶν θεατρικῶν πυλῶν σχηματιζόμενας ὁμοιάζουσα καὶ πέντε λευγῶν μῆκος μετροῦσα.

Μετὰ δρόμον ἀνηφορικόν, ἀνώμαλον, βορβορώδη, πανταχόθεν καὶ εἰς τὸν ἀνε-

μον καὶ εἰς τὴν βροχὴν ἐκτεθειμένον, φθάνεις, ἀφοῦ καταβῆς ταχύν τινα κατήφορον, ἐν τῇ μικρᾷ κοιλάδι, ὅπου υπερήφανος καὶ ὑπὲρ τῶν ὀρέων προφυλαττομένη ὑψοῦται ἡ μικρὰ κοινότης Ὁβερ-Ἀμμεργάου. Κεῖται 2600 πόδας ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, οὐ μακρὰν τοῦ Τυρόλου. Οἰκίαι φαίνονται ἀτάκτως παρὰ τὴν ὁδὸν συσσωρευμέναι, πλὴν καὶ ἡ ἀταξία αὕτη ἔχει τι τὸ ἁρμονικόν. Ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ τοῦ χωρίου οἱ ἵπποι προχωροῦσι βραδὴ βήματι, τοσοῦτον πολὺ εἶναι τὸ ἐν αὐτῷ συνωθούμενον πλήθος. Χωρικοὶ Σουάβοι, ζῦθον καὶ καλὸν καπνὸν αἰωνίως ὀνειρευόμενοι, γυναῖκες τοῦ μεγάλου κόσμου περὶ λεπτότερα ἀντικείμενα στρέφουσαι τὰ ὄνειρά των, ἱερεῖς φαιδροὶ καὶ παχύσταρκοι, καλόγηροι μελαγχολικοὶ καὶ ἀνυπόδητοι, μοσχομάγκαι τοῦ Μονάχου μὲ τὸ ἀχώριστον αὐτῶν λεύκωμα ὑπὸ μάλην, ὀλόκληρον τὸ ποικίλον σύμπλεγμα τοῦτο διέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, μὲ τὴν φυσιογνωμίαν φαιδρᾶν, εὐλαβῆ ἢ σκώπτουσαν. Καταβαίνεις ἐκ τῆς ἀμάξης καὶ σκοτοδινίσεις σὲ καταλαμβάνει ἐκ τῆς μεγάλης συγχύσεως καὶ ταραχῆς ἄλλος Πύργος τῆς Βαβέλ ὅλων τῶν λαρυγγωδῶν τῆς Γερμανίας διαλέκτων, σύγχυσις, οὐχὶ τῆς γλώσσης, ἀλλὰ τῶν ὠτων τοῦ περιηγητοῦ. Ἐν γένει δὲ πανσπερμία πλήρης ἀντιθέτων πρὸς ἄλληλα στοιχείων κατοίκους κυρίως τοῦ χωρίου δὲν βλέπει τις εἰμὴ σμῆνος παιδαρίων — τοὺς μέλλοντας τῆς παραστάσεως Κερουβιμ —, οἵτινες μὲ τὰς πανταχόθεν τετραπημένας καὶ διαφανεῖς περισκελίδας των δὲν παμέχουσι πολὺ ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τῆς καθαριότητος τῶν γονέων των.

Καὶ ὅμως εἰσερχόμενος ἐν ταῖς οἰκίαις τὰς εὐρίσκεις μικρὰς μὲν πλὴν καθαρὰς τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἐκάστη σαθρὰ καὶ πεπαλαιωμένη οἰκία προβιβάζεται εἰς ξενοδοχεῖον, ὁ ἀχυρῶν εἰς ὑπνωτήριο, ἢ δὲ αὐτὴ εἰς ἐστιατόριον. Ἡ ὑποδοχὴ, ἧς ἠξιώθη παρὰ τοῦ ξενίζοντός με — τρία συνεχοῦντος ἐν ἑαυτῷ ἐπαγγέλματα ὑπόδη-

ματοποιῶ, ἀποστόλου καὶ ξενοδόχου — ὑπῆρξε πατριαρχικὴ ἀληθῶς. Ἐνοεῖ ἕκαστος εἰς ὁποίαν ταραχὴν, εἰς ὅποιον πυρετὸν ἐμβάλλει τὸ χωρίον αὐτὸ ἢ αἰφνίδιος ἐπιδρομὴ τεσσάρων χιλιάδων πειναλέων καὶ νυσταλέων περιηγητῶν. Ὀλίγοι προνομιούχοι κοιμῶνται ἐπὶ κλινῶν — καὶ τί κλινῶν, ὦ Θεέ μου! — οἱ πλείστοι κατακλίνονται ἐντὸς τῶν ἀχυρώνων. Ἐδυνάμην ν' ἀναφέρω τὸ ὄνομα δυστυχοῦς Γάλλου πρέσβευς, ὅστις διήλθεν ὀλόκληρον κατάψυχρον νύκτα Σεπτεμβρίου ἔνδον διαδρόμου κατακλιθεῖς. Οἱ πλείστοι θεαταὶ καταφεύγουσιν εἰς τὰ πέριξ χωρίδια, εἰς τὰ περὶ τὸ Ὄβερ-Ἀμμεργάου ἀγροκήπια, ἔρχονται δὲ εἰς τὸ χωρίον τὴν ἐπιούσαν, ὅτε ἀνοίγει τὸ πρὸς διανομὴν τῶν εἰσιτηρίων δωμάτιον.

Ἀνοίγει κατὰ τὴν ἕκτην ἑωθινὴν ὥραν, μετ' ὀλίγον δηλαδὴ ἀφοῦ κλείσῃ τῶν ἄλλων θεάτρων αἱ θύραι. Ἀγαθὸς τις Βαυαρὸς ἐφημέριος, μεθ' οὗ εἶχον κατακλιθεῖς εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον, μ' ἐβεβαίωσεν, ἐν ᾧ ἐπίνομεν τὸν καφῆ — ἀθλίαν Γερμανικὴν μετάφρασιν θαυμασίας Ἀνατολικῆς ποιήσεως —, ὅτι πολλοὶ τῶν θεατῶν ἠτοιμάζοντο ἤδη διὰ τὴν παράστασιν, κοινοῦντες τῶν Θεῶν μυστηρίων κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ ἐξακριβώσω τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος ἐκ τοῦ συνεσταλμένου καὶ εὐλαβοῦς ἤθους μερικῶν κεφαλῶν τοῦ ἀκροατηρίου κρίνων τὸ πιστεύω. Ὁφείλω οὐχ ἤττον νὰ προσθέσω ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς δημηγύρεως δὲν ἀπέπνεεν ὁσμὴν ἀγιότητος ἀκριβῶς, καὶ μοὶ ἐφάνη κοινωθήσασα μᾶλλον ζύθου καὶ σαλευτῆτος ἢ τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἔδιδον τὰς παραστάσεις ἐν τῷ κοιμητηρίῳ, καὶ παρίστανον ἐπὶ τῶν τάφων, ἐν τῷ ποιητικῷ τοῦ θανάτου ἀσύλω, τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἦδη πελώριον ξύλινον παράπηγμα ἐγείρεται ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου, ἐν μέσῳ λειμῶνος μειδιῶντος, ἔχει δ' ἐπί-

μυκῆς τετράγωνον σχῆμα, καὶ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος εἶναι διὰ τοὺς θεατὰς προωρισμένον· ἀμφιθεατρικὸς ἐκ σανίδων περίβολος, δυνάμενος νὰ χωρήσῃ ἕξ χιλιάδας καὶ πλείστους θεατὰς ἐπὶ τῶν ἐν εἶδει βαθμίδων ἀπειρῶν κυκλοτερῶν ἐδωλίων του. Εἶναι ὑπαιθρον, ὅπως ὅλα τὰ ἀρχαῖα θεάτρα, ἐξαιρέσει μεγάλου εἰς τὸ βάθος θεωρείου καὶ δύο εἰς τὰ πλάγια ἐτέρων μικρῶν, ἅτινα δὲν εἶναι ἐλτεθειμένα εἰς τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχὴν.

Ἡ σκηνὴ μετρεῖ ὀγδοήκοντα ποδῶν πλάτος, τὸ δὲ προσκῆνιον μόνον εἴκοσι βάθος, δυσαναλογία ἀναγκαία διὰ τὸν χορὸν· αὐλαία οὐδεμία χωρίζει τὸ προσκῆνιον τοῦ κοινοῦ, ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ προσκηνίου ἐκτείνονται στοαὶ καταλήγουσαι εἰς θύρας, δι' ὧν βλέπει τις μακρόθεν τὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ· μεταξύ τῶν θυρῶν αὐτῶν ὑπάρχει μέρος κεκαλυμμένον, ὅπισθεν τοῦ ὁποῦ προπαρασκευάζονται αἱ ἔμφυχοι εἰκόνες (*tableaux vivants*), δι' ὧν ποικίλλεται ἀπὸ καιροῦ εἰς ἄλλον ἡ παράστασις, τὸ δὲ μέρος τοῦτο χωρίζεται διὰ δύο οἰκιῶν, τῶν τοῦ Ἄννα καὶ Πιλάτου· ἐπὶ τέλους ἡ μικρὰ σκηνὴ αὕτη κλείεται δι' αὐλαίας, ἀπεικονίζουσης καὶ αὐτῆς ὁδὸν τινὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὥστε, καταβιβαζομένης τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης αὐλαίας, ὁ θεατὴς ἔχει ἀπέναντί του ἐσωτερικὴν τῆς ἁγίας πόλεως θέαν. Οὕτω διευθετημένης τῆς σκηνῆς κατορθώνουν, τῇ βοήθειᾳ καὶ τοῦ χοροῦ, νὰ παραστήσωσιν ἄνευ διακοπῆς, ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς ἐπὶ τὸν Σταυρὸν πορείας, τὰ πάντα μὲ ζῶν καὶ πομπὴν τοιαύτην, ὁποῖαν οὐδαμοῦ μέχρι σήμερον ἀπῆντησα.

Αἱ ἐνδυμασίαι τῶν κυριωτέρων προσώπων εἶναι ἐπιτυχεῖς, κατ' ἐξοχὴν δὲ αἱ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Πιλάτου, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοῦ χοροῦ, ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συγκεκριμένου, παρουσιάζουσι λεπτὴν καὶ ἐπιτυχῆ ἐκλογὴν, ἐν γένει δ' ἐπὶ ἐξακοσίων περίπου προσώπων, ἅτινα λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν παράστασιν,

οὔτε ἐν βλέπει τις ἀνεπιτυχῶς ἐνδεδυμένον ἢ δι' ἄλλης περὶ τοὺς τρόπους ἐλλείψεως σκιάζον αὐτήν. Εἰπὸν τινες, ὅτι ἠθοποιοὶ διακεκριμένοι ἐκ Μονάχου διευθύνουσιν ἔσωθεν, ὡς χειρόσπαστα ἀληθῆ, τοὺς παραστάτας· ψεῦδος ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας· οἱ χωρικοὶ, μόνον κατασκευάζοντες καὶ αὐτὰ τὰ ἐνδύματα τῆς παραστάσεως, καταβάλλουσι πᾶσαν φιλοτιμίαν ὑπὲρ τοῦ ἔργου, ὅπερ θεωροῦσιν ὡς ἀτομικὴν αὐτῶν δόξαν.

Ἐρωτᾷ τις ἐνταῦθα, πῶς κατορθώνουσιν, ἀνά δεκαετίαν μόνον δίδοντες τὴν παράστασιν ταύτην, νὰ ἔχωσι πάντοτε ἠθοποιοὺς, ἐπιτυχῶς παριστάνοντας τὸ μέρος των. Ὁ λόγος εὐχερῆς. Ἄν ἡ λοιπὴ Γερμανία στέρηται ἔτι δραματικῆς σχολείου, τὸ Ὄβερ-Ἀμμεργάου ἔχει τοιοῦτον· ἐν αὐτῷ γυμνάζουσι δικρκῶς τοὺς μέλλοντας παραστάτας καὶ φθάνουσιν οὕτως εἰς ἀποτέλεσμα θαυμάσιον ἀληθῶς. Ἐκαστον χειμῶνα τὸ δημαρχεῖον μεταβάλλεται εἰς θεάτρον, ὅπερ διευθύνει ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ ὁ δημοδιδάσκαλος εἶναι ὁ ἐπιστάτης αὐτοῦ· ἐν αὐτῷ πᾶσαν κυριακὴν, μετὰ τὸν ἔσπερινόν, δίδουσι παραστάσεις, ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν ἢ τῶν Σταυροφοριῶν ληφθείσας, ἕκαστος ἀναπτύσσεται βαθμίδῳ ἐν τῇ τέχνῃ του, καὶ ὁ κατ' ἀρχὰς ἀφώνου Χερουβίμ πρόσωπον παραστήσας προβιβάζεται κατ' ὀλίγον εἰς τὸ τοῦ Πατριάρχου. Ὁταν ἰδίως συλλογισθῇ τις ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἠθοποιοὶ οὗτοι, τοὺς ὁποίους ἔχει ἀπέναντί του, ὀλίγον πρὶν ἀναβῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐπότιζον τὸν κῆπὸν των ἢ ἔδιδον χόρτον εἰς τὰ ζῶά των, δὲν δύναται νὰ μὴ συγχωρήσῃ καὶ τινὰς σκαιὰς φράσεις ἢ γελοίους τρόπους των, καὶ νὰ μὴ εὐρῇ τὸ σύνολον τοῦ δράματος ἐν γένει ἐπιτυχῆς. Ἄν μέρη τινὰ τῆς παραστάσεως προκαλῶσιν ἐλαφρὸν ἐπὶ τῶν χειλέων μειδίαμα, ἢ καρδία, ἀπερχομένου τοῦ θεατοῦ, συναπέρχεται συγκεκριμένη ὀπωρῆσις.

## B'.

Ἄλλοτε ἡ παράστασις ἐνηργεῖτο ἐντὸς κύκλου πολλῶ εὐρυτέρου ἢ σήμερον, περιεῖχε πληθὺν ἀλληγορικῶν καὶ συμβολικῶν προσώπων, τὸν Σατανᾶν καὶ τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ὀλόκληρον μεταξὺ ἄλλων. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ τοῦ αἰῶνος τούτου ὁ κόμης Μογγέλας, ὑπουργὸς τοῦ Μαξιμιλιανοῦ Α', ἀνὴρ φιλελευθέρων ἀρχῶν, θανάσιμον πόλεμον κηρύξας κατὰ τῶν ἱερέων καὶ τῶν παρὰ τὰς ὁδοὺς ἐκτιθεμένων ἁγίων εἰκόνων, κλείσας τὰ πλείστα τῶν ἐν Βαυαρίᾳ ἀναριθμητῶν μοναστηρίων, ἐπέτρεψε μὲν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐν Ὄβερ-Ἀμμεργάου παραστάσεως, καὶ τοῦτο συνεπέα αἰτήσεων καὶ παρακλήσεων πανταχόθεν τῆς Βαυαρίας ἀποσταλειῶν αὐτῷ, μετέτρεψεν ὁμοῦ τὸ πρᾶγμα οὐσιωδῶς, ἀπέρριψεν ὅ,τι καθ' ὑπερβολὴν τερατώδες, καὶ περιώρισε τὸν κύκλον τῆς παραστάσεως εἰς τὴν Παναγίαν, τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς ἁγίους. Ὅπως δὲ σήμερον παρίσταται, ἔχει τι τῶν τραγωδιῶν τοῦ Αἰσχύλου, διότι ἐκεῖνας καὶ τὸ Ἑλλ. θεάτρον ἀναμιμνήσκουσιν οἱ χοροὶ τοῦ ἔδα-νείσθη ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος τὰ μυστήρια τὰς ἐμφύχους αὐτῶν εἰκόνας, ἀπὸ δὲ τοῦ Σαιξσπέρου τὰς μεγάλας δημοτικὰς τῶν ἔργων του σκηνάς.

Πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς ἀνάλυσιν λεπτομερεστέραν τῆς παραστάσεως, ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐξωθεν τῆς κεντρικῆς θύρας ἀνηρτημένης πελωρίας εἰδοποιήσεως.

## Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΛΑΣΤΗΡΙΟΣ ΕΝ ΓΟΛΓΟΘΑ ΘΥΣΙΑ

H

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ  
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΣ

ΜΕΤ' ΕΜΨΥΧΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΛΗΦΘΕΙΣΩΝ

ΠΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗΝ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΣΙΝ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ  
ΔΟΞΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ.

ΥΨΗΛΗ ΚΑΙ ΕΥΜΕΝΕΙ ΑΔΕΙΔ.

Ἐν Ὀβερ-Ἀμμεργάου, Ἄνω Βαυαρία,  
Βασιλικῆ Ἐπαρχία Οὐαϊνδέρφελς.

Κατὰ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας,

28 Μαΐου 4, 16 καὶ 24 Ἰουνίου 2, 8, 15 καὶ 25 Ἰουλίου 6, 12, 19  
καὶ 26 Αὐγούστου 9 καὶ 16 Σεπτεμβρίου.

†

« Οἱ πρὸς ὑμᾶς πάντες παραπορευόμενοι ὁδὸν, ἐπιστρέψατε καὶ ἴδετε εἴ ἐστιν ἄλγος κατὰ τὸ  
ἄλγος μου, ὃ ἐγεννήθη (Ψαλμ. Ἱερμ. 4. 12) »

« Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐπ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.  
(Λουκ. XXIII. 28) »

### ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ  
ΠΕΤΡΟΣ  
ΙΩΑΝΝΗΣ  
ΙΟΥΔΑΣ  
ΚΑΙ ΑΦΑΣ  
ΑΝΝΑΣ  
ΠΙΛΑΤΟΣ  
ΗΡΩΔΗΣ  
ΜΑΡΙΑ  
ΜΑΡΙΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ  
ΜΑΡΘΑ

Ῥυπέριος Σάουερ, δήμαρχος τῆς Κοινοῦτος καὶ Ξυλογλύπτης.  
Ἰάκωβος Ἐτε Ξυλογλύπτης  
Σεβαστιανὸς Δέσλερ »  
Γρηγόριος Λέδλερ »  
Φ. Λάγγ, Πωλητὴς εἰδῶν γλυπτικῆς.  
Γρηγόριος Στάδλερ Ξυλογλύπτης.  
Γόθιος Φλύγγερ, »  
Φραγκίσκος Λάγγ, κεραμεὺς.  
Βαρβάρα Σάλλερ, ὄργανη.  
Ἰωσηφίνη Λάγγ, θυγάτηρ Ξυλογλύπτου.  
Μαρία Βίρλιγγ.  
Ἱερεῖς, Ἐρμηνευταὶ τοῦ Νόμου, Φαρισαῖοι, Ἱεροθῦται, Παρτο-  
πῶλαι τοῦ Ἱεροῦ, Μαθηταί, Ἐκατόνταρχοι, Φρουροὶ καὶ Κάτοι-  
κοι τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ χορὸς συνίσταται ἐξ ἑνὸς κορυφαίου καὶ δώδεκα χοριτῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, ὅλοι δὲ οὗτοι, μὲ τοὺς βραχιόνας ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσταυρωμένους, ἐξέρχονται τῶν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν στοῶν καὶ παρατάσσονται ἡμικυκλοειδῶς ἐν μέσῳ τοῦ προσκηνίου. Ὁ ἐν γένει χαρακτὴρ τοῦ χοροῦ, διὰ χειρονομιῶν μᾶλλον ἢ διὰ λόγων ἐκφραζόμενος, εἶναι ὅλως ἱερατικός. Ὅπως δὲ εἰς τὰς Ἑλλ. τραγωδίαις, τίθεται καὶ ἐν ταῦθα μεταξὺ τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου, ἵνα ἐξηγήσῃ τὴν πορείαν τοῦ δράματος καὶ διὰ τῶν ἀσμάτων του παρασκευασθῇ τῶν πιστῶν τὴν ἀμήγυριν εἰς τὰς ἀπέναντι αὐτῆς μελλούσας νὰ διαδεχθῶσιν ἀλλήλας εἰκόνας. Καθόσον ἀφορᾷ τὰς ἐμψύχους αὐτὰς εἰκόνας, δὲν εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν τριάκοντα ἑπτὰ. Παριστάνουσι διὰ τοῦ ζωηροτέρου τρόπου σκηνὰς τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, καὶ ἐναργῶς ἀποδεικνύουσι τὴν μεταξὺ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης ὑπάρχουσαν σχέσιν, ἐκπλήσσειται δὲ τις ἀληθῶς βλέπων τὴν νεκρικὴν, τολμῶ εἰπεῖν, ἀπάθειαν, δι' ἧς ἕκαστον πρόσωπον, ἄφωνον ἐπὶ ὁρῶν ἢ δέκα λεπτά, παριστᾷ καὶ ἐν χωριστῶν ἀντικείμενον, ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων ληφθέν. Κατὰ πόσον ἡ ἀνάμιξις τοιούτων ἐπιπλάστων εἰκόνων συνάδει μὲ τὸ σοβαρὸν τοῦ δράματος, ἀφίσταται εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ τὸ ἐκτιμήσῃ.

Τρεῖς τηλεβόλου ἐκπυροσροτήσεις ἀναγγέλλουσι κατὰ τὴν ὁρῶν ὥραν τὴν ἐναρξιν τῆς παραστάσεως, πιστεύσατε δ' ὅτι τηλεβόλου τῶ ὄντι ὑπάρχει ἀνάγκη ἵνα ἐπιβάλλῃ σιωπὴν εἰς τοῦ πλήθους τὴν θορυβώδη ταροχὴν. Μετὰ βραχεῖαν τῆς μουσικῆς εἰσαγωγὴν (καὶ, πρᾶγμα παράδοξον, ἡ μουσικὴ εἶναι τὸ χειρότερον ἐξ ὅλων τῶν τῆς παραστάσεως ποῦ; ἐν τῇ πατρίδι τῆς μουσικῆς!) ὁ χορὸς, ἐξερχόμενος τῶν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν στοῶν καὶ παρατασσόμενος, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, χαιρετᾷ μετὰ μεγάλης σοβαρότητος καὶ προσκαλεῖ, ἐν εἰδει προλόγου, τοὺς ἀκροατὰς

νὰ παρασταθῶσιν εἰς συνδιαλλαγὴν τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν τέκνων του. Διαιρεῖται κατόπιν εἰς δύο μέρη, ὑψοῦται ἡ αὐλαία τοῦ βήθους καὶ φαίνονται δύο ἔμφυχοι εἰκόνας· ἡ μὲν ἀπεικονίζει τὸν Ἀβραάμ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἄγγελος κρατεῖ τὸν βραχιονά του, ἔτοιμον νὰ σφάξῃ τὸν Ἰσαάκ· ἡ δὲ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν, διωκομένους ἐκ τοῦ παραδείσου ὑπὸ τοῦ Ἀχαγγέλου, ζήφος σπινθηροβολοῦν κρατοῦντος εἰς χεῖρα. Πίπτει πρὸς στιγμὴν ἡ αὐλαία καὶ πάλιν ἀνυψοῦται, ἄφωνον σκηνὴν παριστάνουσα· ἡ σκηνὴ αὕτη ἀπεικονίζει τὴν συνδιαλλαγὴν καὶ τὴν θείαν συγχώρησιν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ παραδείσου ἐξῶσιν. Παρὰ στυρὸν ἄνευ σώματος ὄντα ἴστανται γονυπετῆ παιδία τινά· γονυπετεῖ ὡσαύτως καὶ ὁ χορὸς, ἐν δὲ ταῖς προσκηνίαις ἀκούεται ἄσμα χάριτος, ὑπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν καὶ μουσικῆς ἐκτελούμενον.

Μετὰ τὸν πρόλογον τοῦτον ὁ χορὸς ἀποσύρεται, φωναὶ δ' εὐθυμοὶ καὶ ἀλληλοῦτα ἀντηγοῦσιν ἐν ταῖς παρακειμέναις ὁδοῖς· ἀναγγέλλουσι τὴν εἰσοδὸν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. *Ἐσαυὰ! Ἐδολογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὁρῶματι Κυρίου!* Ἡ σκηνὴ τοῦ μέσου παριστᾷ ὡσαύτως ὁδὸν, ὥστε ἡ συνοδία ἔχει συνοικίαν ὀλικληρον νὰ διατρέξῃ καὶ ἐν ἀνέσει νὰ ἐκταθῇ, ὡς ἐκ τούτου δὲ τὸ θέαμα περιβάλλεται μεγαλειτέραν μεγαλοπρέπειαν. Τὸ πλῆθος αὐξάνει βαθμυδὸν καὶ κατακλύζει τὸ προσκηνίον. Πεντήκοντα περίπου παιδὲς Ἰσραηλιτῶν, τὸ πρῶτον ἐν Ἱερουσαλήμ συστηθὲν σχολεῖον, ὑπὸ δημοδιδασκάλου ὀδηγοῦμενοι — *Ὡ ἁγία ἀγάθεια!* — κινουσι κλάδους φοινίκων, γυναικες δὲ καὶ ἄνδρες, μέσης τάξεως ἄνθρωποι, εορτῆς ἐνδύματα φέροντες, τεχνῆται πενιχρὰν ἐργασίας ἐνδυμασίαν περιβελημένοι, μητέρες μὲ βρέφη ἐν τῇ ἀγκάλῃ, ὅλοι χαιρετῶντες τὸν ἀπεισταλμένον τοῦ Κυρίου, ἀπλοῦσιν ἀνατολικοὺς τάπητας ἢ στρώουσιν ἄνη κέδρων ἐπὶ τοῦ ὁρόμου του. Φαίνεται ἐπὶ τέλος ὁ Χρι-

στός ἐπὶ ὄναριον καθήμενος καὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ παρακολουθούμενος.

ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πλαστικῆς τέχνης, ὁ Χριστὸς εἶναι ἀμίμητος ἀληθῶς· τὸ ἀνάστημά του ὑψηλὸν, τὸ σῶμά του ἰσχνόν, ἡ μορφή του μελαγχολικὴ καὶ ῥεμβώδης, οἱ ὀφθαλμοὶ του κυανοὶ, ἡ κόμη του ξανθὴ. Φέρει ἰόχρουν χιτῶνα καὶ ἐρυθρὸν ἐπενδύτην, μέρος τῶν ὀπισθίων τοῦ ὄνου καλύπτοντα. Καὶ τῆς φυσιογνωμίας ἡ ἔκφρασις, καὶ ὁ τρόπος, δι' οὗ κἀθηται ἐπὶ τοῦ ζώου, καὶ ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὀποίου ἔχει τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον κεκαρμένα, ὅλα, ὅλα ἐν γένει, οὐτ' αὐτῶν τῶν μικροτέρων λεπτομερειῶν ἐξαιρουμένων, ἀναμιμνήσκουσι τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην φυσιογνωμίαν, τὴν ὑπὸ τῆς τέχνης πλασθεῖσαν καὶ καθιερωθεῖσαν, τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν παιδιόθεν ἐμάθομεν νὰ λατρεύωμεν.

Ὁ Ἰησοῦς, ὀλισθαίνων μᾶλλον, καταβαίνει τοῦ ὄνου· τὸ βᾶδισμά του εἶναι ἐλαφρὸν, τὸ βλέμμα του ὡς ὑπὸ νέφους μελαγχολίας περιβεβλημένον, πλήρες γλυκύτητος καὶ ταπεινότητος. Μετὰ ποίου φόβου δὲν περιμένουσι ἤδη ὅλοι τὴν κρίσιμον δοκιμασίαν, τοὺς πρώτους αὐτοῦ λόγους! Προφέρει ἐντσοῦτω λέξεις τινὰς ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ληφθεῖσας, καὶ ἕκαστος συνέρχεται ἐκ τῶν φόβων καὶ τρόμων του, ἀνακνέει ἐν ἀνέσει, καθησυχάζει τέλος πάντων ἡ περαιτέρω ἐπιτυχία τῆς παραστάσεως εἶναι τοῦ λοιποῦ βεβαία, τὸ οὗς ἐξῆλθε τῶν προτέρων κινδύνων, θὰ μείνη καὶ αὐτὸ ἐκ τῶν λόγων εὐχαριστημένον, ὅπως ἐκ τῆς θεᾶς ἔμειναν οἱ ὀφθαλμοί. Ἡ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι συμπαθῆς, διαρκῆς, ὁ δὲ ἦχος σοβαρὸς καὶ γλυκὺς συγχρόνως. Ἡ προφορὰ μόνον εἶναι περιβεβλημένη ἐγγώριόν τινα χροῖαν, τὴν χροῖαν τῆς Βαυαρικῆς ἐκείνης προφορᾶς, ἥτις δὲν εἶναι καθόλου ἀρμονικὴ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· καὶ ὅμως τὸ ἀφελὲς αὐτῆς ἀρμόζει κάλλιστα εἰς τοῦ θεοῦ προσώπου τὴν γλῶσσαν.

Ἵψυῦται τότε ἡ αὐλαία, τὴν ὁποῖαν

εἶχον καταβιάσει, ἔχομεν δ' ἀπέναντι ἡμῶν τοῦ ἱεροῦ τὸ προαύλιον. Ἡ εἰκὼν εἶναι τερπνὴ, πρωτότυπος, θεατρικὴ καὶ διὰ τεχνουργημάτων ὅλως ἰδιοτρόπων πεποιτημένη. Πωλεῖται καὶ ἀγοραστὰ εἶναι συνηθρισμένοι τριγύρω τραπέζων κεκαλυμμένων μὲ ἀργυρὰ νομίσματα καὶ κλωβία, περιέχοντα περιστέρως καὶ ἄλλα κατοικίδια ζῶα. Εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἀγορᾶς· ὡς ἐκ τούτου κίνησις μεγάλη, ζῶη, θόρυβος, ὅλα δὲ ταῦτα ἐπιτυχῶς ἀπεικονίζόμενα. Πρὸς μείζονα τῆς εἰκόνης ποικιλίαν, βλέπει τις διὰ τῶν ἡμιανεωγμένων θυρῶν τοῦ ἱεροῦ, ἱερεῖς καὶ ἱεροθύτας ἐν παρατάξει βαδίζοντας, μὲ πολυτελῆ ἄμφια καὶ ἀκτινοβόλους τιάρας περιβεβλημένους. Εἰσέρχεται ὁ Χριστὸς εἰς τοῦ ἱεροῦ τὸ προαύλιον, αὐστηρῶς ἐπιπλήττων τὸν ὄχλον. *Ἐποιήσατε τὸν προσευχητήριον οἶκόν μου κλεπτῶν καταγῶριον!* λέγει στρεφόμενος πρὸς τοὺς πωλητάς· καὶ ταῦτα εἰπὼν, λύει ἀμέσως σχοινίον κρατοῦν δεδεμένον ἀμνόν, τὸ μεταχειρίζεται ὡς λωρίον, καὶ δι' αὐτοῦ διώκει τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ παντοπῶλας. Ἀποπειρῶνται οὗτοι ν' ἀντισταθῶσιν, ὁ λαὸς ὅμως λαμβάνει μέρος κατ' αὐτῶν καὶ φεύγουσι. Θυμωθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνατρέπει τὰς μετρητάς καὶ κλωβία κεκαλυμμένας τραπέζας, ἀνοίγει τὰ κλωβία, αἱ δὲ περιστέραί, εὐθυμοὶ καὶ κελαρύζουσαι, ἵπτανται ἀμέσως ἄνω τῶν θεατῶν, πρὸς τοὺς περιστερῶνας τοῦ Ὁσέρ· Ἀμμεργάου φεύγουσαι.

Ἔως τότε αἱ ἐξ ἑκατῶν ἀκροατῶν παρεστάθησαν ἐν μεγάλῃ σιγῇ καὶ θρησκευτικῇ κατανύξει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δράματος· ἄμα ὅμως ὁ Ἰησοῦς ἐπιπίπτει κατὰ τῶν παντοπωλῶν τοῦ ἱεροῦ, φρενήρης χαρὰ καταλαμβάνει τὸ ἀκροατήριον, καὶ ἰδοὺ ἀμέσως γέλωτες καὶ φωναὶ ἀτελείωτοι. Εἰσέρχεται ἀκολούθως ἐν τῷ ἱερῷ ἵνα προσευχηθῇ. Οἱ ἱερεῖς, ἀπάθειαν ἕως τότε προσποιηθέντες, ἐν ᾧ ἐσφετερίσθη τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἀθρόοι ἐπιπίπτουσι κατὰ τοῦ αὐθάδους μεταρρυθμιστοῦ. Ὑπόσχονται τὴν προστα-

σίαν αὐτῶν εἰς τοὺς παντοπῶλας, οἵτινες ἐπιστρέφουσι, ἀνὰ εἰς, ἵνα σώσωσιν, εἰ δυνατόν, μέρος τῆς περιουσίας των, καὶ ἡ αὐλαία πίπτει, ἐν ᾧ οἱ μὲν ἱερεῖς, ἐπὶ τοῦ προσκηνίου συνηθρισμένοι φωνάζουν: *Μεθ' ἡμῶν οἱ ἀναγρωρίζοντες τὸν Μωϋσεά καὶ τοὺς Προφῆτας!* οἱ δὲ παντοπῶλαι, ὀπισθεν αὐτῶν συνηγμένοι, ἐπαναλαμβάνουσι, *Ἐκδίχησις! Ἐκδίχησις!*

Ἡ δευτέρα εἰκὼν παριστᾷ τὴν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὀργανιζομένην συνωμοσίαν, τῆς δὲ εἰκόνης ταύτης προηγείται ἑτέρα ἔμφυκος, παριστώσα τὸν Ἰωσήφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του πωλούμενον. Ὁ προσφιλὴς τοῦ Ἰακώβ υἱὸς εὐρίσκειται ἤδη ἐν τῇ δεξαμενῇ, ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς ὁποίας φαίνονται δύο ἀδελφοὶ κύπτοντες· οἱ ἄλλοι συνδιαλέγονται μετὰ μεγάλης ζωηρότητος, τριγύρω δὲ βόσκουσι πρόβατα καὶ κάμηλοι. Μετὰ τὴν εἰκόνα ταύτην παριστάμεθα εἰς μυστικὴν συνέλευσιν τοῦ συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων. Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν φαίνονται ὁ Ἄννας καὶ ὁ Καϊάφας, ἐπὶ θρόνων καθήμενοι, παρὰ τοὺς πόδας δ' αὐτῶν γράφουσιν οἱ γραμματεῖς· εἰς τὸ βάθος ἐγείρονται ἐν ἀμφιθεάτρῳ αἱ καθέδραι τῶν ἱερέων καὶ τῶν Φαρισαίων, ἐν τινὶ δὲ γωνίᾳ ἵστανται συνηθρισμένοι παντοπῶλαι, ἐκπληκτοὶ καὶ ἔντρομοι διότι βλέπουν ἑαυτοὺς εἰς μέρος τοιοῦτον δεκτοὺς γενομένους. Ἀρχεται ἡ συζήτησις διὰ ποίων μέσων δύνανται ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ· λόγοι ἐκφωνοῦνται, ψηφίζεται δὲ ποσὸν τι χρημάτων, ἵνα δι' αὐτῶν ἀγοράσωσι τὸν λαόν· οἱ παντοπῶλαι προσφέρονται πρὸς τοῦτο μεσίται, εἰς δ' ἐξ αὐτῶν κλείει τὰς συζητήσεις προτείνων ν' ἀγοράσωσι τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γαλιλαίου, τὸν ὁποῖον φρονεῖ εὐκόλως δωροδοκούμενον. Ἡ πρότασις αὕτη γίνεται παμφηφεῖ παραδεκτὴ. Ὅπως τὴν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα, ἡ σκηνὴ αὕτη δὲν φαίνεται μέγα τι παρουσιάζουσα· ἐπὶ τοῦ θεάτρου μδλαταῦτα ζωηρὰν προξενεῖ ἐντύπωσιν. Ἡ μεταξὺ ἱερέων καὶ παντοπωλῶν συζήτησις

εἶναι μὲ τόσην ζῶην περιβεβλημένη, ὥστε νομίζει τις ὅτι πνοὴ Σαίξσπέριος ἐφύσησεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ εἶδομεν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἡ τρίτη εἰκὼν μᾶς δεικνύει τοὺς φίλους του, ὅσων ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη τὸν παρηγόρησαν κατὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διάβασίν του. Ὁ Ἰησοῦς ὑπάγει εἰς Βηθανίαν ἵνα ἀποχαιρετήσῃ τὴν μητέρα του καὶ τοῦ Λαζάρου τὴν οἰκογένειαν, πρὶν ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Εὐρισκόμεθα ἀκολούθως ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ Λεπρού. Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ του κάθονται παρὰ τράπεζαν, τοὺς ὑπηρετεῖ δὲ ἡ Μάρθα· μετὰ τὸ πρόγευμα ἡ Μαгдаληνὴ Μαρία πλησιάζουσα τὸν Χριστόν, χεῖρι μύρον πολύτιμον ἐπὶ τῶν ποδῶν του. Ἡ φιλάργυρος ψυχὴ τοῦ Ἰούδα, τὴν σπατάλην ταύτην βλέποντος, ἐπανίσταται. Δὲν ἐδύναντο νὰ πωλήσωσι τὸ μύρον τοῦτο, τριακόσια τουλάχιστον δηνάρια ἀξίζον; Ὁ Ἰησοῦς ὅμως λέγει: « Ἄφετε ἵνα τί λυ » πείτε αὐτήν; Ἀγαθὸν ἔργον ἐπράξατε » ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅπου » ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦτο κηρυχθῆ κτλ. » Διότι σημειωτέον ὅτι οἱ ὀργανισάσαντες τὰ τοῦ Μυστηρίου τούτου ἐπρόσθεζαν νὰ θέσωσιν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸ στόμα λέξεις ἐκ τῶν Ἁγίων Γραφῶν ληφθεῖσας.

Ἀποσύρονται τότε αἱ γυναῖκες καὶ οἱ μαθηταί, φαίνεται δ' ἡ Μαρία, ἵνα ἀποχαιρετήσῃ τὸν Υἱόν της. Φορεῖ χιτῶνα κυανόχρουν, ἐπενδύτην πορφυροῦν, ἐπὶ δὲ τοῦ μετώπου λευκὴν ταινίαν, ὡς αἱ παρθένοι τῆς Γερμανικῆς πόλεως Ὀλβείν. Ἡ φωνὴ τῆς εἶναι ἀσθενῆς, αἱ δὲ κινήσεις αὐτῆς ἀτελεῖς, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ἔτι μᾶλλον ὁπόσην τέχνην προσαποκτώσιν οἱ ἄνδρες ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας των. Αἱ γυναῖκες, εἰς τὰ οἰκιακά των διαρκῶς ἐπηρεασμέναι, εἶναι πολλῶ κατώτεροι τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες γλύφοντες σταυροὺς, παναγίας καὶ ἁγίους, ἀπέκτησαν καὶ ἠθοποιῶν διακεκριμένων ἀσκησιν.

Ἐκ Βηθανίας ὁ Ἰησοῦς μεταβαίνει εἰς Ἱερουσόλυμα. Προπορεύονται ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἵνα προετοιμάσωσι τὸν ἀμνὸν τοῦ Πάσχα, τοὺς παρακολουθεῖ δὲ βραδέως ὁ Ἰησοῦς, συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν μαθητῶν του περὶ τοῦ προσεχέως τέλους του. Ὁ Ἰούδας μένει ὀπίσω, ἀρχίζει δὲ νὰ τὸν καταλαμβάνῃ ἀνησυχία. Οἱ προφητικοὶ τοῦ Ἰησοῦ λόγοι περὶ τοῦ θανάτου του ἐπασχολοῦσι καὶ αὐτὸν ἤδη, καθόσον ἀφορᾷ τὸ μέλλον του. Τί θ' ἀπογείνη; Ἐβαλεν, εἶναι ἀληθές, κατὰ μέρος μερικὰ ἀργύρια, ἀφαιρέσας αὐτὰ ἐκ τοῦ κορβανᾶ, ὅστις εἰς αὐτὸν ἦν ἐμπιστευμένος, ἀλλὰ θὰ τῷ ἐξαρκέσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο; Ἀφοῦ συμμετέσχεν ὄλων τῶν βραδουριῶν αὐτῶν, δὲν θὰ τὸν καταδιώξωσι, συλλάβωσι καὶ ἐξορίσωσιν; Αἱ μελαναὶ αὐταὶ ἰδέαι τὸν κατέχουσι, ὅτε τὸν πλησιάζει ὁ παντοπώλης, ὅστις καὶ κατορθώνει ἄνευ δυσκολίας νὰ τὸν ἀγοράσῃ. « Δυσὸν θάτερον, λέγει ἐν ἑαυτῷ ὁ Ἰούδας ἢ ὁ Ἰησοῦς θὰ θριαμβεύσῃ, καὶ τότε τὸν καταφέρω νὰ μὲ συγχωρήσῃ, διότι εἶναι τόσῳ καλὸς κύριος ἢ θὰ ὑποκύψῃ, ὁπότε σημαίνει ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἄθλιός τις ἀπατεῶν τότε δὲ σώξω τὴν θρησκείαν, τὸ ἔθνος καὶ ἐμέ. Ἰούδα, προσοχὴ καὶ φρόνησις! » κράζει, καὶ παραδέχεται τὴν συμφωνίαν.

Τὸ πρόσωπον τοῦτο τοῦ Ἰούδα εἶναι ἐπιτυχέστατον. Ἀπεικονίζει μὲ ζωηρὸν τρόπον τὰς μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ προδότου σχέσεις, φαίνεται κατὰ στήθος προσβάλλων ἕκαστον τῶν 6,000 θεατῶν καὶ ἐρωτῶν αὐτόν: « Δὲν μοὶ ὁμοιάζεις καὶ σὺ τάχα; Καὶ σὺ σήμερον ἢ αὔριον, διὰ τὴν ἰδίαν σου ἀσφάλειαν ἢ διὰ κέρδος ἐφήμερον, ἢ καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσῃς ἀπλῶς τὸν ἐφημέριον ἢ δῆμαρχόν σου, δὲν εἶσαι ἱκανὸς νὰ προδώσῃς τὴν αἰώνιαν ἀλήθειαν; » Ὁ Ἰούδας ἐντοσούτω, πανοῦργος καὶ θέλων νὰ ὑποκρύψῃ τὸν σκοπὸν του, λαμβάνει μέρος εἰς τὸν δειπνὸν τοῦ Πάσχα. Πρὸ τῆς παραστάσεως τοῦ Μυστικοῦ τούτου

Δείπνου βλέπει τις δύο ἐμφύχους εἰκόνας, ὑπὸ τὸ σχῆμα ἄρτου καὶ οἴνου ἀπεικονίζουσας τὴν σύστασιν τῆς Εὐχαριστίας φαίνονται οἱ Ἑβραῖοι συνάζοντες τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, δύο δ' ἀπεσταλμένοι προσάγουσι πέλωριον τῆς Χαναάν σταφυλήν. Ἡ εἰκὼν τοῦ μάννα εἶναι θαυμάσιος τετρακόσιοι περίπου ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία συνάζουσι τὸ οὐράνιον δῶρον, ἐν μέσῳ δ' αὐτῶν, γονυπετῶν ὄλων, ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ὑψοῦσιν εὐγνωμόνους πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας. Ὁ Δείπνος παρίσταται ὅπως ἀναφέρεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ νικτῆρος καὶ τῆς μετ' αὐτὸν θαυμασίας ἐκείνης τοῦ διδασκάλου πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁμιλίας, διαθήκης ἀληθοῦς τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκβάλλει τὸν ἐπενδύτην του, περιβάλλεται ζωστήρα, χύνει ὕδωρ ἐνδον λεκάνης καὶ ἀρχίζει πλύνων τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ διὰ τοῦ περιζώματος σπογγίζων αὐτούς. Εἶναι μία τῶν τελειωτέρων τῆς παραστάσεως εἰκόνων.

Φεύγει τότε ὁ Ἰούδας, ἵνα συμπληρώσῃ τῆς προδοσίας τὸ ἔργον. Εἰσέρχεται εἰς τὸ Συνέδριον, ὑπὸ τοῦ δωροδοκήσαντος αὐτὸν παντοπώλου ὀδηγούμενος, τῷ μετροῦσι τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τῷ ὑπόσχονται τὴν συνδρομὴν στρατιᾶς ἐνότλου ἵνα συλλάβωσι τὸν Χριστὸν, καὶ ἡ αὐλαία πίπτει ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τοῦ πλήθους, *Θάνατον! Θάνατον! Αποθανέτω ὁ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων μας!*

Τρεῖς ἐμφυχοὶ εἰκόνας προδιαθέτουσιν ἤδη διὰ τὴν σκηνὴν τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἡ μία παριστᾷ τὸν Ἀδάμ, ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του ἐργαζόμενον. Γυμνὸς καὶ καταβεβλημένος ἐκ τοῦ κόπου, στηρίζεται ἐπὶ τοῦ λίσκου του, πρὸς οὐρανούς διευθύνων, ἐν εἰδει προκλήσεως, βλέμμα ἀγρίας καρτερίας παρ' αὐτῷ δύο παιδία, ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα, ἐκρίζονοις βάτους καὶ ἀγριοχόρτα, δύο δὲ ἄλλα μικρότερα παίζουσι μὲ ἀμνόν. Ἐπὶ τῆς πρώτης σειρᾶς φαίνεται ἡ Εὐα, ξανθὴ, καταβεβλημένη ἐκ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς τε-

κνοποιίας, λυσίκομος, ἐπὶ λίθου καθημένη καὶ θηλάζουσα βρέφος, εἰκὼν ποιητικωτάτη. Αἱ ἄλλαι εἰκόνας παριστᾷ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀμασία ὑπὸ τοῦ Ἰωᾶβ καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Σαμψὼν ὑπὸ τῶν Φιλισטיῶν.

Ἡ σκηνὴ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἶναι δραματικωτάτη. Τὸ θέατρον παριστᾷ βραχῶδες μέρος τοῦ ὄρους, ἐπ' αὐτοῦ δὲ φαίνεται ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τῶν μαθητῶν του περικυκλωμένος. Τοὺς διατάσσει, πλὴν τῶν Πέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου, τοὺς ὁποίους παραλαμβάνει μετ' αὐτοῦ, νὰ μείνωσιν ὅπου εἶναι οἱ λοιποὶ, φθάνων δ' ἐπὶ τοῦ προσκηνίου τοῖς ἀπευθύνει τὸν λόγον: *Περίλυπος ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου μείρατε ὧδε καὶ ἀγρυπνεῖτε.* Γονατίζει μεταξὺ δύο μεγάλων λίθων καὶ ἀρχίζει τρέμων καὶ στενοχωρούμενος. « Πάτερ, κραυγάζει, εἰ δυνατόν παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ! Φαίνεται ἄνωθεν τότε ὁ ἄγγελος — δωδεκαετὲς περίπου παιδίον — καὶ τὸν ἐνισχύει ἐν τῇ ἡγήρᾳ καὶ λαρυγγῶδει τοῦ Ὄβερ-Ἀμμεργάου διαλέκτου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐν ἀγωνίᾳ προσεύχεται, φαίνονται δ' αἱ σταγόνες τοῦ ἰδρώτος καταρρέουσαι τοῦ μετώπου του. Ἐπιστρέφει τέλος ὁ Ἰούδας ἐπὶ κιφαλῆς ἱεροθυτῶν, γραμματέων καὶ στρατιωτῶν. Ὁ Ἰησοῦς διευθύνεται πρὸς αὐτούς. — Τίνα ζητεῖτε; — Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. — Ἐγὼ εἰμί. — Ὅλοι ἐντρομοὶ τότε πίπτουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀνορθοῦνται ὅμως ἀμέσως, ἀναλαμβάνουσι θάρρος, ἀρπάζουσι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν ἀπάγουσιν.

Περὶ τὸν ν' ἀκολουθήσωμεν ἤδη τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τοῦ Ἄννα, ἔνθα ραπίζεται, οὔτε εἰς τοῦ Καϊάφα τὸν οἶκον, ὅπου ψευδομαρτυρίαι καταθέτονται ἐναντίον του, οὔτε παρὰ τῷ Πιλάτῳ, οὔτε παρὰ τῷ Ἡρώδῃ. Ἡ ἀνάλυσις τῶν πρώτων εἰκόνων ἀρκεῖ ἵνα δώσῃ ἰδέαν περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἐκτυλίσσονται καὶ αἱ λοιπαί. Αἱ τελευταῖαι ἰδίως σκηναὶ εἶναι μεγαλοπρεπέσταται, τὸ ἀκροατήριον δὲν

ἀναπνέει σχεδὸν, τὴν δὲ θρησκευτικὴν αὐτοῦ σιγὴν διακόπτουσι μόνον αἱ πνιγόμεναι τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν θρηνωδία. Πρὶν ἢ ἐπικηδέιος συνοδία διευθυνοῦσιν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, ἀκούονται ἐκ τῆς πρὸς δεξιὰ ὁδοῦ χαρᾶς φωναὶ καὶ κατάραι συγχρόνως, ἀναγγέλλουσαι ὅτι ἔρχεται! Ἡ σκηνὴ τοῦ μέσου μεταβάλλεται εἰς δειροστοιχίαν πυκνὴν καὶ ὄρεινὴν, φέρουσαν εἰς τὸν τόπον τοῦ Κρανίου. Φαίνεται Σίμων ὁ Κυρηναῖος, ἐκ τοῦ ἄγρου του ἐπανερχόμενος καὶ διὰ τῆς δειροστοιχίας αὐτῆς εἰσερχόμενος εἰς τὴν πόλιν φέρει κἀνίστρον ὑπὸ μάλῃς, περίφοβος δὲ παραμερίζει ἵν' ἀφήσῃ τὸν δρόμον ἐλεύθερον. Ἐκ τῆς πρὸς ἀριστερὰ ὁδοῦ τρέχουσιν αἱ ἅγαι γυναῖκες περίλυποι, ὀλοφυρόμεναι καὶ εἰς τὰ δάκρυα βεβουλισμένα. Τῆς συνοδίας ἡγεῖται ἔφιππος ῥωμαῖος ἐκατόνταρχος, κρατῶν σημαίαν μὲ ἀστὸν εἰς τὴν κορυφὴν καὶ φέρουσαν τὸ Ῥωμαϊκὸν σύμβολον, *S. P. Q. R.* ὀπισθεν δ' αὐτοῦ καταβεβλημένος ἐκ τοῦ βάρους ὁ Χριστὸς σύρει μετὰ κόπου τὸν σταυρόν. Περικυκλοῦται ὑπὸ τεσσάρων πελωρίων βοηθῶν τοῦ δημίου, ἐρυθρὰς φερόντων περισκελίδας καὶ μὲ τὰς χεῖριδας τοῦ χιτῶνος ἀνεστραμμένας ἔπονται οἱ δύο λησταί, ἀνθίστανται δὲ καὶ μετὰ βίας τοὺς ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὁ ὄχλος ἐπὶ τέλους πλῆθος θορυβῶδες ἱερῶν, στρατιωτῶν, μακροπόρων καὶ ἐργατῶν. Ὁ Ἰησοῦς, καταβεβλημένος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ περιπατήσῃ, πίπτει χαμαὶ οἱ βοηθοὶ τοῦ δημίου ἀρπάζουσι τότε τὸν Σίμωνα, ἀγνοοῦντα περὶ τίνος πρόκειται, καὶ τὸν ὠθοῦσιν ὑπὸ τὸν σταυρόν. Ὁ Χριστὸς ἀνορθωθείς βλέπει γυναῖκα μὲ βρέφη εἰς τὰς ἀγκάλας ὀλοφυρομένας. « *Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ ἐπ' ἐμὲ κλαιτε* », τὰς λέγει ἰδὼν ὅμως τὴν μητέρα του λειπόθυμον, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μάρθας καὶ Μαγδαληνῆς Μαρίας καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου παραμυθουμένην, προσηλθὼν ἐπ' αὐτῆς διαρκῆς καὶ γλυκὺ βλέμμα — τί δὲν ἐκφράζει τὸ σιωπηλὸν ἐκεῖνο βλέμμα!



Ἐν ᾧ ἡ συνοδία προχωρεῖ, μὲ δραματικὴν κίνησιν, ἐν τῇ σκολιᾷ ὁδῷ τῇ εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ Γολγοθᾶ φερούσῃ, αἱ παρακολουθοῦσαι γυναῖκες, ἀνακαθήμεναι, ἠφανισμέναι ἐκ τοῦ κονιαρτοῦ, τονίζουσι Ἰερηνιδίαν, αὐτὰς ἐκείνας, τὰς ὁποίας ὁ Γερθίνος καὶ ἄλλοι μνημονεύουσιν ὡς τὴν ὠραιότεραν λυρικὴν ἀνάμνησιν τῶν πρώτων τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως αἰώνων. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔσχατος ἀνορθοῦνται, καὶ βραδεῖ καὶ καταβεβλημένῳ βήματι διευθύνονται πρὸς τὸν Κρανίου Τόπον, συγχρόνως δὲ κατακίπτει ἡ αὐλαία.

Ἵψοῦται μετ' οὐ πολὺ καὶ φαίνονται τρεῖς σταυροὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐν πρώτοις ὁ τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἀποσπῶν φρίκης καὶ ψυχικῆς ἀγωνίας κραυγὰς ἐκ μέρους τοῦ ἀκροατηρίου. Ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν φίλων του προσηλωμένον, ἀπευθυνόμενος δὲ εἰς τὴν μητέρα του, *Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου!* τῇ λέγει. Γονυπετῆς παρὰ τοὺς πόδας του ἡ Μαγδαληνὴ ἀσπάζεται τὸν σταυρὸν, ὁ δὲ Ἰωάννης, ὁ ἠγαπημένος μαθητῆς, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένος, ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἐκπνέοντος διδασκάλου. Βήματά τινα ἀπωτέρω, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς τοῦ δημίου οἱ βοηθοί, διαμοιράζονται τὰ ἱμάτια καὶ ἐπὶ κύβων κρίζουσι τὸν χιτῶνα τοῦ Θεοῦ μάρτυρος ἀπωτέρω δ' ἔτι, πρὸς τὸ βάθος, λογχοφόροι στρατιῶται ἀναχαιτίζουσι τὸ ἄπληστον τῶν φανατικῶν καὶ περιέργων πλήθος, τὸ συνωθούμενον ἵνα ἴδῃ τὸ θέαμα. Παρῆλθον εἴκοσι σωστά λεπτά ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔθεσαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὴν ἐπιγραφὴν, *Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*, μέχρι τῆς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καταβάσεως, καὶ ὅμως οὔτε μίαν στιγμὴν ὁ ἠθοποιὸς, ὁ παριστάνων τοῦ Ἰησοῦ τὸ πρόσωπον, φαίνεται ὑποφέρων ἐκ τῆς φρικαλέας ἀληθῶς θέσεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ εὕρισκεται. Ἐκφωνεῖ τέλος πάντων ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου τὸ, *Τετέλειται!* κύπτει ἡ κεφαλὴ ἐπὶ τοῦ στήθους του,

ὁ οὐρανὸς καλύπτεται ὑπὸ σκότους, βροντᾷ ὁ κεραυνός. Φεύγουσιν οἱ ἱερεῖς ἔντρομοι, ὁ λαὸς κατεσπασμένως δισκορπίζεται, ὁ στρατιώτης πληγόνει διὰ τῆς λόγχης τὴν πλευρὰν, φίλοι δὲ τινες κλησιάζουσιν ἵν' ἀποσπᾶσιν τὸ σῶμα. Ἰωσήφ ὁ ἐξ Ἀριμαθείας καὶ ὁ Νικόδημος ἐκκαρφόνουσι τὰ καρφία, οἱ βραχιόνες μένουσι κρεμάμενοι ἐξω τοῦ σαβάνου, καὶ τὸ σῶμα κατέρχεται, ἡρέμα ὀλισθαίνον, ἐκ τοῦ σταυροῦ. Ἀναπαύεται ἐπὶ τέλους εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς του.

Ἄλλὰ μετὰ τὸ Πάθος ἔχομεν τὴν Ἀνάστασιν. Θραύεται ὁ λίθος ὁ καλύπτων τὸν τάφον, ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐρυθρὰν σημαίαν κρατῶν εἰς χεῖρας, ἐξέρχεται τοῦ τάφου. Φωνάζει τὸ πλήθος « *Ἀρίστη! Ἀρίστη! Ἀλληλουῖα!* καὶ περαιοῦται ἡ παράστασις.

Ἐπιστρέφων εἰς Ἀιδελβέργην, ἐπιλέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς ἀνωτέρω πραγματείας, παρετήρησα ἐξωθεν βιβλιοπώλου τινος σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον, *Ἡ Ἐσταυρωμένη, ἢ τὰ ἐν Οὐάιλντσεβαχ Ἁγία Πάθη τοῦ Σωτῆρος*, ὑπὸ Scherr. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως μοι ἦτο γνωστόν. Τὸ ἠγόρασα ἀμέσως μὲ νεοφύτου κριτικῆ ἀληθῆ ζήλον. Τὸ ἀνοίγω... ὦ φρίκη! Διηγεῖτο τρομερὰν ὀρθοσκευτικῶν φανατισμοῦ πρᾶξιν, γενομένην ἐν Ζυρίχῃ κατὰ τὸ 1820. Ἡ κοινότης τῆς *Die Margrethli-Gemeinde* ἐώρτασε τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, θραύσασα τὴν κεφαλὴν πτωχῆς τινος νεάνιδος, ἀφοῦ τὴν καθυπέβαλον εἰς Καννιβαλισμοῦ μαρτύριον. Ἡ ἱερεῖα τῆς ἀγρίας λατρείας ταύτης ἀνέβη μόνη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ ὄχλος ἐτύπησε διὰ καρφίων τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς, τὴν ἐκέντησε δὲ—ὦ ἱεροσυλία!—καὶ μὲ λόγχην εἰς τὴν πλευρὰν. Καὶ ὅμως ὑπέφερον ὅλα ταῦτα μετὰ φιλοσοφικῆς ἀπαθείας τὸ δυστυχεῖς πλάσμα. Μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς μάλιστα παρεκίνει τοὺς δημίους νὰ ἐξακολουθῶσι καὶ νὰ πλακασιάζωσι τὰς βεσάνους. Τὰ δικαστή-

ρια, ἐπιληφθέντα τῆς ὑποθέσεως, ἐτιμώρησαν τοὺς μετασχόντας τοῦ δράματος τοῦτου· τὸ κατ' ἐμὲ, ἤθελον ἀπλῶς τοὺς σταίλη εἰς φρενοκομεῖόν τι.

B.

### ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ.

Ἐν ᾧ ἠτοίμαζον τὰς ἀποσκευάς μου ὕπως μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπαναλάβω τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν πορείαν μου, ἐγκαταλείπων τὴν *Juffa*, ἐν ᾗ οὐδὲν πλέον μ' ἐκώλυεν, αἴφνης τὴν πρωτὴν μ' ἐπερέ τις ἐπιστολὴν τοῦ ταγματάρχου *Maxwell*, δι' ἧς προσεκαλούμην εἰς γεῦμα τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀναφέρουσά μοι πρὸς τοῦτοῦ ὅτι μετὰ τὸ πέρας τοῦ γεύματος θέλω θαυμάσει τὸν περιφανέστερον τῶν φακηρῶν δηλ. τῶν μάγων τοῦ *Maïssour*, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιότης εἶχε πολὺ τὸ θαυμάσιον.

Πρὸ πολλοῦ ἐγίνωσκον τοὺς Ἰνδοὺς τούτους ταχυδακτυλοουργοὺς, οἵτινες ὑπὸ τῶν βραχυμάνων ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῶν ναῶν διδάσκονται, καὶ τῶν ὁποίων τὰ τεχνάσματα ἄνευ οὐδεμιᾶς παρασκευῆς ἐκτελούμενα λίαν ὑπερέχουσι τὰ τῶν θαυμασιωτέρων παρ' ἡμῖν ταχυδακτυλοργῶν, καὶ οἵτινες οἰκεία θελήσει ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐλευσομένου τὰ μᾶλλον περίεργα φαινόμενα τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ τῆς καταληψίας διαπράττουσιν.

Οὕτως οὐδέποτε ἀπέφευγον, δσάκις ἐπαρουσιάζετο περίστασις, τοῦ νὰ παρίσταμαι εἰς τὰς πρωτοφανεῖς ἐμπειρίας ταύτας. Ἀπὸ σκοποῦ τὴν ἐπιστημονικὴν ταύτην ἔκφρασιν μετεχειρίσθην· διότι παρὰ τὰς ταχυδακτυλοουργίας εὗρον πάντοτε εἰς τὰς πράξεις τῶν μάγων τούτων πράγματα τοσοῦτον ἀήθη, τοσοῦτον ἀνεξήγητά τινα, ὥστε πολλάκις κατ' ἐμαυτὸν ἐσχέφθην, ἂν οἱ βραχυμάνες διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν κρυφίων αὐτῶν ἐπιστημῶν, (περὶ τῶν ὁποίων διὰ τῶν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ Εὐρώπῃ προελασάντων Ἀρά-

βων κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀμυδρὰς τινος περὶ αὐτῶν οἱ παρ' ἡμῖν ἀντελάβοντο ἰδέας) δὲν κατώρθωσαν πραγματικῶς μεγάλαις καὶ σπουδαίαις ἀνακαλύψεις νὰ ποιήσωσιν, ἐπὶ ἀντικειμένων, ἅτινα νεωστὶ ἐν Εὐρώπῃ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐγεροθέντα, δὲν ἔτυχον μέχρι νῦν, εἰ μὴ πάντῃ ἀπίστων τινῶν ἢ φανατικῶν ὑποστηρίζοντων αὐτὰ πάντοτε καὶ θεωρώντων ἀλλήλους ὡς τρελλοὺς.

Ἀκριθῆς ὄθεν ὑπῆρξα, ὡς πᾶς τις νοεῖ, εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ *K. Maxwell*.

Ἀπλῶς δὲ θέλω διηγηθῆ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐκτυλιχθὲν, χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἐλαχίστην ἐξήγησιν, οὔτε τὸ ἐλάχιστον συμπέρασμα νὰ ἐξάξω, περιοριζόμενος ὡς πιστὸς ἱστορικὸς εἰς τὴν ὕσον ἐνεστί ἀκριθῆ παράστασιν τῶν φαινομένων, καθ' ὃν τρόπον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου διεπράχθησαν.

Οὐδόλως διστάζω, ὕπως διακρῶξω εἰς ὅσους τῶν ἀναγωστῶν μου μου ἤθελον ἐκλάβει τὰ παρ' ἐμοῦ ἀφηγηθησόμενα ὡς ἀήθη, ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει ἐξ ὅσων θέλω καταλέξει, οὔτινος νὰ μὴ ὑπῆρξα μάρτυς αὐτόπτης, καὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιβεβαιῶ τὴν ἀκριθείαν, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ ἐξηγήσω. Ἐπιμαρτύρομαι πρὸς τοῦτοίς πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἰνδικῇ διαμείναντας, οἵτινες ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ὕπως ἴδωσι τοὺς περιφανεῖς τοῦτους μάγους ἐκτελοῦντας τὴν ἐπιστήμην των.

Ὅποταν ἅπαντες συνήχθημεν ἐν τινὶ λαμπρῷ αἰθούσῃ ἐκ μαρμάρου ἐστρωμένῃ, μᾶς προσέφρασαν τὸν καφρὸν ἐντὸς κυπέλλων ἐκ γῆς μελαινῆς τοῦ *Coinbator*· ἕκαστος ἐτοποθετήθη ἐπὶ τοῦ διβανίου του, καὶ ὁ *K. Maxwell* ἐσήμανεν ὕπως ὁ ὑπηρέτης εἰσάξῃ τὸν Μάγον.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς εἰσῆλθον Ἰνδὸς τις σχεδὸν γυμνός, ἰσχνός καὶ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ ὀρειγάλκου, τὴν ὕψιν ἀσκητοῦ, τὸ δὲ βλέμμα σπινθηροβολοῦν. Περὶ τὸν λαιμόν του, τοὺς βραχιόνάς του, τοὺς μηρούς καὶ τὸ σῶμά του, διαφόρων μεγέθων ὄφεις περιετυλίσσοντο, κατὰ τὴν

στιγμὴν ἐκείνην κοιμώμενοι, οὐδὲν ἔχνος ζωῆς ἐκφαίνοντες.

Ἄφου ἔφερε τὰς χεῖράς του εἰς τὸ μέτωπον ἐλαφρὰν τινα ποιῶν ὑπόκλισιν, προσεφώνησεν ἡμᾶς διὰ τῆς παρά τοις Ἴνδοις συνήθους καθιερωθείσης φράσεως.

Ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν, ὀνομάζομαι Χιβ Κονδὸρ υἱὸς τοῦ Χιβ Κουτνάλ Μανά. Τί ἐπιθυμεῖτε παρ' ἐμοῦ;

Ἦ φήμη ὑμῶν, ἀπεκρίθη ὁ ξενίζων ἡμᾶς, ἔφθασε μέχρις ἡμῶν ἐπιθυμούμεν λοιπὸν νὰ θαυμάσωμεν τὴν ὑμετέραν ἐπιστήμην.

Τότε ὁ Ἴνδὸς εὐχρηθεὶς τρεῖς ἀκίνητος, τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔχων προσηλωμένους, ὅπως αἱ ἐπὶ τε τῆς διανοητικῆς καὶ ὑλικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβλέπουσαι οὐράναι δυνάμεις διαφυλάξωσιν αὐτὸν τῶν κακοποιῶν πνευμάτων, ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους. Ἀμέσως οἱ περιτετυλιγμένοι αὐτῷ ὄφεις ἤρχισαν νὰ ἐγείρωσι τὰς κεφαλὰς, ἐλαφρῶς συρίζοντες ἄνευ ἐνδείξεως ὀργῆς.

Οἱ Ἴνδοι, ἐν γένει, οὐδεμιᾶς ἐργασίας κατάρχονται, καὶ αὐτῆς τῆς μᾶλλον συνήθους, ἂν μὴ τὴν προστασίαν μιᾶς τῶν θεοτήτων ἐπικαλεσθῶσι.

Πιστεύουσιν εἰς θεοὺς τῶν ὑδάτων, τοῦ ἀέρος, τῶν δένδρων, τῆς ἐστίας, τῆς τροφῆς, τῶν ὀδοιπόρων, τῶν προσκυνητῶν, τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ εἰς πλείστους ἄλλους. Δι' ἕκαστον οὐράνιον πνεῦμα ὡς καὶ δι' ἕκαστον ἀντικείμενον, ὑπὲρ οὗ τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν ἐπικαλοῦνται, ὑπάρχουσιν ἰδιαίτεροι προσευχαί, καὶ ἀλλοίμονον εἰς ὄντινα ἤθελε λησμονήσει αὐτάς· εἶνε βέβαιος ὅτι ὄλαι αἱ ἐπιχειρήσεις του θέλουσι ἀνατραπῆ ὑπὸ τῶν κακοποιῶν πνευμάτων. Ἄφ' οὗ ἐπεκαλέσθη τὰς δεούσας θεότητας, κατήρξατο τῶν τεχνασμάτων του. Παραλείπω πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν δεξιότητα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ταχυδακτυλοουργίαν, περὶ ἧν δύνανται τις νὰ συλλάβῃ ἰδέαν ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ταχυδακτυλοουργῶν, καίτοι πολὺ κατώτεροι τῶν Ἴνδῶν τυγχάνουσι.

Ἀληθῶς οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἄνευ οὐδενὸς ὀργάνου ἐκτελοῦσι τὰς τέχνας τῶν δὲν γνωρίζουσιν οὔτε τὰς διπλᾶς τραπέζας, οὔτε τοὺς πύργους, οὔτε τὰς ἀνεξαντλήτους, τὰς συστελλομένας καὶ ἐντὸς ἀλλήλων εἰσερχομένας φιάλας· οὐδὲν δύνανται ἐπ' αὐτῶν νὰ κρῦψωσι, μὴ φέροντες ἄλλο ἔνδυμα ἢ τεμάχιον τι ὑφάσματος 20 ἑκατοστομέτρων τετραγωνικῶν εἰς σχῆμα φύλλου τῆς ἀμέλου. Οὐδὲν δύνανται νὰ παρασκευάσωσι, διότι ἐνεργοῦσι καθήμενοι ὅπου ἂν τύχῃ, ἐν τῷ κήπῳ, εἰς αὐλήν τινα, ἢ διωμάτιον, ἢ διάδρομον, ἐκ τῆς οἰκίας, ἐν ἧ εὐρίσκονται, δανειζόμενοι τὰ πρὸς χρῆσιν ἀναγκαῖα σκεῦη.

Ἐν τούτοις δὲ ὅποια ἀκατανόητος καὶ θαυμασία δεξιότης! Δύο τινα θ' ἀναφέρω πρὸ τοῦ νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ πειράματα τοῦ μαγνητισμοῦ. Ὁ φακῆρης ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του φορτίον πετρῶν καὶ πλῆθος ὀξυτάτων ἀκανθιδῶν φυτῶν, τὰς μὲν πέτρας ἀπάσας διὰ τινος ράβδου ἐκτὸς ἠκόντισεν, διὰ δὲ τῶν ἀκανθιδῶν φυτῶν τοὺς γυμνοὺς πόδας αὐτοῦ σφιγκτὰ περιετύλιξε. Τὰ γυμνάσματα ταῦτα, νομίζω, ὅτι οἱ παρ' ἡμῖν ταχυδακτυλοουργοὶ λέλουσι κηρύξει ὅπως παιδαριώδη, καὶ ὅτι εἰσὶν ἔτοιμοι ὅπως τὰ ἐκτελέσωσι· μεγάλως ὅμως δυσπιστῶ περὶ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν, ἂν ἤθελον φέρει τὴν σολὴν τῶν Ἴνδῶν, οἵτινες κατὰ γῆς καθήμενοι τρία βήματα τῶν θεατῶν μάλιστα ἀπέχουσιν. Ἀκολούθως κρατῶν ὀκτὼ μαχαίρας μετὰ ὀκτὼ βαρυτάτων σφαιρῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ περιέφερε, διάφορα σχήματα κατὰ βούλησιν ποιῶν.

Καὶ ἐνῷ ταῦτα ἔπραττεν, οἱ περὶ αὐτὸν τετυλιγμένοι ὄφεις ἐκίνουν τὰς κεφαλὰς τῶν διαφοροτρόπως, ὡς εἰ ἠγάλλοντο διὰ τὰ γυμνάσματα τοῦ κυρίου αὐτῶν. Ἄλλὰ ταῦτα πάντα ἦσαν τὸ προανάκρουσμα ἢ ἀληθῆς παράστασις μετὰ μικρὸν ἄρχεται. Λαβὼν εἰδὸς τι πλαγιαύλου, ἐπὶ τῶν βοστρύχων τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δεδεμένου, ἤρχισε νὰ ἐκφέρῃ ἤχους τινὰς

μόλις καταληπτοὺς καὶ πολὺ ὁμοιάζοντας μὲ τὸν κελαρυσμὸν πτηνοῦ τινος, ὀνομαζομένου ταίλαπακα, δηλ. ἐλαιόπτοτο, ἐπειδὴ πολὺ ἀγαπᾷ τὸ ἐλαιὸν τοῦ καρβίου καὶ, διὰ τὰ τρώγῃ τοῦτο, ἐντὸς τῶν μύλων τοῦ ἐλαίου, μεταξὺ τῶν ποδῶν τῶν ἐλεφάντων ἐρχεται. Τὸ ἄσμα τοῦ πτηνοῦ τούτου σύγκριται ἐκ στροφῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἤχοι εἶναι τόσον λεπτοὶ καὶ ἐλαφροὶ, ὥστε εἰς τινα βήματα μακρὰν συγγέονται εἰς βομβισμὸν τινα παράδοξον.

Οὐδὲν ἄλλο τοσοῦτον καθίστησι τὸν ἀνθρωπὸν μελαγχολικὸν καὶ βεμβώδη, ὅσον ἡ ἀδιάκοπος μελωδία τῆν ὁποίαν τὸ πτηνὸν τοῦτο παράγει ἐπὶ τινος κλάδου ἀκακίας ἰστάμενον παρὰ τὴν κατοικίαν τινὸς, ὅταν ἐπὶ τινος διθανίου ἀναπνῆ ὑπὸ τὸν διάδρομον τὸν δροσερὸν τῆς νυκτὸς ἀέρα. Ἐν ᾧ ἠθέλομεν ἐρωτήσῃ τὸν Ἴνδον πρὸς τίνα σκοπὸν ἐμιμεῖτο τὸ ἄσμα τοῦ πτηνοῦ ἐκείνου, εἶδομεν τοὺς ὄφεις ἐκτυλισσομένους κατὰ μικρὸν τῶν μηρῶν του, τῶν βραχιόνων του καὶ τοῦ λαιμοῦ του, καὶ συρομένους ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἄμα δὲ ὡς ὄφεις τις ἤγγιζε τὴν γῆν, ὕψωνε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ τρίτον σχεδὸν τοῦ σώματός του, καὶ ἤρχιζε τάλαντευόμενος μετὰ τινος ῥυθμοῦ, ἀκολουθῶν τὸν ῥυθμὸν, ὃν ὁ φακῆρης ἐποίει εἰς τὰς στροφὰς του· εἶχε δὲ περὶ τοὺς δώδεκα ὄφεις, πάντας ἐκ τοῦ κινδυνωδεστέρου εἶδους τῆς Ἰνδικῆς.

Αἶφνης ὁ φακῆρης ἐγκαταλείψας τὸν πλαγιαύλον του, ἤρχετο διάφορα σχήματα διὰ τῶν χειρῶν του πρὸ τῶν ὄφειων ποιῶν, προσβλέπων αὐτοῖς ἀτενῶς μετ' ἀλλοκότου ἐκφράσεως, χωρὶς οὐδ' εἰς μῦς τοῦ προσώπου του νὰ κινῆται· ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ αὐτὸν ὡς ἔχοντα κεφαλὴν ἐξ ὀρειγάλκου. Καίτοι τὸ βλέμμα τοῦ μάγου οὐδέποτε ἐπ' ἐμοῦ διπυθύνθη, ἔστρεφον τὸ βλέμμα ἀπ' αὐτοῦ ὅπως ἀποφύγω τὸ θέλγητρον, αἰσθανόμενος ἀκατάσχετόν τινα ῥοπήν εἰς τὸ νὰ προσβλέπω αὐτὸν ἀτενῶς,

ἅπαντες δὲ οἱ παρευρισκόμενοι τὴν αὐτὴν, ὡς ἐγὼ, ἠσθάνοντο κλίσιν.

Νέος τότε ὑπηρέτης ἀναλαβὼν τὴν φροντίδα τοῦ φέρειν πῦρ διὰ τὰ σιγάρια ἐντὸς χαλκίνου σκεύους, ὑπέικων τῇ ἔλξει, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκοιμήθη. Πέντε λεπτὰ παρήλθον· δυνατὰ μαγνητικὰ βέματα ἐξήρχοντο τοῦ προσώπου τοῦ μάγου. Ἠσθάνθημεν ὅτι, ἂν πρὸς ἡμᾶς διπυθύνοντο, μετὰ τινα δευτερόλεπτα ἤθελε μᾶς ἀποναρκῶσαι. Ἦ ἐπήρεια, ἦν παρήγε, τοιαύτη ἦτο, ὥστε δὲν ἐβλέπομεν τοὺς ὄφεις, εὐρισκόμεθα δὲ ἐν ἰσχυρᾷ τῶν αἰσθήσεων ἀπάτῃ, ὅτε ὁ μάγος ἠγέρθη· δύο σχήματα ἐπὶ τοῦ ὑπηρέτου ποιήσας, χωρὶς νὰ τὸν ἀφυπνίσῃ τῷ λέγει· πρόσφερε πῦρ εἰς τὸν ἀρχηγόν. Ὄντως, τὸ σιγάρων τοῦ Κ. Maxwell εἶχε σβεσθῆ. Ὁ νέος ἠγέρθη ἄνευ δισταγμοῦ, καὶ πλησιάσας προσέφερε τὸ πῦρ. Εἰς μάτην τὸν ἐκεντῶμεν, τὸν ἐσύρομεν, τῷ ὠμιλοῦμεν· δὲν ἐκινεῖτο τῆς θέσεώς του, εἰ μὴ ἂν ὁ φακῆρης, μόνος μετ' αὐτοῦ συγκοινωνῶν, τὸν διέταπτεν. Ἄν ὁ ὑπηρέτης ἦτον ἐξυπνος, ὁ φακῆρης δὲν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ δι' αὐτοῦ οὔτε ὕδωρ, ἄνευ διαταγῆς ἐνὸς τῶν τῆς οἰκίας.

Ἐστρέψαμεν τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς ὄφεις, καὶ βλέπομεν θέαμα παραδοξότερον. Εἰς κατάστασιν παραλυσίας εὐρισκόμενοι ἐκ τοῦ μαγνητισμοῦ, ἐκινετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὡς κλάδοι δένδρου ἀποκοπέντες. Δὲν ἔλαβον καιρὸν κοιμώμενοι νὰ λάβωσι τὴν φυσικὴν των θέσιν. Προσηγγίσσαμεν τὰ κινδυνώδη θηρία ἀβλαβῆ τότε· δὲν ἐκινεῖντο· μόλις παρετηρεῖτο ἐνίοτε ἐλαφρὰ νευρικὴ σύσπασις, φρικίας ἐπὶ τὸ δῆμα, σημειὰ ζωῆς ἐκφαίνουσα.

Ὁ φακῆρης ἐνευσεν ἡμῖν νὰ τοὺς πιάσωμεν, ὅπερ μετὰ δισταγμοῦ ἐποιήσαμεν. Μεγάλως δ' ἐξεπλήχθημεν λαβόντες αὐτοὺς ὡς ράβδον ἐκ τῆς ἀκρας, εἰς κατάστασιν καταληψίας διακειμένους.

Ἀρκούντως δ' ἐξετάσαντες αὐτοὺς τοὺς ἐθέσαμεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ ὁ φακῆρης βαθημὸν τοὺς ἀφύπνισεν. Ἄμα ὄφεις

τις ἀνκτάτο τὴν χρῆσιν τῶν αἰσθήσεων, ἐπανήρχετο ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ περὶ τὸν λαιμὸν ἢ βραχίονα τοῦ κυρίου του.

Ὅτω μετὰ τινὰ σχήματα μετήγαγε τὸν ὑπὲρ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου εἰς καταληπτικὴν κατάστασιν, τὸν ἐπανεφέρει κατὰ τὴν βούλησιν ἡμῶν ἐκ τῆς μὲν εἰς τὴν δέ.

Ἐρωτήσαντες αὐτὸν ἂν, χωρὶς νὰ μᾶς ἀποκοιμήσῃ, ἐδύνατο νὰ μᾶς κάμῃ νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἐπενέργειαν αὐτοῦ, ἐμειδίασε καὶ μᾶς παρεκάλεσε νὰ καθίσωμεν. Ἐκαθίσωμεν πλησιάσας καὶ σχήματα ποιήσας ἐπὶ τῶν κνημῶν ἡμῶν, τὰ μέλη ἡμῶν ταῦτα ἀδύνατα κατέστησε πρὸς κίνησιν, μάτην δὲ προσεπαθοῦμεν νὰ κινήσωμεν μετ' ὀλίγον εὐκόλως μᾶς ἀπήλλαξε τῆς παραλυσίας διὰ τινῶν σχημάτων. Διὰ νὰ παρατείνωμεν τὸ πείραμα ἐφωανάξαμεν μεγάλωσμον ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀποκοιμήσεως ὅπως ὁ μάγος τὴν ἀποκοιμήσῃ. Θέτων δ' αὐτὴν εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τὸν βουλούμενον ἐξ ἡμῶν, ἐπανελάμβανε μετὰ θαυμασίας ἐτοιμότητος τὰ ἐκπληκτικώτερα τοῦ μαγνητισμοῦ φαινόμενα. Ἴδου ἐν τῷ περιεργότερον. Ἡ ὑπὲρ τῆς εἰς κοινωνίαν μετ' ἐμοῦ τεθείσα ὄφειλε νὰ εἴπῃ μεγαλοφώνως τί ἐσκεπτόμην, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ σκεφθῶ τυχαίως περὶ τινος οἰουδήποτε πράγματος, καὶ νὰ ἀπαγγείλῃ τὴν σκέψιν μου ἐν οἷα δήποτε γλώσσῃ ἤθελον τὴν συλλάβει.

Ἀναπολήσας λοιπὸν τὸν πρῶτον τῆς Ἰλιάδος στίχον, ἐμέτρον κατὰ διάνοιαν ὅλας τὰς συλλαβὰς τοῦ στίχου τούτου.

Ἄδυνατῶ νὰ περιγράψω πόσον ἐξεπλάγημεν, ὅτε ἡ χονδροειδὴς Ἰνδὴ, οὐδέποτε ἀκούσασα Ἑλληνικὰ, εἶπε:

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.

Τοὺς ἀγνώστους τούτους ἤχους ὁ φακῆρης ἀκούσας, καὶ νομίσας ἴσως ὅτι προσεπαθήσαμεν δι' ἀφορισμοῦ νὰ μηδενίσωμεν τ' ἀποτελέσματα αὐτοῦ, ἐμειδίασε πεποικίως τῆ δυνάμει του.

Ὁ μάγος κατέληξε, διάφορα κατὰ βούλησιν φαινόμενα ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἀντικειμένων παράγων. Δὲν τολμῶ νὰ παραστήσω

τὰ πειράματα ὅσα ἐξέτελεσε, καίτοι ἰδίως ἡμῶν θαυμάσας αὐτὰ, φοβούμενος μή τις ὑπολάβῃ με εἰς ἀπάτας αἰσθήσεων ὑποπεσόντα.

Καὶ ἐντούτοις πολλάκις εἶδον καὶ ἐπανεῖδον τοὺς φακῆρας, τῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων ἐπὶ τῆς ἀψύχου φύσεως τυγχάνοντα.

Ἐγχεῖται τι βεβαίως τὸ ἀνεξήγητον. Ὅπως ὁ μάγος ἐσβασε τὰ φῶτα, ἅτινα κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἤναψαν εἰς τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα τοῦ οἰκήματος μέρη, παρέσχε κίνησιν εἰς ἐπιπλα καὶ διβάνια, ἐφ' ὧν ἐκαθήμεθα, ἠνέωξε καὶ ἐκλείσε τὰς θύρας, ὅλα ταῦτα χωρὶς ἐκ τῆς θέσεώς του νὰ κινήθῃ. Παρατηρήσας δ' ἐκ τοῦ παραθύρου Ἰνδὸν τινὰ ἐκ φρέατος κήπου ὕδωρ ἀντλοῦντα, σύνθηές τι σχῆμα ἐποίησε, καὶ τὸ σχοινίον πάραυτα προσεκολλήθη ἐν τῇ τροχιλαίᾳ πρὸς μεγάλην τοῦ κηπουροῦ ὄργην, ἀγνωστὸς ποῦ ὄφειλε ν' ἀποδώσῃ τὸ συμβάν. Διὰ δευτέρου δὲ τινος σχήματος τὴν ἐλευθερίαν τῆς κινήσεως τοῦ ἐν τῇ τροχιλαίᾳ σχοινίου παρέσχε.

Ζητήσας δὲ ῥάβδον ὁ φακῆρης, καὶ στηρίζας τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπὶ τῆς ἄκρας αὐτῆς, ἐσταυρωμένας τὰς κνήμας ἔχων, δύο πόδας ὑπὲρ τὸ ἔδαφος κατὰ μικρὸν ἤρθη, διαμείνας οὕτω μετέωρος, ὡς ἀγαλμα ἀκίνητος, ἀνεῦ ἄλλου τινος φαινομένου ἐρείσματος ἢ τῆς ῥάβδου, ἦν πρὸ ὀλίγου τῷ προσέφερον.

Ἀκολουθῶν πλησιάσας αὐτῷ, ὅτε ἀδρῶς πληρωθεὶς ἐμῆλε νὰ ἐξέλθῃ, τὸν ἠρώτησα ἂν διὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως δι' ἧς ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ἐμψύχου φύσεως, ἤθελεν ἐνεργῆσαι καὶ ἐπὶ τῆς ἀψύχου. Μοὶ ἀπεκρίθη δὲ ὅτι διὰ μόνης τῆς θελήσεως ἐνεργεῖ. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα πάντων τῶν τε αἰθῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων, πρέπει νὰ κρατῇ πάντων.

Μετὰ ταῦτα διὰ τῆς χειρὸς ἄπαντας χαιρετήσας ὡς ὅτε εἰσῆλθεν, ἀπῆλθε διὰ τοῦ διαδρόμου, λαβὼν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σέβα ὁδόν, οὐτινος καὶ ὀπαδοῦς ἦτο.

(Ἐκ τῆς Γαλλ. ὑπὸ Δ. Κερσετετζοπούλου).

## Εἰς τὴν Ῥώμην. (\*)

Λίκνον, στάδιον καὶ μέγα ταῦτοχρόνως Μουσουλῶνον,  
Ἐνθα κείνται δόξα, πλοῦτος, εὐφυῖα, μεγαλεῖον!  
Μνήμη, ἐνθα τῶν αἰῶνων ἐπεσώρευσε τὸ ρεῦμα  
Ὅτι ἐνδοξον παρήξεν ἡ ἰσχύς, ὁ νοῦς, τὸ πνεῦμα!  
Ἄπειρος παλαίστρα, ἔχνη ἔτι φέρουσα αἱμάτων,  
Ἄρστης ὑπερανθρώπου κ' ἀπανθρώπων ἐγκλημάτων!  
Τάφος, τὰ ὄστα τοῦ κόσμου κλείων ἔτι τοῦ ἀρχαίου!  
Κρήνη ἱερὰ, τὴν πίστιν χύσασα ἐπὶ τοῦ νέου!  
Ῥώμη! εἰδῶλον καὶ θῦμα ἐν ταύτῳ τῆς εἰμαρμένης,  
Λίνυμὰ τῆς Ἱστορίας ἀκατάληπτον θά μένης.  
Ἄλλοτε ὁ ἀετός σου ἀφ' ἐνὸς εἰς ἄλλον πόλον  
Ἦπλωνε τὰς πτέρυγας του κ' ἔσκεπε τὸν κόσμον ὅλον.  
Ἄλλοτε τὰ ἔθνη ὅλα εἰς τὸ θριαμβευτικὸν σου  
Ἄρμα ἔδεσες, καὶ δοῦλα ἔσυρες πρὸ τῶν θυρῶν σου.  
Ἐπεςες! ἀλλὰ σὲ εἶδον καὶ νεκρὰν πολλοὺς αἰῶνας  
Νὰ δεσπόζης ἐν τοῦ τάφου καὶ λαοὺς καὶ ἡγεμόνας.  
Τὸ λευκὸν σου Φάσμα εἶδον τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν βασιτάζον,  
Καὶ ἀντὶ τοῦ σκῆπτρον ῥάβδον ἱερατικὴν κραδάζον,  
Φέρον στέμμα τὴν τιάραν, ἄμφιον ἀντὶ χλαμύδος  
Ἐπὶ τὰς πτυχὰς τῆς θείας Χριστιανικῆς αἰγίδος,  
Τρέμουσαν, γονυκλιτοῦσαν τὴν Εὐρώπην νὰ καλύπτῃ  
Καὶ εἰς ἐν του νεῦμα πᾶσαν κεφαλὴν ὠχρὰν νὰ κύπτῃ.  
Ἐπεςες! ἀλλὰ τὸ κύμα τῆς καταστροφῆς ἐφείσθη  
Τοῦ βασιλικοῦ νεκροῦ σου, ὁ ναὸς κατηδαφίσθη  
Πλὴν οἱ κίονες, οἱ τάφοι, τὰ ἀγάλματα θραυσμένα  
Τοῦ λαμπροῦ σου παρελθόντος ὄστα μένου ἐσπαρμένα.  
Ἐπεςες! πλὴν τὸ ψυχρὸν σου καὶ κολοβωμένον πτώμα  
Δὲν ἠλλοίωσε καθόλου τὸ ὑγρὸν τοῦ τάφου χῶμα.  
Ἀφθαρτον τὸν τύπον φέρει τῆς ἀρχαίας καλλονῆς σου,  
Κ' ἐπ' αὐτοῦ ὁ Χρόνος νέα ἄνθη ἔρριψε ναρκίσσου.  
Πτώμα εἶσαι . . . ἀλλὰ πτώμα βασιλίσσης, ἥτις φέρει  
Τῆς λαμπρῆς τῆς ἀλουργίδος χρυσοκεντημένα μέρη  
Καὶ ἀδάμαντες πεσόντες ἀπὸ τὸ διάδημά της  
Σώζονται ἀκτινοβόλοι καὶ κοσμοῦν τὰ σάβανά της!

46 Σεπτεμβρίου 1849 Μονπελλιέ.

A. K.

(\*) Ἀπεσπάσθη ἐκ χειρογράφου ἀνεκδότου. Καίπερ πρὸ πολλοῦ ποιηθὲν καὶ ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν τὸ ἐνδοξον τῆς κλασικῆς πόλεως ὄνομα ζωηρὸν ἐνέπνευσε τοῖς πᾶσιν ἐνδιαφέρον, ἐλπίζομεν οὐχ ἦτοεν ὅτι εὐχαρίστως θέλει ἀναγνωσθῆ καὶ σήμερον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι δὲ ταύτῃ παρεκαλέσαμεν τὸν ποιήσαντα νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημοσίευσίν του. Σ. Ο.

## ΠΙΝΑΞ ΚΑΘ' ΥΛΗΝ.

### Θρησκευτικά.

Περὶ τῶν Ῥητόρων τῆς Ἐκκλησίας (Σελ. 41· 121).	ὑπὸ Α. Κουρνιακτῆ.
Περὶ Τετραφώνου Μουσικῆς (214).	» Μ. Μισαηλίδου.
Οἱ Κωμῶδοι τοῦ Χριστιανισμοῦ (487).	» Β.

### Φιλοσοφικά.

Φυσιολογία τοῦ θανάτου (ἐκ τῆς Γαλλ. 128).	ὑπὸ Β.
Περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως (ἐκ τῆς Γαλλ. (322).	» Α. Κ.

### Ἱστορικά.

Ἄβραάμιοι Ὀμηροῦ — ἤτοι προσθήκαι εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ (8).	ὑπὸ Χ. Ν. Φιλαδελφείως.
Φερεκύδης ὁ Σύριος (161).	» Τιμ. Δ. Ἀμπελά.
Περὶ Στεφάνων (191).	» Ἐμ. Γιαννακοπούλου.
Περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἔθνων (353).	» ἰδίου.

### Κοινωνικά.

Τὰ ἐν Γερμανίᾳ φρενοκομεῖα (20).	ὑπὸ Β.
Περὶ Γυναικῶν (73· 107).	» Ἐμ. Γιαννακοπούλου.
Περὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Σωφρονιστηρίων (202).	» Α. Κ.
Περὶ Συλλόγων (287).	» Κ.
Περὶ τῆς ἐν Ρωσίᾳ ἐκπαιδεύσεως (ἐκ τῆς Γαλλ. 358).	» Α. Κ.
Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐπαιτείας (ἐκ τῆς Γαλλ. 415).	» Β.
Ὁ Βίος ἐν Ἀμερικῇ (ἐκ τῆς Γαλλ. 452).	» Π. Περράκη.
Μικρὰ Ἀσία — Μαγνησία (469).	» Χ. Δασκαλάκη.

### Οἰκονομολογικά.

Περὶ τοῦ νομίσματος (ἐκ τῆς Γαλλ. 13).	ὑπὸ Π. Π.
Οἱ Μαργαρίται (60).	» Φ. Α. Β.
Αἰγύπτου Ἐμπόριον (68).	» »

### Φυσική.

Τὰ Πολύαστρα (1).	ὑπὸ Φ. Α. Β.
Συνάντησις τῆς Γῆς μετὰ τῶν Κομητῶν (ἐκ τῆς Γαλλ. 31).	» Π. Π.
Οἱ Σεισμοὶ (77).	» Κ. Ἰσηγόνους.
Ἡ διάβασις τῆς Ἀφροδίτης (ἐκ τῆς Γαλλ. 94).	» Σ. Ι. Κεσσάσογλου.
Ἀκρίδες καὶ Μύρμηκες ἐν Ἀμερικῇ (114).	» Φ.
Οἱ Κομήται (346).	» Β.
Ἡ ψυχὴ τῶν Φυτῶν (367).	» » »
Τὸ Φυλλόζηρον ἔντομον (386).	» Κ. Ἰσηγόνους.
Μετεωρολογία — Διεύθυνσις τῶν ἀεροστάτων (ἐκ τῆς Γαλλ. 478).	» » »

### Ὑγιεινή.

Περὶ ὕγιεινῆς ἐν γένει (194).	ὑπὸ Ε. Ἐμμανουήλ.
Περὶ τῶν τροφῶν ἐν γένει (272).	» » »
Ὁ Οἰοπνευματισμὸς καὶ Ἀψιθισμὸς (ἐκ τῆς Γαλλ. 276).	» Κ. Ἰσηγόνους.
Περὶ τῶν εἰς χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου διαφόρων ποτῶν (406).	» Ε. Ἐμμανουήλ.

### Ποίησις.

Ἡ τιμωρία (117).	ὑπὸ Δ. Β.
Τὸ νέφος (151).	» Φ. Α. Β.
Εἰς τοκετὸν βρέφους (198).	» » »
Προσευχὴ μαιρακίου (198).	» Ι. Καρρασοῦτσα.
Εἰς ὕπνον βρέφους (256).	» Φ. Α. Β.
Ὁ Ἔρωσ (314).	» Δ. Βρεστοπούλου.
Οὐδαμοῦ θάνατος (340).	» Σ. Λεοντιάδος.
Ὁ Τυφλὸς (378).	» Μ. Κ.
Ἡ Εὐσπλαγγνία (431).	» Δ. Ψ.
Τῷ Ὀμήρῳ (449).	» Φ. Α. Β.
Εἰς τὴν Ρώμην (505).	» Α. Κ.

### Ἀρχαιολογικά.

Ἀρχαιολογικά (38. 119. 157. 199. 296. 383. 412. 432. 460).

### Φιλολογικά.

Ἐπιστολὴ Α. Κοραῆ πρὸς Ε. Καίρην (81).	ὑπὸ Αἰμ. Κ. Λεοντιάδος.
Ἐπιστολὴ Ε. Καίρη πρὸς Α. Κοραῆν (174).	» Ν. Φαρδούλη.

Ἡ μεγάλη Βαρατεις (259. 313).

Ἰπὸ τῆς πριγκιπέσσης  
*Dora d' Istria.*

Φιλολογικαὶ εἰκόνες (389).

» » »

Ὁ νόστος τοῦ Ὀδυσσεύς (433).

» Κ. Εὐσταθοπούλου.

## Περιηγήσεις.

Ἐκδρομὴ εἰς Βαλουκεσέρ (175).

Ἰπὸ Ν. Γ. Οἰκονομίδου.

Ἀφρικὴ (ἐκ τῆς Γαλλ. μέχρι τέλους τοῦ ΣΤ'. φυλλ.)

» Φ. Α. Βουτζινᾶ.

Τὰ τέκνα τοῦ Γράν (ἐκ τῆς Γαλλ. ἀπὸ τοῦ Η'. φυλλ.)

» » »

Ἐν ἐναέριον δρᾶμα (ἐκ τῆς Γαλλ. 297).

» » »

## Ἀνάμικτα.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν μέσῳ τοῦ Κόσμου (ἐκ τῆς Γαλλ. 34).

Ἰπὸ Δ. Β.

Ἐναέριος πλοῦς Ἀμερικῆς (36).

» »

Ἐξαιρετικὴ Ἐκπαίδευσις. — Α'. Οἱ Κωφάλαοι  
(ἐκ τῆς Γαλλ. 50).

» Π. Π.

Τὸ ἐν Βιέννῃ ὀπλοστάσιον (ἐκ τῆς Ἀγγλ. 111).

» Β.

Οἱ Δερβίσοι (142).

» Φ.

Περὶ τῆς Ἀσβέστου (ἐκ τῆς Γαλλ. 444. 208).

» Κ. Ἰσηγόνους.

Ἡ νοσταλγία (ἐκ τῆς Γαλλ. 453).

» Χ.

Ἀγγελία. «Τὰ τέκνα τοῦ Γράν» (159).

» Ο.

Ἡ ἐν Λονδίῳ ἀγορὰ τῶν ῥακῶν (189).

» Π. Περράκη.

Ἐξαιρετικὴ Ἐκπαίδευσις. — Β'. οἱ Τυφλοὶ (ἐκ τῆς Γαλλ. 219).

» Σ. Ι. Κερασισογλου.

Λογδοσία τοῦ Συλλόγου (233).

» Α. Καλλιγᾶ.

Ὁμιλία ἐπὶ τῆς καθιδρύσεως τοῦ νέου Συμβουλίου τοῦ Συλ. 257).

» Δ. Κ.

Περὶ εὐήθων καὶ εὐθησίας (ἐκ τῆς Γαλλ. 268).

» Ε. Γιαννακοπούλου.

Ναυάγιον τοῦ Ἀτλαντικοῦ (ἐκ τῆς Ἀγγλ. 289).

» Φ.

Οἱ Ἀθίγγανοι (331).

» Π. Περράκη.

Οἱ ἀνάπηροι ἐν Μονάχῳ (ἐκ τῆς Γαλλ. 333).

» »

Ἀγγλικά ἤθη — Ἱστορία ἐνὸς πτώματος (338).

» Δ. Κερασετζοπούλου.

Τὸ Γιγάντειον τηλεσκόπιον (ἐκ τῆς Γαλλ. 385).

» Ε. Γ.

Κεραμευτικὴ (ἐκ τῆς Γαλλ. 397).

» Ε. Γ.

Ὁ Ταπεινὸς βίος (403).

» Κ.

Ἡ νέα ἐν Λονδίῳ νεκρόπολις (467).

» Δ. Κερασετζοπούλου.

Τὰ Μυστήρια τῶν Ἰνδιῶν (ἐκ τῆς Γαλλ. 501).